

2. ULUSLARARASI
AHİLİK ANLAYIŞI İLE
HAYATA DOKUNUŞ
SEMPOZYUMU
ÖZETLER KİTABI

2. INTERNATIONAL
SYMPOSIUM ON TOUCHING
LIFE WITH AKHI ORDER
ABSTRACT BOOK

Yayın Editörü / Publication Editor
Doç. Dr. / Assoc. Prof. Dr. Hüseyin ARSLAN

İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ

**2. ULUSLARARASI AHİLİK ANLAYIŞI İLE
HAYATA DOKUNUŞ SEMPOZYUMU
ÖZETLER KİTABI**

**2. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON
TOUCHING LIFE WITH AKHI ORDER
ABSTRACT BOOK**

(30-31 EKİM / OCTOBER 2025) – İSTANBUL

Yayın Editörü: Doç. Dr. Hüseyin Arslan

2. ULUSLARARASI AHİLİK ANLAYIŞI İLE HAYATA DOKUNUŞ SEMPOZYUMU
2. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TOUCHING LIFE WITH AKHI ORDER

ÖZETLER KİTABI
ABSTRACT BOOK

(30-31 EKİM / OCTOBER 2025) – İSTANBUL

İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayın No: 75

e-ISBN: 978-625-95544-2-6

Yayın Editörü: Doç. Dr. Hüseyin ARSLAN

Yayın Kurulu:

Prof. Dr. Yusuf BALCI, İstanbul Ticaret Üniversitesi

Prof. Dr. Necdet ŞENSOY, İstanbul Ticaret Üniversitesi

Doç. Dr. Hüseyin ARSLAN, İstanbul Ticaret Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi İsmail BOYACI, İstanbul Ticaret Üniversitesi

Arş. Gör. Bayram ŞİRİN, İstanbul Ticaret Üniversitesi

Arş. Gör. Mustafa DEMİR, İstanbul Ticaret Üniversitesi

Kapak Tasarım: Mustafa DENİZ

Mizanpaj: Arş. Gör. Bayram ŞİRİN, İstanbul Ticaret Üniversitesi

Erişime Açıldığı Tarih: 28.10.2025

Adres:

Sâdâbâd Kampüsü Sütlüce

Örnektepe Mah. İmrahor Cad. No: 88/2, Beyoğlu 34445 / İstanbul

Telefon 444 0 413

İstanbul Ticaret Üniversitesi,

<https://www.ticaret.edu.tr>

İslam Ekonomisi ve Ekonomik Sistemler Uygulama ve Araştırma Merkezi ve
Liderlik ve Girişimcilik Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını.

İÇİNDEKİLER

DUYURU METNİ.....	7
CALL FOR PAPER	9
KURULLAR.....	11
BOARDS AND COMMITTEES.....	16
SEMPOZYUM PROGRAMI.....	22

1. OTURUM: YAŞAYAN AHİLİK / LIVING AKHI ORDER

Ahîlik Teşkilatından Toplumsal Pratiğe: Pierre Belon'un Seyahatnamesinde Yaşayan Değerler	30
Hüseyin OKUR	
Modern Dünyaya Kadim Bir Bakış: Ahilik İle Sürdürülebilir Ekonominin Mümkünlüğü	31
Şefik MEMİŞ	
Kapalçarşı'nın Yaşayan İnsan Hazinesi Ve Yaşayan Dili Üzerine Bir Değerlendirme.....	32
Nazan YILMAZ	
Modern Şehirleşme Ve Kadın: Ahi Bacı Modelinin Güncel Yansıması	33
Erhan ERKEN	

2. OTURUM: YAŞAYAN AHİLİK / LIVING AKHI ORDER

Ahilik İlkelerinin Blok Zincir Teknolojisiyle Bütünleştirilmesi: Etik Temelli Bir Model Önerisi	34
Arzan DİLEK BOZKURT	
Ahilik İlkeleri Bağlamında Çağdaş Medya Etiğine Yönelik Erdem Temelli Bir Yaklaşımın İncelenmesi ..	35
İsrafil KURALAY	
Ahilik Disiplinlerinin Modern Çağdaki Ayak İzleri.....	36
İbrahim ÇAM	
Karzi Hasen Ve Ahilik: İslami Finansın Sosyal Yüzü	37
Mehmet KOCA	

3. OTURUM: AHİLİK DEĞERLERİ / VALUES AND ETHICS IN AKHI ORDER

Operationalizing Ahi Applied Ethics In The Aı And Digital Age: A Dynamic Prescriptive Framework.....	38
Tariqullah KHAN	

İktisadi Kaynaklardan İktisadi “Nimetlere”	40
Adem ESEN	
Anonim Bir Fütüvvetname Işığında Ahilik Temel İlkelerinin Güncel Yansıması.....	42
Hüseyin ARSLAN	
Fütüvvet Etiğinde En Yüksek İnsani Değerler	43
Amani Hassan Mohammed HAMAD	
Malaysia Madanı And The Akhi (Ahilik) Order İn Turkey: A Comparative Study Of Shared Islamic Economic Values Across State And Guild Institutions.....	44
Norma Md SAAD	
Saim KAYADİBİ	

4. OTURUM: AHİLİK DEĞERLERİ / VALUES AND ETHİCS IN AKHI ORDER

Fütüvvetnâmelerde Fakirliğin Faziletleştirilmesi İle Hz. Peygamber’in Fakirliği Küfre Eşit Gören Yaklaşımı Ve Zenginlik Esaslı İbadetler Arasındaki Çatışma.....	45
Mehmet Nuri GÜLER	
Etik Sistemlerin Şekillendirdiği İktisadi Davranış Modelleri: Ahilik Etiği Ve Püritanizm Etiği Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma	46
Yahya Hasan KURTMAN	
Hüseyin ARSLAN	
Dürüstlükten Adalete: Ahilik İlkelerinin Modern Siyasal Etik Açısından Yorumu	47
Hüseyin ARSLAN	
Karesi’de Ahi Mehmed ve Ahi Mustafa Vakıflarının İdari Ve Sosyal Yapısı.....	48
Mustafa POLAT	
Ahilik ve Modern Yönetim: Swot/Tows Temelli Model Önerisi.....	48
Sema GEDİK	
Ersin KAVİ	
Ahilik And Müsiad İn Turkey’s Development After 2002: The "High Morality, High Technology" Approach	50
Enes ASLAN	

5. OTURUM: DİL VE EDEBİYAT / LANGUAGE AND LITERATURE

Al-Futuwwa İn Mahmoud Darwish’s Poetry.....	51
Mohammed B. ALBOJİ	
Müfessirin Hayatına Dokunan Yönleriyle Ahilik Anlayışını Referans Alan Temel Dinamikler	53

İsa KANİK

Ahîlik Geleneğinde Din Ve Ahlâk Eğitimi: Burgazî'nin Fütüvvetnâmesi Üzerine Bir İnceleme 54

Adem POLAT

Fütüvvetnâme-i Esrâr Dede'nin Âğâz-ı Kitâb Bölümü Üzerine Bir Değerlendirme 55

Mustafa GÜNEŞ

Nizami Gencevi Düşüncesinde Kamil İnsan Yapısı; Ahilik Ticaret Ahlakı Çerçevesinde 56

Ahmet NİYAZOV

Şed Kuşanmak: Manzum Bir Fütüvvet-Nâme'de Sürdürülebilir Karakterin İnşası 57

Özge MUSTAFAOĞLU

Emine YENİTERZİ

6. OTURUM: DİL VE EDEBİYAT / LANGUAGE AND LITERATURE

Fütüvvet-Nâme Metinlerindeki Ahilik Terimleri Ve Meslek Adları Üzerine Söz Varlığı İncelemesi 58

Kaan KAHRAMAN

Yunus Emre Divanı'nın Kütahya Vahid Paşa Nüshasında Ahilik İzleri 59

Erdal ADAY

Arif KOLAY

Fütüvvet-Nâmelerdeki Meslekler Ve Günümüz Meslekleriyle İlişkisi 60

Sabri ÖZ

Kaan KAHRAMAN

Mirsâdü'l-'ibâd'da Ticaret Ahlâkı 61

Sevâl GÜNBAL BOZKURT

Ahîliğin Arka Planında Yer Alan Fütüvvet Kelimesinin Semantiği Ve Terim Anlamları Üzerine Bir Değerlendirme 62

Recep KIRCI

Kâşânî Ve Burgazî Özelinde Ahîlik Ve Fütüvvetin Temel Şartları: Mukayeseli Bir Analiz 63

Adnan AKALIN

Murat AKKUŞ

7. OTURUM: AHİLİK İLKELERİNİN GÜNCEL YORUMU /A CONTEMPORARY

INTERPRETATION OF THE PRINCIPLES OF AKHI ORDER

Sofcu Esnafı Ve Tüccarlarının Şikayetleri İle Ekonomik Yaşamın Düzenini Ve Ahiliğin İzlerini Keşfetmek 64

Fatma ŞENSOY

Girişimcilik Anlayışı Bakımından Ahi Evran: Çağlayan Girişimcilikte Güven Ve Umut Etkisi Ölçeği Kapsamında Bir Değerlendirme	65
Orhan ÇAĞLAYAN	
Ahilik İlkelerinin Başta Ticaret Hukuku Olmak Üzere Özel Hukuktaki Karşılığı.....	66
M. Fatih CENGİL	
Ahilik Perspektifiyle Sosyal Politikalar.....	67
Orhan KOÇAK	
Tracing Ahi Principles İn Modern Cooperative Identity: Resource Dependence Perspective	68
Mehmet YETKİN	
Recep Caner ERSELCAN	
Ahilikten Modern İşletmelere: ‘Halktan Yana Kapısını Bağlamak, Hak’tan Yana Kapısını Açmak’ İlkesinin Sosyal Sorumluluk Perspektifinde Gömülü Kuram Yaklaşımıyla İncelenmesi.....	69
Ümit KANMAZ	
En Güzel “Mahalle Baskısı;” Ahilik	70
Mehmet Bülent DENİZ	
8. OTURUM: AHİLİK İLKELERİNİN GÜNCEL YORUMU /A CONTEMPORARY INTERPRETATION OF THE PRINCIPLES OF AKHI ORDER	
From Ahi Ethics To The 2030 Agenda For Sustainable Development: Interpreting United Nations General Assembly Resolution 77/281 (2023) On The Social And Solidarity Economy	72
Muratcan GÖKDEMİR	
Ahlaki Ekonomiden Küresel Ağ Ekonomisine: Ahilik Ve Havayolu İttifakları Üzerine Kavramsal Bir İnceleme	73
Şükrü BUDAK	
Ahilikten Modern İşletmelere: Usta-Çıracak İlişkinin İnsan Kaynakları Perspektifinde Vaka Çalışması Yöntemiyle İncelenmesi.....	74
Tuncel ÖZ	
Çok Yönlü Bir Yapılanma Olarak Ahilik Ve Çok Yönlü Bir Kişilik Olarak Ahi Evran’a Modern Kavramlarla Yeniden Bakmak	75
Rahmi ŞEYHOĞLU	
Ahilik Öğretisi İle İş Sağlığı Ve Güvenliği Disiplini Arasındaki Kavramsal Ve Uygulamalı Paralellikler: Kültürel Bir Model Önerisi	76

Ömer Faruk ALACAHAN

Birûnî'nin İktisadi Ve Ahlaki Vizyonu: Fütüvvet, Mürüvvet Ve Ahilik Arayışı 77

Mustafa DEMİRCİ

9. OTURUM: TARİHİ YAKLAŞIMLAR /HISTORICAL APPROACHES

Chivalry And Ahilik: From Spiritual Values To Social Organization İn The Turkish Lands 78

Ihsan AL-DEEK

Ahilik Yönetim Sistemi 79

Kazım CEYLAN

Esnaf Örgütlenme Ve Dayanışma Modeli Olarak Ahilik: Sakarya'da Bir Araştırma, 80

Fatma FİDAN

Mesleki Eğitim Modeli Olarak Ahilik: İcazetnamaden Diplomaya Dönüşüm 81

Fatma FİDAN

Kürşat ÇAPRAZ

Orta Çağ İtalyası'nda Loncalar İle Anadolu Ahilik Teşkilatının Karşılaştırmalı Bir İncelemesi 83

Murat Kaan YILDIZ

Beledi Hizmet Arzında İstanbul Esnafının Rolü: Arayıcı Esnafı Örneği (Tanzimat Öncesi) 84

Kaya GÖKTEPE

10. OTURUM: TARİHİ YAKLAŞIMLAR /HISTORICAL APPROACHES

Community Protection And Trade - Ottoman's Ahı Guild..... 85

Hassan SYED

Sema YILMAZ

Fütüvvet Sporları Ve Fütüvvet Oyunları 86

Mashhour Al Habazi SURUR

Seyfullah KORKMAZ

Cumhuriyet Dönemi Yerel Tarih Yazımında Ahilik Algısı 87

Rabia YURDAGÖK

**Genealogy Of Futuvvet İn French Sources Of 20th Century: Henry Corbin's (1903-1978) Research As
A Case Study..... 88**

Mohammadamin SHAHJOUEI

**Kadın Ellerinde İktisadi Gelişim: Bacıyan-I Rum'un Ahilik Sistemi İçindeki Görünmez Üretim Ağları
..... 89**

Zeynep GÜNAY

Erdemli Bir Toplum İçin Tasavvufi Fütüvvet Ve Ahilik Teşkilatının Önemi 90
Mehmet Kasım ÖZGEN

11. OTURUM: TARİHİ YAKLAŞIMLAR /HISTORICAL APPROACHES

Filistinli Yazar Muhammed Bucî'nin "El-Cündüfyu'l- Kuzu" İsimli Eserinde Fütüvvet Ve Ahilik 92
Seyfullah KORKMAZ

Osmanlı Devleti'nde Çocuk İstihdamı 94
Talip MERT

**1838 Osmanlı-İngiliz Ticaret Antlaşması'nın Loncalara Yansıması: Yed-İ Vâhid (Tekel) Açısından Bir
Değerlendirme 95**
Tuğrul ARIK

**Ahîler Ve Mevlevîlerin İlişkilerini Yeniden Değerlendirmek: Bir Literatür Tenkidi Ve Yeni Yaklaşımlar
..... 96**
Kemal Ramazan HAYKIRAN

Ahilik, Lonca Ve Orduculuk: Osmanlı Toplumunda Ahlaki İktisatın Kurumsal Sürekliliği..... 97
Oktay MENECLER

12. OTURUM: TARİHİ YAKLAŞIMLAR /HISTORICAL APPROACHES

İlhanlı Politikası Karşısında Ahîliğin Durumu..... 98
Firdevs ÖZEN

Batı Anadolu'nun Türkleşmesi Ve İslamlaşmasında Ahiler 99
Şakir TURAN

Ahi Evran Zaviyesinin Tarihi Gelişimi..... 100
Tahsin HAZIRBULAN

Orta Asya'daki Fütüvva Ve Ahilik Hareketi'nin Tarihi Gelişimi Ve Türk Geleneğiyle İlişkisi 101
Ganizhamal KUSHENOVA

Türk-İslam Medeniyetinde Xii. Yüzyılda İnsan Haklarının Yerelde Korunması: Ahilik Teşkilatı 102
Mustafa YAYLA

Ahilik'a Dair Bir Eser Hakkında..... 103
Sahiba UMAROVA

DUYURU METNİ

2. ULUSLARARASI AHİLİK ANLAYIŞI İLE HAYATA DOKUNUŞ SEMPOZYUMU

2. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TOUCHING LIFE WITH AKHI ORDER

(30-31 EKİM / OCTOBER 2025) – İSTANBUL

Online ve yüz yüze

BİLDİRİ ÇAĞRISI – CALL FOR PAPER

İstanbul Ticaret Üniversitesi

İslam Ekonomisi ve Ekonomik Sistemler Uygulama ve Araştırma Merkezi

ve

Liderlik ve Girişimcilik Uygulama ve Araştırma Merkezi

Değerli Akademisyenler ve Araştırmacılar,

Günümüzde ekonomi, hukuk, işletme, tarih, edebiyat ve daha birçok sosyal bilim alanı yanında diğer pek çok bilim alanında geçmişten esinlenerek çözümler üretildiği malumunuzdur. Bu anlayış ile tarihimizde Selçuklu ve Osmanlı devirlerinde uygulandığı ve hayata pek çok yönü ile olumlu katkılar sunduğu kabul gören ahilik anlayışının tarihi kaynaklarından istifade ile çağdaş hayata etki ve katkılarının ele alınmasını ümit ettiğimiz bu sempozyuma değer katmanızı dileriz.

Bu vesile ile 2. Uluslararası “Ahilik Anlayışı ile Hayata Dokunuş” sempozyumuna değerli çalışmalarınız ile katılım sağlamanızı beklemekteyiz.

Bilgi: ahilik@ticaret.edu.tr

Saygılarımızla,

Açıklamalar

- Ahilik ile ilgili özgün kaynaklara dayalı çalışmalara, Ahilik literatürüne katkı sağlayıcı nitelikte tüm bilim dallarından özgün çalışmalara ve Yaşayan Ahilik uygulamalarına ilişkin çalışmalara açıktır.
- Türkçe, İngilizce ve Arapça dillerinde tebliğ sunulabilir.
- ISBN'li Sempozyum bildiri kitabı elektronik yayımlanacaktır.
- Başvuru ve Hakem değerlendirmesi süreçlerini tamamlayan çalışmalar; İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nde, İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi'nde veya Journal of Academic Opinion Dergisi'nde yayımlanabilir.

Önemli Tarihler

- Özet Kabul Son Tarihi: 06 Ekim 2025
- Bildiri Kabul: (Kabul ve Red Bilgisi Verilecektir)
- Özet Yayınlama Tarihi: 25 Ekim 2025
- Sempozyum Tarihi: 30-31 Ekim 2025
- Katılım Belgeleri Takdimi: 30-31 Ekim 2025
- Bildiri Son Teslim Tarihi: 15 Kasım 2025
- Bildiri Yayınlama Tarihi: 31 Aralık 2025

Düzenleme Kurulu Başkanı:

Doç. Dr. Hüseyin ARSLAN

harslan@ticaret.edu.tr

İslam Ekonomisi ve Ekonomik Sistemler Uygulama ve Araştırma Merkezi YK Üyesi

CALL FOR PAPER

**2. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TOUCHING LIFE WITH AKHI ORDER
(30-31 OCTOBER 2025) – İSTANBUL**

Online and Face to Face

İstanbul Ticaret University

Research Center for Islamic Economics and Economic Systems

&

Leadership and Entrepreneurship Application and Research Center

Dear Academicians and Researchers,

Human historical experience always sheds light on those studying and conducting research in the social sciences, such as economics, law, business, history, and literature, as well as in other fields.

With this understanding, your participation will add value to this symposium, in which we hope that will make impact on contemporary understanding of the Akhi-order. It was very well practiced in Seljuk and Ottoman history and has made positive contributions to the economic and social life in many aspects. These issues will be discussed by making use of its historical sources.

On this occasion, we expect you to participate in the 2. International Symposium on “Touching Life with Akhi Order” (30-31 October 2025) – Istanbul with your valuable papers.

Please send your abstracts and the texts of the papers to following e mail address: ahilik@ticaret.edu.tr

Best wishes and regards,

Notes

- Open to original studies from all branches of science that contribute to the Akhi 10ort he1010e, including research based on original sources related to the Akhi Order and contemporary practices of the Akhi tradition.
- Presentations may be delivered in Turkish, English, or Arabic.
- The symposium abstract book and proceedings book with ISBN will be published electronically.
- Studies that complete the application and peer-review processes may be published in the Journal of Social Sciences of Istanbul Ticaret University, the Turkish Journal of Entrepreneurship of Istanbul Commerce University or the Journal of Academic Opinion.

Important Dates

- Deadline for Abstract Submission: October 6, 2025
- Announcement of the Accepted Abstracts: (Notification of acceptance or rejection will be provided.)
- Abstract Publishing Date: October 25, 2025
- Symposium Date: October 30-31, 2025
- Presentation of Certificate: October 30-31, 2025
- Deadline for Submission of Accepted Papers For Publication: November 15, 2025
- Publication of Proceedings Book: December 31, 2025

Organizing Committee Chairman:

Assoc. Prof. Dr. Hüseyin ARSLAN

harslan@ticaret.edu.tr

Board Member of Research Center for Islamic Economics and Economic Systems

KURULLAR

Onur Kurulu

Dr. Erhan ERKEN	Meclis Başkanı, İstanbul Ticaret Odası
Dr. İsmail KURALAY	Mütevelli Heyeti Başkanı, İstanbul Ticaret Üniversitesi
Prof. Dr. Necip ŞİMŞEK	Rektör, İstanbul Ticaret Üniversitesi
Prof. Dr. Sevgi KURTULMUŞ	Mütevelli Heyeti Başkanı, Uluslararası Saraybosna Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Osman KUŞAKÇI	Rektör, Uluslararası Saraybosna Üniversitesi
Prof. Dr. Süleyman KIZILTOPRAK	Rektör, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Prof. Dr. Yücel OĞURLU	Rektör, Balıkesir Üniversitesi

Düzenleme Kurulu (Soyada göre sıralanmıştır)

Doç. Dr. Hüseyin ARSLAN	İstanbul Ticaret Üniversitesi (Düzenleme Kurulu Başkanı)
Kuldashev N. ABDUGANIYEVİCH	İçişleri Bakanlığı Polis Akademisi, Özbekistan
Abdul Wahab AIDOO	Uluslararası Saraybosna Üniversitesi, Bosna Hersek
Osman ALACAHAN	Cumhuriyet Üniversitesi
Muhamed ALI	Sharjah Üniversitesi, Birleşik Arap Emirlikleri
Tuğrul ARIK	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Yusuf BALCI	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Osman BAYRAKTAR	İstanbul Ticaret Üniversitesi
İsmail BOYACI	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Şükrü BUDAK	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Güllü BUZUNOĞLU	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Muhammed Fatih CENGİL	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Merve ÇELİK KURTULUŞ	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Gualter COUTO	The Azores Üniversitesi, Portekiz
Mustafa DEMİR	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Ahmet DEMİRDEN	Humber College, Kanada
Ali DUYMAZ	Balıkesir Üniversitesi
Gairuzami Bin Mat GHANİ	Malezya Uluslararası İslam Üniversitesi
Aygün HALİLKIZI	Bakü Devlet Üniversitesi
Razali HARON	IIUM İslami Bankacılık ve Finans Enstitüsü, Malezya
Mohammad Kabir HASSAN	New Orleans Üniversitesi, ABD
Rusni HASSAN	IIUM İslami Bankacılık ve Finans Enstitüsü, Malezya

Ahmet KALA	İstanbul Üniversitesi
Zebiniso KAMAL	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Muhammet Enes KAYAGİL	İstanbul Üniversitesi
Arif KOLAY	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Ganizhamal KUSHENOVA	Evrasia Ulusal Üniversitesi, Kazakistan
Sümeyye KUŞAKÇI	Uluslararası Saraybosna Üniversitesi, Bosna Hersek
Sabri ÖZ	Beta İlim Derneği Başkanı
Yunus ÖZCAN	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Rahmi Deniz ÖZBAY	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Mehmet SAĞLAM	İstanbul Ticaret Üniversitesi
İbrahim SUBAŞI	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Necdet ŞENSOY	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Bayram ŞİRİN	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Agil ŞİRİNOV	Azerbaycan İlahiyat Enstitüsü
Kenan Ziya TAŞ	Balıkesir Üniversitesi
Mustafa YAYLA	Polis Akademisi Başkanlığı
Sema YILMAZ	Yıldız Teknik Üniversitesi
Mehmet YÜCE	Azerbaycan Devlet Ekonomi Üniversitesi

Bilim Kurulu (Soyada göre sıralanmıştır)

Hüseyin ARSLAN	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Hanifi PARLAR	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Kuldashev N. ABDUGANIYEVİCH	İçişleri Bakanlığı Polis Akademisi, Özbekistan
Abdul Wahab AIDOO	Uluslararası Saraybosna Üniversitesi, Bosna Hersek
Hamza AKENGİN	Marmara Üniversitesi
Mustafa AKKUŞ	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Osman ALACAHAN	Cumhuriyet Üniversitesi
Muhamed ALI	Sharjah Üniversitesi, Birleşik Arap Emirlikleri
Tuğrul ARIK	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Uğur Yasin ASAL	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Araz ASLANLI	Turizm Üniversitesi, Azerbaycan
Tekin AVANER	Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi
Recai AYDIN	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Sejma AYDIN	Uluslararası Saraybosna Üniversitesi, Bosna Hersek
Mustafa AYKAÇ	Marmara Üniversitesi
Yusuf BALCI	İstanbul Ticaret Üniversitesi

Juan Manuel GİL-BARRAGAN	Ean Üniversitesi, Kolombiya
Osman BAYRAKTAR	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Bülent BAYRAM	Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan
Rashid BEGG	Guelph Müslüman Toplumu (MSOG), Kanada
M. Ali BEYHAN	İstanbul Üniversitesi (Emekli)
Abdulhamit BİRİŞİK	Marmara Üniversitesi
İsrafil BOYACI	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Firuz CAFEROVA	Devlet İktisat Üniversitesi, Azerbaycan
Eduart CAKA	Albanoloji Araştırmaları Akademisi Tarih Enstitüsü, Arnavutluk
Rui Alexandre CASTANHO	WSB Üniversitesi, Polonya & Johannesburg Üniversitesi, Güney Afrika
Muhammed Fatih CENGİL	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Kaushik CHATTOPADHYAY	University of Kalyani
Gualter COUTO	The Azores Üniversitesi, Portekiz
Lütfü ÇAKIR	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Mustafa DEMİRCİ	Selçuk Üniversitesi
Ahmet DEMİRDEN	Humber Koleji, Kanada
Ali DUYMAZ	Balıkesir Üniversitesi
Nazım EKREN	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Adem ESEN	İstanbul Üniversitesi
Mecit EŞ	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Marguba Matkuliyeva FARKHODOVNA	Urgenç Devlet Pedagoji Enstitüsü, Özbekistan
Yahya FİDAN	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Nurlana M. GASIMLI	Bakü Slavyan Üniversitesi, Azerbaycan
Gairuzazmi Bin Mat GHANİ	Malezya Uluslararası İslam Üniversitesi
Oktay GULİYEV	Devlet İktisat Üniversitesi, Azerbaycan
Aygün HALİLKIZI	Bakü Devlet Üniversitesi
Razali HARON	IIUM İslami Bankacılık ve Finans Enstitüsü, Malezya
Murteza HASANOĞLU	Azerbaycan Başkanlığı Devlet İdarecilik Akademisi, Azerbaycan
Mohammad Kabir HASSAN	New Orleans Üniversitesi, ABD
Rusni HASSAN	IIUM İslami Bankacılık ve Finans Enstitüsü, Malezya
Ahmet KALA	İstanbul Üniversitesi
Zebiniso KAMAL	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Ümit KANMAZ	İstanbul Ticaret Üniversitesi

Mirsad KARIC	Uluslararası Saraybosna Üniversitesi, Bosna Hersek
Salina KASSIM	IIUM İslami Bankacılık ve Finans Enstitüsü, Malezya
Muhammet Enes KAYAGİL	İstanbul Üniversitesi
Dinmuhammed KELESBAYEV	Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan
Abdullah KIZILCIK	İstanbul Üniversitesi
Orhan KOÇAK	İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa
Maria KOÇKORBAYEVA	Kırgız Economy University, Kırgızistan
Arif KOLAY	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Mehmet Fatih KÖKSAL	İstanbul Kültür Üniversitesi
Karol KUJAWA	WSB Üniversitesi, Polonya
Ahmed KULANIĆ	Boşnak Araştırmaları Enstitüsü ve Saraybosna Kantonu Anma Fonu, Bosna Hersek
Halil KURT	Marmara Üniversitesi
Ganizhamal KUSHENOVA	Evrasia Ulusal Üniversitesi, Kazakistan
Sümeyye KUŞAKÇI	Uluslararası Saraybosna Üniversitesi, Bosna Hersek
Oya DAĞLAR MACAR	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Nur Farhah MAHADI	IIUM İslami Bankacılık ve Finans Enstitüsü, Malezya
Ali MAZAK	Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi (Emekli)
Admir MEŠKOVIĆ	Uluslararası Saraybosna Üniversitesi, Bosna Hersek
Zekai METE	Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi
Ghina MRAD	Tripoli Üniversitesi, Lübnan
Muhidin MULALIĆ	Uluslararası Saraybosna Üniversitesi, Bosna Hersek
Sedat MURAT	İstanbul Üniversitesi
Ahmad NİYAZOV	Azerbaycan İlahiyat Enstitüsü, Azerbaycan
Abdulmecid NUREDDİN	Uluslararası Vizyon Üniversitesi, Kuzey Makedonya
Telman NUSRETOĞLU	Hazar Üniversitesi, Azerbaycan
Zehra ODABAŞI	Selçuk Üniversitesi
Yücel OĞURLU	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Edo OMERÇEVIĆ	Uluslararası Saraybosna Üniversitesi, Bosna Hersek
Mim Kemal ÖKE	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Sabri ÖZ	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Tuncel ÖZ	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Rahmi Deniz ÖZBAY	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Yunus ÖZCAN	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Ömer ÖZKAN	Yalova Üniversitesi
Mustafa ÖZTÜRK	İzmir Demokrasi Üniversitesi

Cusupcan PİRİMBAYEV	Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Kırgızistan
Fabricao Pelloso PIURCOSKY	South University Minas Gerais, Brezilya
Hamza PRELJEVIĆ	Uluslararası Saraybosna Üniversitesi, Bosna Hersek
Abdumukhtor RAKHMANOV	Taşkent Devlet Üniversitesi, Özbekistan
Rafał REBILAS	WSB Üniversitesi, Polanya
Ognjen RIDIC	Uluslararası Saraybosna Üniversitesi, Bosna Hersek
Norma Bt Md SAAD	Malezya Uluslararası İslam Üniversitesi
Ibrahim Muhammed SAADAOU	Tunus Üniversitesi, Tunus
Mehmet SAĞLAM	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Süheyl SAPAN	Kral Suud Üniversitesi, Suudi Arabistan
Ahmet SELAMOĞLU	Fenerbahçe Üniversitesi
Hamza SMAJİĆ	Uluslararası Saraybosna Üniversitesi, Bosna Hersek
İbrahim SUBAŞI	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Hassan SYED	Euclid University
Abdülkadir ŞENKAL	Kocaeli Üniversitesi
Fatma ŞENSOY	İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi
Necdet ŞENSOY	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Agil ŞİRİNOV	Azerbaycan İlahiyat Enstitüsü
Farahila Babayeva ŞÜKÜROVA	Azerbaycan Milli İlimler Akademisi, Azerbaycan
Ahmet TABAKOĞLU	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Kenan Ziya TAŞ	Balıkesir Üniversitesi
Cengiz TOMAR	Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan
Ömer TORLAK	İstanbul Salahattin Zaim Üniversitesi
Dildora UMARKHANOVA	Taşkent Devlet Üniversitesi, Özbekistan
Erol ÜLGEN	Yeni Yüzyıl Üniversitesi
Celalettin VATANDAŞ	Namık Kemal Üniversitesi
Katarzyna Szczepańska-WOSZCZYNA	WSB Üniversitesi, Polanya
Mustafa YAYLA	Polis Akademisi
Hüseyin YAZICI	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Mustafa Said YAZICIOĞLU	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Sema YILMAZ	Yıldız Teknik Üniversitesi
Sayim YORĞUN	İstanbul Üniversitesi
Şovosil Ziyodov YUNUSOVIÇ	İmam Buhari Uluslararası Bilimsel Uygulama Merkezi, Özbekistan
Mehmet YÜCE	Azerbaycan Devlet Ekonomi Üniversitesi

BOARDS AND COMMITTEES

Honour Board

Dr. Erhan ERKEN	President of the Assembly, Istanbul Chamber of Commerce
Dr. İsmail KURALAY	Chairman of the Board of Trustees, Istanbul Ticaret University
Prof. Dr. Necip ŞİMŞEK	Rector, Istanbul Ticaret University
Prof. Dr. Sevgi KURTULMUŞ	Chairman of the Board of Trustees, International University of Sarajevo
Prof. Dr. Ali Osman KUŞAKÇI	Rector, International University of Sarajevo
Prof. Dr. Süleyman KIZILTOPRAK	Rector, Kütahya Dumlupınar University
Prof. Dr. Yücel OĞURLU	Rector, Balıkesir University

Organizing Committee

Assoc. Prof. Dr. Hüseyin ARSLAN	Istanbul Ticaret University (Chair of the Organizing Committee)
Kuldashev N. ABDUGANIYEVICH	Ministry of Internal Affairs, Police Academy, Uzbekistan
Abdul Wahab AIDOO	International University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
Osman ALACAHAN	Sivas Cumhuriyet University
Muhamed ALI	University of Sharjah, United Arab Emirates
Tuğrul ARIK	Istanbul Ticaret University
Yusuf BALCI	Istanbul Ticaret University
Osman BAYRAKTAR	Istanbul Ticaret University
İsmail BOYACI	Istanbul Ticaret University
Şükrü BUDAK	Istanbul Ticaret University
Güllü BUZUNOĞLU	Istanbul Ticaret University
Muhammed Fatih CENGİL	Istanbul Ticaret University
Merve ÇELİK KURTULUŞ	Istanbul Ticaret University
Gualter COUTO	University of the Azores, Portugal
Mustafa DEMİR	Istanbul Ticaret University
Ahmet DEMİRDEN	Humber College, Canada
Ali DUYSMAZ	Balıkesir University
Gairuzazmi Bin Mat GHANI	International Islamic University Malaysia

Aygün HALİLKIZI	Baku State University, Azerbaijan
Razali HARON	IUM Institute of Islamic Banking and Finance, Malaysia
Mohammad Kabir HASSAN	University of New Orleans, USA
Rusni HASSAN	IUM Institute of Islamic Banking and Finance, Malaysia
Ahmet KALA	Istanbul University
Zebiniso KAMAL	Istanbul Ticaret University
Muhammet Enes KAYAGİL	Istanbul University
Arif KOLAY	Kütahya Dumlupınar University
Ganizhamal KUSHENOVA	L.N. Gumilyov Eurasian National University, Kazakhstan
Sümeyye KUŞAKÇI	International University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
Sabri ÖZ	President, Beta Science Association
Yunus ÖZCAN	Istanbul Ticaret University
Rahmi Deniz ÖZBAY	Istanbul Ticaret University
Mehmet SAĞLAM	Istanbul Ticaret University
İbrahim SUBAŞI	Istanbul Ticaret University
Prof. Dr. Necdet ŞENSOY	Istanbul Ticaret University
Bayram ŞİRİN	Istanbul Ticaret University
Agil ŞİRİNOV	Azerbaijan Institute of Theology
Kenan Ziya TAŞ	Balıkesir University
Mustafa YAYLA	Turkish National Police Academy
Sema YILMAZ	Yıldız Technical University
Mehmet YÜCE	Azerbaijan State University of Economics,

Scientific Committee

Hüseyin ARSLAN	Istanbul Ticaret University
Hanifi PARLAR	Istanbul Ticaret University
Kuldashev N. ABDUGANIYEVICH	Ministry of Internal Affairs, Police Academy, Uzbekistan
Abdul Wahab AIDOO	International University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
Hamza AKENGİN	Marmara University
Mustafa AKKUŞ	Necmettin Erbakan University

Osman ALACAHAN	Sivas Cumhuriyet University
Muhamed ALI	University of Sharjah, United Arab Emirates
Tuğrul ARIK	Istanbul Ticaret University
Uğur Yasin ASAL	Istanbul Ticaret University
Araz ASLANLI	Azerbaijan University of Tourism and Management
Tekin AVANER	Gendarmerie and Coast Guard Academy
Recai AYDIN	Ankara Social Sciences University
Sejma AYDIN	International University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
Mustafa AYKAÇ	Marmara University
Yusuf BALCI	Istanbul Ticaret University
Juan Manuel GIL-BARRAGAN	Ean University, Colombia
Osman BAYRAKTAR	Istanbul Ticaret University
Bülent BAYRAM	Ahmet Yesevi University, Kazakhstan
Rashid BEGG	Muslim Society of Guelph (MSOG), Canada
M. Ali BEYHAN	Istanbul University (Emeritus)
Abdulhamit BİRİŞİK	Marmara University
İsrafil BOYACI	Istanbul Ticaret University
Firuz CAFEROVA	State University of Economics, Azerbaijan
Eduart CAKA	Institute of History, Academy of Albanological Studies, Albania
Rui Alexandre CASTANHO	WSB University, Poland & University of Johannesburg, South Africa
Muhammed Fatih CENGİL	Istanbul Ticaret University
Kaushik CHATTOPADHYAY	University of Kalyani, India
Gualter COUTO	University of the Azores, Portugal
Lütfü ÇAKIR	İstanbul Ticaret University
Mustafa DEMİRCİ	Selçuk University
Ahmet DEMİRDEN	Humber College, Canada
Ali DUYMAZ	Balıkesir University
Nazım EKREN	Istanbul Ticaret University
Adem ESEN	Istanbul University
Mecit EŞ	Istanbul Ticaret University
Marguba Matkuliyeva FARKHODOVNA	Urgench State Pedagogical Institute, Uzbekistan
Yahya FİDAN	Istanbul Ticaret University
Nurlana M. GASIMLI	Baku Slavic University, Azerbaijan

Gairuzazmi Bin Mat GHANI	International Islamic University Malaysia
Oktay GULIYEV	Azerbaijan State University of Economics
Aygün HALİLKIZI	Baku State University, Azerbaijan
Razali HARON	IIUM Institute of Islamic Banking and Finance, Malaysia
Murteza HASANOĞLU	Academy of Public Administration under the President of Azerbaijan
Mohammad Kabir HASSAN	University of New Orleans, USA
Rusni HASSAN	IIUM Institute of Islamic Banking and Finance, Malaysia
Ahmet KALA	Istanbul University
Zebiniso KAMAL	Istanbul Ticaret University
Ümit KANMAZ	Istanbul Ticaret University
Mirsad KARIC	International University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
Salina KASSIM	IIUM Institute of Islamic Banking and Finance, Malaysia
Muhammet Enes KAYAGİL	Istanbul University
Dinmuhammed KELESBAYEV	Khoja Ahmed Yasawi University, Kazakhstan
Abdullah KIZILCIK	Istanbul University
Orhan KOÇAK	Istanbul University-Cerrahpaşa
Maria KOÇKORBAYEVA	Kyrgyz Economic University, Kyrgyzstan
Arif KOLAY	Kütahya Dumlupınar University
Mehmet Fatih KÖKSAL	Istanbul Kültür University
Karol KUJAWA	WSB University, Poland
Ahmed KULANIĆ	Bosniak Research Institute and Sarajevo Canton Memorial Fund, Bosnia and Herzegovina
Halil KURT	Marmara University
Ganizhamal KUSHENOVA	L.N. Gumilyov Eurasian National University, Kazakhstan
Sümeyye KUŞAKÇI	International University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
Oya DAĞLAR MACAR	Istanbul Ticaret University
Nur Farhah MAHADI	IIUM Institute of Islamic Banking and Finance, Malaysia
Ali MAZAK	Bandırma Onyediy Eylül University (Emeritus)

Admir MEŠKOVIĆ	International University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
Zekai METE	Bandırma Onyedli Eylül University
Ghina MRAD	University of Tripoli, Lebanon
Muhidin MULALIĆ	International University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
Sedat MURAT	Istanbul University
Ahmad NIYAZOV	Azerbaijan Institute of Theology
Abdulmecid NUREDDİN	International Vision University, North Macedonia
Telman NUSRETOĞLU	Khazar University, Azerbaijan
Zehra ODABAŞI	Selçuk University
Yücel OĞURLU	Istanbul Ticaret University
Edo OMERÇEVIĆ	International University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
Mim Kemal ÖKE	Istanbul Ticaret University
Sabri ÖZ	Istanbul Ticaret University
Tuncel ÖZ	Istanbul Ticaret University
Rahmi Deniz ÖZBAY	Istanbul Ticaret University
Yunus ÖZCAN	Istanbul Ticaret University
Ömer ÖZKAN	Yalova University
Mustafa ÖZTÜRK	Izmir Democracy University
Cusupcan PIRIMBAYEV	Kyrgyz-Turkish Manas University, Kyrgyzstan
Fabşicio Pelloso PIURCOSKY	South University of Minas Gerais, Brazil
Hamza PRELJEVIĆ	International University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
Abdumukhtor RAKHMANOV	Tashkent State University, Uzbekistan
Rafał REBILAS	WSB University, Poland
Ognjen RIDIC	International University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
Norma Bt Md SAAD	International Islamic University Malaysia
Ibrahim Muhammed SAADAOU	University of Tunis, Tunisia
Mehmet SAĞLAM	Istanbul Ticaret University
Süheyl SAPAN	King Saud University, Saudi Arabia
Ahmet SELAMOĞLU	Fenerbahçe University
Hamza SMAJIC	International University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

İbrahim SUBAŞI	Istanbul Ticaret University
Hassan SYED	Euclid University
Abdülkadir ŞENKAL	Kocaeli University
Fatma ŞENSOY	Istanbul Health and Technology University
Necdet ŞENSOY	Istanbul Ticaret University
Agil ŞİRİNOV	Azerbaijan Institute of Theology
Farahila Babayeva ŞÜKÜROVA	Azerbaijan National Academy of Sciences, Azerbaijan
Ahmet TABAKOĞLU	Istanbul Sabahattin Zaim University
Kenan Ziya TAŞ	Balıkesir University
Cengiz TOMAR	Ahmet Yesevi University, Kazakhstan
Ömer TORLAK	Istanbul Sabahattin Zaim University
Dildora UMARKHANOVA	Tashkent State University, Uzbekistan
Erol ÜLGEN	Yeni Yüzyıl University
Celalettin VATANDAŞ	Namık Kemal University
Katarzyna Szczepańska-WOSZCZYNA	WSB University, Poland
Mustafa YAYLA	Police Academy, Turkey
Hüseyin YAZICI	Fatih Sultan Mehmet Vakıf University
Mustafa Said YAZICIOĞLU	Istanbul Ticaret University
Sema YILMAZ	Yıldız Technical University
Sayim YORĞUN	Istanbul University
Şovosil Ziyodov YUNUSOVIÇ	Imam Bukhari International Scientific Research Center, Uzbekistan
Mehmet YÜCE	Azerbaijan State University of Economics

SEMPOZYUM PROGRAMI

1.GÜN: 30 EKİM 2025 PERŞEMBE / FIRST DAY: THURSDAY, OCTOBER 30, 2025

09.00 – 10.00	KAYIT ve İKRAM / REGISTRATION AND REFRESHMENT
10.00 – 10.45	AÇILIŞ KONUŞMALARI / OPENING SPEECHES (6. Kat Konferans Salonu / 6th Floor Conference Hall)
Doç. Dr. Hüseyin Arslan , Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı / Chairman of the Symposium Organizing Committee	
Prof. Dr. Necip Şimşek , İstanbul Ticaret Üniversitesi Rektörü / Rector of Istanbul Commerce University	
Prof. Dr. Süleyman Kızıltoprak , Dumlupınar Üniversitesi Rektörü / Rector of Dumlupınar University	
Prof. Dr. Yusuf Balcı , Türk Ticaret Bankası Yönetim Kurulu Başkanı / Chairman of the Board of Directors of Türk Ticaret Bankası	
Dr. İsrail Kuralay , İstanbul Ticaret Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı / Chairman of the Board of Trustees of Istanbul Commerce University	
Dr. Erhan Erken , İstanbul Ticaret Odası Meclis Başkanı / President of the Assembly of the Istanbul Chamber of Commerce	
İstanbul Valisi / Governor of İstanbul	

EŞ ZAMANLI OTURUMLAR / PARALLEL SESSIONS		
10.45 – 12.00	1. OTURUM: YAŞAYAN AHİLİK / LIVING AKHI ORDER (6. Kat Konferans Salonu/ 6th Floor Conference Hall) Oturum Başkanı: Prof. Dr. Yusuf Balcı	2. OTURUM: YAŞAYAN AHİLİK / LIVING AKHI ORDER (5. Kat Sadabad Salonu / 5th Floor Sadabad Conference Hall) Oturum Başkanı: Prof. Dr. Rahmi Deniz Özbay
10.45 – 11.00	Doç. Dr. Hüseyin Okur Ahilik Teşkilatından Toplumsal Pratiğe	Arzan Dilek Bozkurt Ahilik İlkelerinin Blok Zincir Teknolojisiyle Bütünleştirilmesi: Etik Temelli Bir Model Önerisi
11.00 – 11.15	Doç. Dr. Şefik Memiş Modern Dünyaya Kadim Bir Bakış: Ahilik ile Sürdürülebilir Ekonominin Mümkünlüğü	Dr. İsrail Kuralay Ahilik İlkeleri Bağlamında Çağdaş Medya Etiğine Yönelik Erdem

11.15 – 11.30	Nazan Yılmaz Kapalıçarşı'nın Yaşayan İnsan Hazineleri ve Yaşayan Dili Üzerine Bir Değerlendirme	Temelli Bir Yaklaşımın İncelenmesi İbrahim Çam Ahilik Disiplinlerinin Modern Çağdaki Ayak İzleri
11.30 – 11.45	Dr. Erhan Erken Modern Şehirleşme ve Kadın: Ahi Bacı Modelinin Güncel Yansıması	Mehmet Koca Karzı Hasen ve Ahilik: İslami Finansın Sosyal Yüzü
12.00 – 14.00	ÖĞLE ARASI /LUNCH BREAK	
EŞ ZAMANLI OTURUMLAR / PARALLEL SESSIONS		
14.00 – 15.30	3. OTURUM (6. Kat Konferans Salonu) Ahilik Değerleri / Values and Ethics in Akhi Order Oturum Başkanı: Prof. Dr. Necdet Şensoy	4. OTURUM (5. Kat Sadabad Salonu) Ahilik Değerleri / Values and Ethics in Akhi Order Oturum Başkanı: Doç. Dr. Hüseyin Arslan
14.00 – 14.15	Prof. Dr. Tariqullah Khan Operationalizing Ahi Applied Ethics in the AI and Digital Age: A Dynamic Prescriptive Framework	Doç. Dr. Mehmet Nuri Güler Fütüvvetnâmelerde Fakirliğin Faziletleştirilmesi İle Hz. Peygamber'in Fakirliği Küfre Eşit Gören Yaklaşımı ve Zenginlik Esaslı İbadetler Arasındaki Çatışma
14.15 – 14.30	Prof. Dr. Adem Esen İktisadi Kaynaklardan İktisadi “Nimetlere”	Yahya Hasan Kurtman – Doç. Dr. Hüseyin Arslan Etik Sistemlerin Şekillendirdiği İktisadi Davranış Modelleri: Ahilik Etiği ve Püritanizm Etiği Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma
14.30 – 14.45	Doç. Dr. Hüseyin Arslan Anonim Bir Fütüvvetname Işığında Ahilik Temel İlkelerinin Güncel Yansıması	Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Arslan Dürüstlükten Adalete: Ahilik İlkelerinin Modern Siyasal Etik Açısından Yorumu

14.45 – 15.00	Amani Hassan Mohammed Hamad Fütüvvet Etiğinde En Yüksek İnsani Değerler	Doç. Dr. Mustafa Polat Karesi’de Ahi Mehmed ve Ahi Mustafa Vakıflarının İdari ve Sosyal Yapısı
15.00 – 15.15	Prof. Dr. Norma Md Saada – Prof. Dr. Saim Kayadibi Malaysia MADANI and the Akhi (Ahilik) Order in Turkey: A Comparative Study of Shared Islamic Economic Values Across State and Guild Institutions	Dr. Sema Gedik – Prof. Dr. Ersin Kavi Ahilik ve Modern Yönetim: SWOT/TOWS Temelli Model Önerisi
15.15 – 15.30		Dr. Enes Aslan Ahilik and MÜSİAD in Turkey’s Development After 2002: The "High Morality, High Technology" Approach”
15.30 – 15.45	ÇAY, KAHVE ARASI / COFFEE BREAK	
15.45 – 17.15	5. OTURUM (6. Kat Konferans Salonu) Dil ve Edebiyat / Language and Literature Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Zebiniso Kamalova	6. OTURUM (5. Kat Sadabad Salonu) Dil ve Edebiyat / Language and Literature Oturum Başkanı: Prof. Dr. Osman Bayraktar
15.45 – 16.00	Prof. Dr. Mohammed Alboji Al-Futuwwa in the Poetry of Mahmoud Darwish	Kaan Kahraman Fütüvvet-Nâme Metinlerindeki Ahilik Terimleri Ve Meslek Adları Üzerine Söz Varlığı İncelemesi
16.00 – 16.15	Doç. Dr. İsa Kanik Müfessirin Hayatına Dokunan Yönleriyle Ahilik Anlayışını Referans Alan Temel Dinamikler	Prof. Dr. Erdal Aday – Prof. Dr. Arif Kolay Yunus Emre Divanı’nın Kütahya Vahid Paşa Nüshasında Ahilik İzleri

16.15 – 16.30	Dr. Adem Polat Ahilik Geleneğinde Din Ve Ahlâk Eğitimi: Burgazî'nin Fütüvvetnâmesi Üzerine Bir İnceleme	Doç Dr. Sabri Öz - Kaan Kahraman Fütüvvet-Nâmelerdeki Meslekler Ve Günümüz Meslekleriyle İlişkisi
16.30 – 16.45	Prof. Dr. Mustafa Güneş Fütüvvetnâme-İ Esrâr Dede'nin Âğâz-I Kitâb Bölümü Üzerine Bir Değerlendirme	Dr. Seval Günbal Bozkurt Mirsâdü'l- 'İbâd'da Ticaret Ahlâkı
16.45 – 17.00	Doç. Dr. Ahmet Niyazov Nizami Gencevi Düşüncesinde Kamil İnsan Yapısı; Ticaret Ahlakı Çerçevesinde	Doç. Dr. Recep Kırıcı Ahiliğin Arka Planında Yer Alan Fütüvvet Kelimesinin Semantiği ve Terim Anlamları Üzerine Bir Değerlendirme
17.00 – 17.15	Özge Mustafaoğlu – Prof. Dr. Emine Yeniterzi Şed Kuşanmak: Manzum Bir Fütüvvet-nâme'de Sürdürülebilir Karakterin İnşası	Dr. Öğr. Üyesi Adnan Akalın – Doç. Dr. Murat Akkuş Kâşânî ve Burgazî Özelinde Ahilik ve Fütüvvetin Temel Şartları: Mukayeseli Bir Analiz
19.00 BOĞAZ TURU / BOSPHORUS TOUR		
AKŞAM YEMEĞİ / GALA DINNER (Cemile Sultan Korusu)		
2. GÜN 31 EKİM 2025 CUMA / SECOND DAY: FRIDAY, OCTOBER 31, 2025		
09.00 – 09.30	KAYIT VE İKRAM / REGISTRATION AND REFRESHMENT	
09.30 – 11.00	7. OTURUM (6.Kat Konferans Salonu) Ahilik İlkelerinin Güncel Yorumu /A Contemporary Interpretation of the Principles of Akhi Order Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi M. Fatih Cengil	8. OTURUM (5. Kat Sadabad Salonu) Ahilik İlkelerinin Güncel Yorumu /A Contemporary Interpretation of the Principles of Akhi Order Oturum Başkanı: Dr. Merve Çelik Kurtuluş

09.30 – 09.45

Doç. Dr. Fatma Şensoy

Sofcu Esnafı Ve Tüccarlarının Şikayetleri İle Ekonomik Yaşamın Düzenini Ve Ahiliğin İzlerini Keşfetmek

09.45 – 10.00

Prof. Dr. Orhan Çağlayan

Girişimcilik Anlayışı Bakımından Ahi Evran: Çağlayan Girişimcilikte Güven ve Umud Etkisi Ölçeği Kapsamında Bir Değerlendirme

10.00 – 10.15

Dr. Öğr. Üyesi M. Fatih Cengil

Ahilik İlkelerinin Başta Ticaret Hukuku Olmak Üzere Özel Hukuktaki Karşılığı

10.15 – 10.30

Prof. Dr. Orhan Koçak

Ahilik Perspektifiyle Sosyal Politikalar

10.30 – 10.45

Dr. Mehmet Yetkin – Dr. Recep Caner Erselcan

Tracing Ahi Principles in Modern Cooperative Identity: Resource Dependence Perspective

10.45 – 11.00

Dr. Öğr. Üyesi Ümit Kanmaz

Ahilikten Modern İşletmelere: 'Halktan Yana Kapısını Bağlamak, Hak'tan Yana Kapısını Açmak' İlkesinin Sosyal Sorumluluk Perspektifinde Gömülü Kuram Yaklaşımıyla İncelenmesi

Dr. Muratcan Gökdemir

From Ahi Ethics to The 2030 Agenda For Sustainable Development: Interpreting United Nations General Assembly Resolution 77/281 (2023) On The Social And Solidarity Economy

Arş. Gör. Şükrü Budak

Ahlaki Ekonomiden Küresel Ağ Ekonomisine: Ahilik ve Havayolu İttifakları Üzerine Kavramsal Bir İnceleme

Dr. Öğr. Üyesi Tuncel Öz

Ahilikten Modern İşletmelere: Usta-Çırak İlişkinin İnsan Kaynakları Perspektifinde Vaka Çalışması Yöntemiyle İncelenmesi

Dr. Rahmi Şeyhoğlu

Çok Yönlü Bir Yapılanma Olarak Ahilik Ve Çok Yönlü Bir Kişilik Olarak Ahi Evran'a Modern Kavramlarla Yeniden Bakmak

Dr. Ömer Faruk Alacahan

Ahilik Öğretisi ile İş Sağlığı ve Güvenliği Disiplini Arasındaki Kavramsal ve Uygulamalı Paralellikler: Kültürel Bir Model Önerisi

Prof. Dr. Mustafa Demirci

Biruni'de Fütüvvet ve Mürüvvet: Ahiliğin ilk Teorisi

11.00 – 11.15	Mehmet Bülent Deniz En güzel “mahalle baskısı;” Ahilik	
11.15 – 12.45	9. OTURUM (6. Kat Konferans Salonu) Tarihi Yaklaşımlar /Historical Approaches Oturum Başkanı: Doç. Dr. Şefik Memiş	10. OTURUM (5. Kat Sadabad Salonu) Tarihi Yaklaşımlar /Historical Approaches Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi İsrail Boyacı
11.15 – 11.30	Prof. Dr. Ihsan Al Deek Chivalry and Ahilik: From Spiritual Values to Social Organization in the Turkish Lands	Prof. Dr. Hassan Syed – Prof. Dr. Sema Yılmaz Community Protection And Trade-Ottoman’s Ahı Guild
11.30 – 11.45	Kazım Ceylan Ahilik Yönetim Sistemi	Prof. Dr. Mashhour Al Habazi Surur - Prof. Dr. Seyfullah Korkmaz Fütüvvet Sporları ve Fütüvvet Oyunları
11.45 – 12.00	Doç. Dr. Fatma Fidan Esnaf Örgütlenme ve Dayanışma Modeli Olarak Ahilik: Sakarya’da Bir Araştırma	Rabia Yurdağök Cumhuriyet Dönemi Yerel Tarih Yazımında Ahilik Algısı
12.00 – 12.15	Doç. Dr. Fatma Fidan Mesleki Eğitim Modeli Olarak Ahilik: İcazetnamaden Diplomaya Dönüşüm	Dr. Mohammadamin Shahjouei Genealogy of Futuvvet in French Sources of 20th Century: Henry Corbin's (1903-1978) Research as a Case Study
12.15 – 12.30	Kaan Yıldız Orta Çağ İtalyası’nda Loncalar ile Anadolu Ahilik Teşkilatının Karşılaştırmalı Bir İncelemesi	Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Günay Kadın Elllerinde İktisadi Gelişim: Bacıyan-ı Rum'un Ahilik Sistemi İçindeki Görünmez Üretim Ağları
12.30 – 12.45	Doç. Dr. Kaya Göktepe Beledi Hizmet Arzında İstanbul Esnafının Rolü: Arayıcı Esnafı Örneği (Tanzimat Öncesi)	Prof. Dr. Mehmet Kasım Özgen Erdemli Bir Toplum İçin Tasavvufi Fütüvvet Ve Ahilik Teşkilatının Önemi
12.45 – 14.00	ÖĞLE ARASI / LUNCH BREAK	

14.00 – 15.15	11. OTURUM (6. Kat Konferans Salonu) Tarihi Yaklaşımlar /Historical Approaches Oturum Başkanı: Prof. Dr. Sema Yılmaz	12. OTURUM (5. Kat Sadabad Salonu) Tarihi Yaklaşımlar /Historical Approaches Oturum Başkanı: Prof. Dr. Arif Kolay
14.00 – 14.15	Prof. Dr. Seyfullah Korkmaz Filistinli Yazar Muhammed El- Bucî'nin “ el-Cündî'l- Kuzu’ İsimli Eserinde Fütüvvet ve Ahilik	Dr. Öğr. Üyesi Firdevs Özen İhanlı Politikası Karşısında Ahiliğin Durumu
14.15 – 14.30	Talip Mert Osmanlı Toplum Hayatında Çocuk İstihdamı	Dr. Öğr. Üyesi Şakir Turan Batı Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında Ahiler
14.30 – 14.45	Dr. Öğr. Üyesi Tuğrul Arık 1838 Osmanlı-İngiliz Ticaret Antlaşması'nın Loncalara Yansıması: Yed-i Vâhid (Tekel) Açısından Bir Değerlendirme	Dr. Tahsin Hazırbulan Ahi Evran Zaviyesinin Tarihi Gelişimi
14.45 – 15.00	Kemal Ramazan Haykıran Ahiler ve Mevlevîlerin İlişkilerini Yeniden Değerlendirmek: Bir Literatür Tenkidi ve Yeni Yaklaşımlar	Doç. Dr. Ganizhamal Kushenova Orta Asya'daki Fütüvva Ve Ahilik Hareketi'nin Tarihi Gelişimi Ve Türk Geleneğiyle İlişkisi
15.00 – 15.15	Oktay Menecler – Prof. Dr. Sema Yılmaz Ahilik, Lonca Ve Orduculuk: Osmanlı Toplumunda Ahlaki İktisatın Kurumsal Sürekliliği	Prof. Dr. Mustafa Yayla Türk-İslam Medeniyetinde XIII. Yüzyılda İnsan Haklarının Yerelde Korunması: Ahilik Teşkilatı
15.15 – 15.30		Doç. Dr. Sahiba Umarova Ahilik'a dair bir eser hakkında

15.30 – 15.45

ÇAY, KAHVE ARASI / COFFEE BREAK

15.45 – 16.30	TECRÜBE PAYLAŞIMI: Kapalı Çarşı Esnafı /SHARING THE EXPERIENCES: Craftsmen of Grand Bazaar Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Tuğrul Arık
	Suat Yazıcı, Ahşap İşçiliği / Wood Craftsman Yaşar Sınağ, Terzilik / Dressmaking Nazım Bali, Berberlik / Hairdressing Murat Taşlıdağ, Oto Tamirciliği / Auto Repairing Hraç Arslanyan, Kuyumculuk / Jewellery Murat Uçar, Kuyumculuk / Jewellery
16.30 – 17.00	KAPANIŞ /CLOSING SESSION

1. OTURUM: YAŞAYAN AHİLİK / LIVING AKHI ORDER

AHİLİK TEŞKİLATINDAN TOPLUMSAL PRATIĞE: PIERRE BELON'UN SEYAHATNAMESİNDE YAŞAYAN DEĞERLER

Hüseyin OKUR
Kocaeli Üniversitesi

huseyin.okur@kocaeli.edu.tr

ÖZET

Bu tebliğ, 16. yüzyıl Fransız seyyahı Pierre Belon'un 1546–1549 yılları arasında Osmanlı coğrafyasında kaleme aldığı gözlemleri, İslam hukuk sosyolojisi perspektifinden yeniden değerlendirmektedir. Belon'un seyahatnamesi, İstanbul'dan Adana ve Konya'ya, Toros geçitlerinden Bursa ve Kütahya'ya uzanan geniş bir sahada ticaret, zanaat, misafirperverlik ve şehir düzenine dair ayrıntılı notlar sunmaktadır. Çalışma, bu notları Ahilik kurumunun normatif-sosyal dokusu bağlamında anlamlandırmaktadır.

Belon'un pazaryerlerinde gözlemlediği ölçüyle satış, hileden kaçınma ve fiyat eşitliği pratikleri; Ahiliğin fütüvvetnâmelerde şekillenen “doğruluk, emanet, ifa ve sadakat” ilkelerinin iktisadî hayata yansımaları göstermektedir. Zanaatkâra tanınan saygın statü, usta-çırak örgütlenmesi ve kolektif sorumlulukla yürütülen kent hizmetleri, İslam hukuk sosyolojisinin “normatif düzen–toplumsal yapı” kesişiminde yer alan meslekî ihtisap mekanizmalarını somutlaştırmaktadır.

Seyyahın yol emniyetine, kervansaray konukseverliğine ve kırsal üretim-tüketim dengesine dair betimlemeleri, İslam hukukunun muamelât alanındaki adalet, kanaat ve dayanışma ilkelerinin taşra ve dağlık bölgelerde dahi kurumsal bir ahlâk çerçevesi oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgular, Ahiliğin yalnızca şehirli lonca yapısından ibaret olmadığını, İslam hukukunun sosyo-ekonomik normlarını Anadolu'nun çeşitli tabakalarına sirayet ettiren kapsamlı bir toplumsal nizam olarak işlediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: İslam hukuk sosyolojisi, sosyal adalet, iktisadî düzen, Osmanlı toplum yapısı, ihtisap, fütüvvet, meslek ahlâkı, zanaatkârlık, Ahilik, Pierre Belon

MODERN DÜNYAYA KADİM BİR BAKIŞ: AHİLİK İLE SÜRDÜRÜLEBİLİR EKONOMİNİN MÜMKÜNLÜĞÜ

Şefik MEMİŞ

İstanbul Ticaret Üniversitesi

smemis@ticaret.edu.tr

ÖZET

İslam dini ile yoğrulmuş bir toplumsal kurum olan Ahilik, özellikle Anadolu şehirlerinde yaşayan orta sınıfa yönelik tebarüz eden çok yönlü kurumsal bir “denge” sistemidir. Bu şehirlerde ahalinin ihtiyaçlarını karşılayacak üretim yapısının kurulmasının yanı sıra beldede sosyal barışın teminatı olan ahlaki ortamın güçlendirilmesi de önemlidir. Ahilik bunun sağlayıcısıdır. Ahilik, günümüzün sıkça tartışılan “sürdürülebilirlik” kavramının İslam dünyasında mevcut tarihi kökeni olarak değerlendirilebilir. Burada sürdürülebilirlik, Ahiliğin özündeki denge sözcüğüyle eş anlamlıdır. Bu çerçevede Ahilikte sürdürülebilirlik; üretim, tüketim, yaşam tarzı, inanç ve toplumsal ilişkilerde “denge kurma” şeklinde tezahür eder.

Bilhassa Türklerin Anadolu’da oluşturdukları Ahilik teşkilatlanma modeli; üretimde sürdürülebilirliğin tek boyutlu bir yaklaşım olmadığını ve çok katmanlı bir niteliğe sahip olduğunu ortaya koyar. Ahiliğe göre üretimde sürdürülebilirlik, ancak “itikattan ibadete” kadar geniş bir yelpazede devreye sokulan denge ile gerçekleştirilebilir. Bunun anahtar yöntemi ise kendiyile dost, inancıyla dost, insanla dost, doğa ile dost, toplumla dost, coğrafya ile dost olmaktan vazgeçmeyen ve bunun doğal sonucu olarak üretimde de dost olmayı başaran Ahiliğin önerdiği üretim paradigmasıdır. Bir başka ifadeyle insan ile doğa, insan ile toplum, insan ile meslek arasında ahengi sağlayan ise Ahiliğin temel ilkeleridir. Meslek sahibi olmak, ölçülülük, cesaret, diğerkamlik gibi ilkelere sarılan Ahiler, meslekte pişerken, kendi iç yolculuklarını da gerçekleyip tekâmül eder. Ancak ilkelere birinde meydana gelecek bir sapma ahengin bozulmasına, mevcut toplumsal ve ekonomik yapıda çürümenin başlamasına yol açar.

Bu tebliğde Ahilikle ilgili literatürden yola çıkılarak, “sürdürülebilirlik” kavramına tarihsel bir yorum/köken getirilmeye ve Ahilik ilkeleri doğrultusunda “sürdürülebilir ekonominin” nasıl mümkün olabileceğine katkıda bulunulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, Sürdürülebilirlik, Anadolu Ahiliği, Sürdürülebilir Ekonomi, Fütüvvet

KAPALIÇARŞI'NIN YAŞAYAN İNSAN HAZİNELERİ VE YAŞAYAN DİLİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Nazan YILMAZ

ÖZET

Kapalıçarşı, yalnızca bir ticaret merkezi değil; aynı zamanda yüzyıllardır süregelen zanaat gelenekleri, özgün sözlü kültürü ve toplumsal hafızasıyla İstanbul'un yaşayan miras alanlarından biridir. Bu çalışmada, Kapalıçarşı'da faaliyet gösteren ustaların "yaşayan insan hazineleri" olarak taşıdıkları kültürel değerler ile çarşıya özgü jargonun toplumsal bellekteki yeri ele alınmaktadır. Söz konusu jargon, hem esnaf kimliğini pekiştiren hem de kuşaktan kuşağa aktarılan bir kültür taşıyıcısıdır. Bildiride, bu sözlü kültürün korunması, belgelenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması için uygulanabilecek yöntem ve stratejiler üzerinde durulmaktadır. Böylece, Kapalıçarşı'nın maddi olmayan kültürel mirasının sürdürülebilirliği için somut öneriler sunulmaktadır.

Anahtar kelimeler: Kapalıçarşı, yaşayan insan hazineleri, sözlü kültür

MODERN ŞEHİRLEŞME VE KADIN: AHİ BACI MODELİNİN GÜNCEL YANSIMASI

Erhan ERKEN

İstanbul Ticaret Odası

erhan.erken@medipol.edu.tr

ÖZET

Fütüvvet ve Ahilik yaklaşımı tarihte insanlığa faydalı bir insan tipi modeli olduğu gibi yaşadığı hayat tarzı ile de kırsal yerleşim yerlerine olduğu kadar şehirlere de yüksek değerler kazandırmıştır. Ahilik anlayışı çerçevesinde şehirleşmenin doğurduğu meselelere yaklaşım ve şehire hayat veren kadın modeli merak edilen bir modeldir. Bu anlayış ile insanın tamamlayıcı büyük bir boyutu olan kadının şehir hayatındaki rolü ve etkinliği dikkat çekici boyutlardadır. Bu çalışmanın amacı fütüvvet ve ahilik temel ilkeleri, konu ile ilgili kaynaklar ve yaşanmış örneklerden esinlenerek modern şehir hayatında ahi baci modelinin güncel yansımalarına katkı sağlamaktır. Yöntem olarak; nitel araştırma türlerinden biri olan kadim ve modern literatürel kaynaklardan yararlanma yöntemi tercih edildi. Elinizdeki tebliğ; alan ile ilgili özgün kaynaklara ve literatürel tarama ile erişilen verilere dayalı olarak anılan konuyu ele almayı ve bu anlamda alana katkı sunmayı amaçlamaktadır. Bu tebliğ; giriş, amaç, yöntem, kavramsal çerçeve, bulgular, sonuç, değerlendirme, öneriler ve kaynakçadan oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, Fütüvvetname, Modern Şehirleşme, Kadın, Ahi Baci Model

2. OTURUM: YAŞAYAN AHİLİK / LIVING AKHI ORDER

AHİLİK İLKELERİNİN BLOK ZİNCİR TEKNOLOJİSİYLE BÜTÜNLEŞTİRİLMESİ: ETİK TEMELLİ BİR MODEL ÖNERİSİ

Arzan DİLEK BOZKURT

İstanbul Ticaret Üniversitesi

arzan.dilek@istanbulticaret.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma, Ahilik teşkilatının etik ve müşteri odaklı ilkelerinin günümüzün blok zincir teknolojisiyle nasıl bütünleştirilebileceğini kavramsal bir çerçevede incelemeyi amaçlamaktadır. Ahilik felsefesi, esnafın müşteriyi “veli nimet” olarak görmesi, kaliteli üretim ve denetimli fiyat uygulamaları gibi iş etiği kurallarıyla tanımlanır. Blok zincir ise, kriptografik olarak birbirine bağlı bloklardan oluşan ve işlemleri merkeziyetsiz şekilde kaydeden bir dağıtık defter yapısıdır; bu yapı sayesinde işlem kayıtları geriye dönük değiştirilemez ve tüm katılımcılar tarafından doğrulanabilir. Makalede, bu iki sistemin ortak noktaları tartışılarak blok zincirin şeffaflık ve güven sağlayan özelliklerinin Ahilik'teki dürüstlük ve fiyat denetimi anlayışını destekleyebileceği savunulmaktadır. Ayrıca, akıllı sözleşmelerle adil fiyatlandırma, blok zincir tabanlı itibar ve üyelik sistemleri ile usta-çırak ilişkisi modellerinin dijitalleştirilmesi gibi uygulama senaryoları önerilmektedir. Çalışma, Ahilik'in kültürel mirasını koruyarak dijital ekonomiye uyum sağlama potansiyelini ortaya koymakta ve gelecekte yapılacak alan araştırmaları ve pilot projeler için bir temel sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: blok zincir teknolojisi, adil fiyatlandırma, şeffaflık, akıllı sözleşmeler, dijital pazarlama.

AHİLİK İLKELERİ BAĞLAMINDA ÇAĞDAŞ MEDYA ETİĞİNE YÖNELİK ERDEM TEMELLİ BİR YAKLAŞIMIN İNCELENMESİ

İsrafil KURALAY
İstanbul Ticaret Üniversitesi
i.kuralay@vedirenk.com

ÖZET

Günümüzde, kitle iletişim araçlarının toplumsal işlevi, ticarileşme, etik erozyonu, dezenformasyon ve kamusal güvenin nispeten zayıflaması nedeniyle ciddi tartışmaların odağı haline gelmiştir. Dijital medya ortamının bilgi üretimi ve paylaşımında demokratikleşmeyi mümkün kılmasına rağmen, eş zamanlı olarak bilgi kirliliği, manipülasyon, nefret söylemi ve güven erozyonu gibi yapısal sorunları derinleştirdiği de gözlemlenmektedir. Bu itibarla, çağdaş medya sistemlerinin karşılaştığı etik yozlaşması ve güven bunalımı karşısında, tarihsel ve ahlaki bir referans çerçevesinin oluşturulması kaçınılmaz bir hale gelmiştir.

Bu çalışma, bu tarihsel arayışı Anadolu'nun köklü mirası olan Ahilik teşkilatının temel prensiplerini merkeze alarak ele almaktadır. Ahilik, sadece iktisadi üretimi düzenleyen bir lonca sistemi olmanın ötesinde, ahlaki esasları toplumsal yaşamın merkezine konumlandıran bir iletişim kültürü paradigması olarak değerlendirilmektedir.

Çalışmada, Ahilik'e ait doğruluk, adalet, güven, dayanışma, ortak fayda ve denetim gibi temel ilkelerden istifade edilerek, çağdaş medya etiği ve dijital iletişim alanındaki temel problemlere yönelik erdem temelli bir iletişim yaklaşımının nasıl geliştirilebileceği kapsamlı bir biçimde irdelenmektedir.

Ahilik anlayışının hem geleneksel medya profesyonellerinin hem de sosyal medya kullanıcılarının içerik üretim süreçlerinde sorumlu ve etik ilkelere riayet etmesi bağlamında, toplumsal sorumluluk temelli sağlam bir referans noktası teşkil edebileceği öne sürülmektedir. Özellikle bireylerin sosyal medya platformlarında farklı kimlikler altında diledikleri mesajı yazıp paylaşabilme potansiyeli dikkate alındığında, Ahilik ilkelerinin taşıdığı ehemmiyetin arttığı anlaşılmaktadır. Ticaret alanına ilaveten sosyal ilişkilerde dürüstlük, güvenilirlik, hak ve hukuka saygı, insan ile birlikte tüm canlılar ve çevreye nezaket şeklinde özetlenebilecek Ahilik umdelerini özümsemiş medya mensupları, toplumsal barışın da temel taşı olacaktır.

Bu çerçevede, medya eğitiminde, mevcut medya etik ilkelerinin revize edilmesinde ve geleneksel ve sosyal medya kullanıcılarının içerik üretiminde Ahilik prensiplerinden yararlanılması önerilmektedir. Bu yaklaşım, Türkiye'deki medya mensuplarının kendi mesleki ilkelerini 12. yüzyıla dek uzanan köklü bir erdem anlayışıyla sentezleyerek tarihsel bir dayanak kazanmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ahilik ilkeleri, Çağdaş medya etiği, Erdem

AHİLİK DİSİPLİNLERİNİN MODERN ÇAĞDAKİ AYAK İZLERİ

İbrahim ÇAM
AHİSİAD

ÖZET

Ahilik, fütüvvet geleneği zemininde XIII. yüzyılda Ahi Evran'ın öncülüğünde Anadolu'da kurumsallaşmış; üretim, ticaret, değerler eğitimi ve toplumsal denetimi aynı çatı altında birleştiren özgün bir organizasyon olarak, Osmanlı kent ekonomilerinde kalitenin ve rekabetin ahlâki ilkelerle düzenlenmesini sağlamıştır. Usta-kalfa-çırak hiyerarşisine dayalı mesleki öğretim, bireyi teknik becerilerin yanında “kâmil insan” ideali etrafında sosyalleştiren bir değerler eğitimi modeli üretmiş; güvene dayalı ticari ilişkiler yoluyla sosyal sermayeyi büyütüştür. Ekonomik coğrafya açısından lonca-temelli örgütlenme, erken dönem bir “kümelenme” prototipi gibi çalışmıştır: aynı zanaatların mahal ve çarşı ölçeğinde yoğunlaşması, iş bölümü ve bilgi akışını hızlandırmış; narh, standart ve kalite denetimleri aracılığıyla koordinasyon maliyetlerini düşürmüştür. Yeni ek kaynak, bu tarihsel örgütlenmeyi “kümelenerek üretim kurumları” teorik çerçevesine yerleştirerek Ahi Evran'ın modelini sanayileşmenin erken bir evresiyle ilişkilendirir: mesleklerin zümre/birlik hâlinde örgütlenmesi, sanayi siteleri mantığıyla mekânsal yakınlığın sağlanması, ev-üretim faaliyetleriyle değer zincirine eklemlenmesi ve bu bütünün vakıf-zaviye ağı üzerinden yönetilmesi vurgulanmaktadır. KOBİ odaklı yeni nesil kümelenme modellerine giden çizgide Ahilik, teorik ve kurumsal bir başlangıç halkası olarak konumlandırılabilir. Sonuçta, Ahilik disiplinleri—mesleki ehliyet, etik üretim, dayanışma ve yerel denetim—modern çağda, sektörel kümelenme pratiği olarak OSB'ler/meslek odaları etrafında görülen iş birliği ve bilgi paylaşımı kültürü ve mesleki eğitim-etik bütünlüğü olarak çıraklık/ustalık geleneğinin güncel mesleki eğitim ve kurumsal etik programlarına aktarılması olarak iki eksende iz bırakmaktadır. Bu süreklilik, Ahilik mirasının yalnız tarihî değil, sürdürülebilir ve rekabetçi kalkınma açısından da işlevsel bir referans çerçevesi sunduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, Kümelenme, Toplam Kalite Yönetimi, Sürdürülebilir Kalkınma

KARZI HASEN VE AHİLİK: İSLAMİ FİNANSIN SOSYAL YÜZÜ

Mehmet KOCA

Karz-ı Hasen Vakfı-Mavera Vakfı

ÖZET

Bu bildiri, Kur'anî bir kavram olan ve "güzel borç" anlamına gelen karzı hasen ile mesleki ahlakı ve sosyal dayanışmayı esas alan Ahilik teşkilatının ilkelerini birlikte ele almaktadır. Karzı hasen, kişinin menfaat beklemeden, karşılığını sadece Allah'tan bekleyerek verdiği borçtur. Ahilik ise dürüst ticareti temel alan bir esnaf örgütlenmesidir. Bu ilkeleri günümüz ekonomik koşullarına çözüm önerisi olarak sunan Karzı Hasen Vakfı, faizsiz ekonomiyi ve toplumsal adaleti güçlendirmek amacıyla 2020 yılında kurulmuştur.

Karzı Hasen Vakfı, menfaat beklemeden güzel borç verme uygulamasını yaygınlaştırarak sosyal dayanışmayı güçlendirmeyi hedefler. Yapısı itibarıyla faizsiz olup yalnızca verdiği borcu geri tahsil etmektedir. Kuruluşundan bugüne kadarki faaliyet istatistiklerine göre vakıf, 1400'den fazla çifte toplam 230 milyon TL borç sağlamıştır. Bu borcun 800'ü aşkın çift tarafından tamamı ödenerek 130 milyon TL tahsil edilmiştir.

Sonuç olarak, Karzı Hasen Vakfı'nın uyguladığı model, faizsiz finansal çözümlerin aile yapısını ve toplumsal dayanışmayı güçlendirmedeki hayati rolünü ortaya koymaktadır. Bu ilkeler üzerine kurulan model, servetin bir merkezde yoğunlaşmasını önleyerek toplumsal adaleti destekleyen ve menfaatsiz borç verme kültürünü yaygınlaştıran bir çözüm olarak sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Karzı hasen, Ahilik, İslami finans

3. OTURUM: AHİLİK DEĞERLERİ / VALUES AND ETHICS IN AKHI ORDER

OPERATIONALİZİNG AHI APPLIED ETHİCS İN THE AI AND DİĞİTAL AGE: A DYNAMIC PRESCRİPTİVE FRAMEWORK

Tariqullah KHAN

Ventureethica Toronto

tariqullah.khan@ventureethica.com

ABSTRACT

The core argument is that the ethical principles of the historical Ahi Order emphasizing solidarity, quality, and moral responsibility - can and should be adapted as a practical framework to guide the governance and design of digital economies - technologies and AI systems. The current digital economy, when left “on autopilot,” risks prioritizing market efficiency and innovation at the expense of ethics, equity, and human autonomy. The paper posits that by reviving and operationalizing Ahi ethics requires a new economic paradigm - Dynamic Prescriptive Economics (DPE) model - using quadrant analysis to visualize and rebalance trade-offs - technology governance can move from pure efficiency or profit-maximization toward a more just, regenerative, inclusive and humane digital future economies.

The core implication of the paper is that it is possible and necessary to create digital and AI systems that are simultaneously ethically grounded and operationally efficient, rather than sacrificing one for the other. This requires embedding historical, civilizational, and cross-generational wisdom (Accumulated Epistemic Rationality) like the multistakeholder (polycentric) Ahi order into modern decision-making. Institutions, companies, and policymakers should apply multi-dimensional frameworks (like the quadrant models described) to identify imbalances (e.g., high efficiency but low ethics) and intentionally steer systems toward balanced, synergistic outcomes. The core recommendation is to use the Dynamic Prescriptive Economics (DPE) framework - especially its quadrant analysis and actionable levers (Substitution, Transformation, Offset) - to diagnose where digital systems fall short (e.g., prioritizing profit over ethics), then actively guide the transition toward solutions that are balanced on both ethical and technical dimensions. Specifically, the paper urges practitioners and policymakers to:

- (a) Integrate Ahi-inspired ethical codes into platform and AI governance.
- (b) Develop and use decision frameworks that measure both algorithmic efficiency and ethical integrity.
- (c) Employ prescriptive interventions (substitute harmful metrics, transform incentive structures, offset unavoidable harms) to achieve regenerative balance (i.e., high ethics and high efficiency, not just one or the other).
- (d) Encourage community autonomy and decentralized governance to align digital infrastructures with the historical spirit of local, ethical self-governance.

2. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TOUCHING LIFE WITH AKHI ORDER, 30-31 OCTOBER 2025, İSTANBUL

In summary: Don't accept a false trade-off between technological progress and ethical integrity -actively design, measure, and manage for both, drawing on the Ahi Order's tradition as an integrating model for AI and digital governance in the 21st century.

Keywords: Operationalizing, Applied Ethics, Digital Age

İKTİSADİ KAYNAKLARDAN İKTİSADİ “NİMETLERE”

Adem ESEN

İstanbul Üniversitesi

adem.esen@istanbul.edu.tr

ÖZET

Mal ve hizmetlere olan ihtiyaçlar üretim faktörlerince üretilir. Mallar iktisadi ve serbest mallar olarak ayrılır. Serbest mallar kısmına herhangi bir bedel ödenmeyen mallar, iktisadi mallara ise bedel ödenen mallar dahildir. Bu tür mallar ve hizmetleri üretebilecek kaynaklar iktisadi kaynaklar olarak tanımlanır. Bu kaynakların tabiatta kendiliğinden bulunduğu, üretim için doğal kaynakların çıkarılarak işlendiği, ara mamul ve mamul mallar haline getirildiği, bu işlemlerin rasyonellik prensibine göre oluştuğu varsayılır. İktisadi kaynaklar sınırlıdır, ihtiyaçlar ise sınırsızdır. Bu sebeple iktisat biliminin tanımı çoğu kez böyle yapılır. Konvansiyonel iktisat düşüncesi bunları herhangi bir inanç veya ahlakla bağlantılı görmeden kabul eder.

İktisadi kaynaklar veya üretim faktörleri doğal kaynaklar, emek, girişim ve sermaye olarak ayrılır. Üretim süreci sonrasında da her birinin mamulden aldığı pay sırasıyla rant, ücret, kâr ve faiz olarak adlandırılır. İslam düşüncesinde insanın ihtiyaçlarını karşılayan kaynaklar da yukarıdaki sınıflamaya tabi tutulabilir ve bu konu ceteris paribus analiz edilebilir. Bununa beraber İslam’da iktisat düşüncesi inanç ve ahlaktan ayrı tutulamayacağından iktisadi kaynaklar nimet olarak değerlendirilir.

Hem ayetlerde hem de hadislerde iktisadi veya serbest olsun tüm kaynaklar “nimet, ihsan” bazen de “hayır” olarak nitelendirilir. “(O öyle lütfkâr) Allah ki, gökleri ve yeri yarattı, gökten su indirip onunla rızık olarak size türlü meyveler çıkardı; izni ile denizde yüzüp gitmeleri için gemileri sizin emrinize verdi; nehirleri de sizin (yararlanmanız) için akıttı. Düzenli seyreden güneşi ve ayı size faydalı kıldı; geceyi ve gündüzü de istifadenize verdi. O size istediğiniz her şeyden verdi. Allah’ın nimetini sayacak olsanız sayamazsınız. Doğrusu insan çok zalim, çok nankördür!” (İbrahim suresi, 32-34)

Dinin amaçları olarak sistemleştirilen makasid-ı şeria olarak din, nesil, ırz, nefis yanında malın muhafazası yer alır. Bu da hukuki hükümlerde mal yani üretim sürecinden bölüşüme kadar prensipler İslam ilim adamları tarafından ele alınmıştır.

İktisadi kaynakların nimet olarak nitelenmesinin sonuçlarını şöyle sıralamak mümkündür:

Nimetin hakiki sahibi Allah’tır, zira tüm mahlukatın sahibi O’dur. Dolayısıyla insan Allah’ı unutamaz. İnsana nimetleri bahşeden Allah’tır.

Nimetleri kullanmada Allah’ın emir ve yasaklarına uymak, yasak olmayan yerlerde serbestçe kullanmakla yükümlüdür.

Tabiat insanın emrine verilmiştir. Ancak hakiki sahibi Allah’tır, bu sebeple tabiatı tahrip etmemek insanın görevidir.

İktisadi kaynaklar rasyonel biçimde kullanılmalıdır. Kaynakları tahrip etmek, israf etmek, başkalarının haklarını ihlal etmek ahlaki bir sorundur.

2. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TOUCHING LIFE WITH AKHI ORDER, 30-31 OCTOBER 2025, İSTANBUL

İnsan kendisine bahşedilen nimetlerden ahirette de sorumludur, bu sebeple sorumluluğunu unutamaz. Konvansiyonel iktisatta inanç ve ahlak temeli olmadan ele alındığından yukarıdaki sonuçlara ulaşmak mümkün değildir. Din konvansiyonel iktisadın kabul ettiği rasyonel iktisadi insan davranışına, eksik kalan ahlaki ve inanç boyutunu da ekler.

Anahtar kelimeler: konvansiyonel iktisat, iktisadi kaynak, iktisadi nimet, inanç, ahlak, İslam iktisat düşüncesi

ANONİM BİR FÜTUVVETNAME İŞİĞİNDA AHİLİK TEMEL İLKELERİNİN GÜNCEL YANSIMASI

Hüseyin ARSLAN
İstanbul Ticaret Üniversitesi
harslan@ticaret.edu.tr

ÖZET

Fütüvvet gençlik ve yiğitlik, cömertlik ve mertlik demek iken Ahilik; kardeşlik ve yol kardeşliği anlamlarını içerir. Ahilik anlayışı bu iki kavramı esas alarak hayatın her yönüne hitap eder. Bu anlayışın ilkeleri çerçevesinde hayatını yaşayacak olan bir insan modelini inşa etme düşüncesinden yola çıkmaktadır. Bununla birlikte geçerli zaman periyodunda iş ve iş hayatını, hayatın bütünü ile birlikte ana eksenine alarak tüm zamanlarda iş ve hayatın tamamına anlam katmayı önceler. Bu anlayış ile insana hitap eden ve insanı merkeze alan temel ilkeler ve bu ilkelere dayalı uygulama alanına dikkatleri çeker. Bu çalışmanın amacı fütüvvet ve ahilik temel ilkelerini özgün kaynaklarına erişerek ilgi duyanlara sunmaktır. Yöntem olarak; Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi koleksiyonları arasında yer alan ve pdf hallerini edinmiş olduğum el yazmalarından okuduğum birkaç Fütüvvetname içerisinde derli toplu nitelikte fütüvvet, diğer adı ile ahilik ilkelerini örnekendirerek işleyen bu anonim el yazması Fütüvvetnameden istifade ile güncel yaşayış ve hayat ortamına sunmaktır. Kaynak alınan nüshada; Arapça, Farsça ve Osmanlı Türkçesi olmak üzere üç lisan kullanılarak bu ilkeler ele alınmıştır. Elinizdeki tebliğ; bahsedilen özgün kaynaklara ve literatürel tarama ile erişilen verilere dayalı olarak anılan temel ilkeleri ele almayı ve bu anlamda alana katkı sunmayı amaçlamaktadır. Elinizdeki bu tebliğ; giriş, amaç, yöntem, kavramsal çerçeve, bulgular, sonuç, değerlendirme, öneriler ve kaynakçadan oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, Fütüvvetname, Gençlik, Gelecek Tasavvuru, Ahilik Temel İlkeler

FÜTÜVVET ETİĞİNDE EN YÜKSEK İNSANİ DEĞERLER

Amani Hassan Mohammed HAMAD

An-Najah National University

hamadamane15@gmail.com

ÖZET

Atalarımızın bize bıraktığı pek çok başarı vardır, bunlardan biri de onlardan miras aldığımız iyi işler ve erdemli ahlakıdır. Bu ahlaki değerler arasında, bu çalışmanın konusu olan fütüvvetin insani değerleri vardır. Burada terimin kesin kavramına ve etik ve mesleki bir sistem ve bütünleşik bir toplumsal yapı olarak gelişimine odaklandım. Özellikle Anadolu'daki tarihsel kökenlerini, çok sayıda dini ve kültürel etki ışığında ve fütüvvet edebiyatının ekonomik ve mesleki yaşamı düzenlemeye nasıl yardımcı olduğunu kısaca inceledim.

Çalışma, evrensel olarak kabul görmüş yüce insan değerleri üçgenine uyması için onu modern çağa uygun bir şekilde yeniden okumayı denedi: hakikat, iyilik ve güzellik. Ayrıca bu değerlerin fütüvvette tam bir etik ve profesyonel sistem, zengin bir insanî değerleri kaynağı ve modernleşmeye layık bir miras olarak nasıl tezahür ettiğini anlamaya çalışıldı.

Çalışma, fütüvvet teriminin tarihsel, felsefi ve toplumsal boyutlarıyla bağlantılandırılarak insan değerlerinin insani boyutuna ışık tutmayı amaçlamıştır. Yani zanaatkarların ve tüccarların mesleki etiğine, insan davranış kurallarına ve toplumsal sorumluluğa ve bunların çağdaş yaşamdaki yansımalarına odaklanmıştır; özellikle de bu değerlerden bazılarının teknolojik gelişimin korkunç hızlanması karşısında gerilemesi ışığında, ki bu da bizi atalarımızın mirasından ve yaratıldığımız ve yetiştirildiğimiz ahlak, erdem ve eylemlerinden her geçen gün daha da uzaklaştırmaktadır. Bugün, bu değer sistemini tozdan arındırıp canlandırmaya ve her yönden gelen etkiler ve dikkat dağıtıcılar ışığında uzak olduğumuz veya uzaklaştığımız bu değerler ve erdemler üzerindeki her zaman gevşek olan tutuşu sıkılaştırmaya acilen ihtiyacımız var.

Anahtar Kelimeler: Yüce İnsani Değerler, Fütüvvet, Doğruluk Değerleri, İyilik Değerleri, Güzellik Değerleri

MALAYSIA MADANI AND THE AKHI (AHİLİK) ORDER IN TURKEY: A COMPARATIVE STUDY OF SHARED ISLAMIC ECONOMIC VALUES ACROSS STATE AND GUILD INSTITUTIONS

Norma Md SAAD

International Islamic University Malaysia

norma@iium.edu.my

Saim KAYADİBİ

Marmara University

saim.kayadibi@marmara.edu.tr

ABSTRACT

This paper conducts a comparative analysis of Islamic economic values as expressed in Malaysia MADANI (a contemporary value-driven national framework) and the historical Akhi (Ahilik) Order of medieval Anatolia (a guild-based socio-economic movement). The findings show that despite radically different temporal, political, and institutional contexts, both projects are anchored in the maqāsid al-sharī‘ah (higher objectives of Islamic law) and a shared moral economy emphasizing justice (‘adl), benevolence (ihsān), trustworthiness (amānah), fraternity (ukhuwwah), and the public interest (maṣlaḥah). Malaysia MADANI expresses these principles through state-led policies covering inclusive growth, social protection, Islamic social finance, and governance reform whereas the Akhi Order practiced them in decentralized guild structures that governed pricing, quality, apprenticeship, and mutual aid. The paper hopes to achieve the followings: (i) maps similarities and differences, (ii) identifies functional equivalences between medieval guild regulation and modern regulatory state apparatus, and (iii) outlines policy lessons for contemporary Muslim majority polities seeking to operationalize Islamic moral economy in the 21st century. It concludes with a research agenda for measuring Maqāsid-aligned outcomes and designing hybrid governance models that amalgamate state capacity with societal ethical capital.

Keywords: Islamic Economics, Maqasid Shariah, Madani Framework, Ahilik, Akhi Order

4. OTURUM AHİLİK DEĞERLERİ / VALUES AND ETHICS IN AKHI ORDER

FÜTÜVVETNÂMELERDE FAKİRLİĞİN FAZİLETLEŞTİRİLMESİ İLE HZ. PEYGAMBER'İN FAKİRLİĞİ KÜFRE EŞİT GÖREN YAKLAŞIMI VE ZENGİNLİK ESASLI İBÂDETLER ARASINDAKİ ÇATIŞMA

Mehmet Nuri GÜLER

mnguler@gmail.com

ÖZET

Fütüvvetnâmeler, XI. yüzyılda es-Sulemî (ö. 412/1021)'nin, Kitâbu'l-Futuvve'sine dayanmaktadır. es-Sulemî, yaşadığı dönemde ilim ve devlet adamları tarafından takdir edilmiş, eserlerine değer verilmiş bir sûfidir. Fütüvvet, es-Sulemî'nin doğdu şehir Nişâbur'da tasavvufi bir mahiyet kazanmış ve toplumda ideal bir yaşam tarzı olmuştur. es-Sulemî, Kitâbu'l-Futuvve'sinde fütüvvetin gereklerini açıklamış ve eserinde, sûfler arasında bilinen, nakledilen bazı zayıf veya mevzû hadisleri kullandığı için, sonraki dönemlerde hadis uydurmakla suçlanmıştır. es-Sulemî Kitâbu'l-Futuvve'sinin, İkinci Çüz'ündeki fütüvvet gerekleri arasında, “fakirliğe sarılmak” ve “her halde fakirliğin âdâbına yapışmak” sıralanmıştır.

İşte, fütüvvet teşkilâtının nizamnâmeleri olan fütüvvetnâmeler, ister es-Sühreverdi'nin (ö. 632/1234) Risâletü'l-Futuvve'si olsun, isterse Anadolu'da Ahî Evren Mahmûd (1172-1262)'un kurduğu Ahilik teşkilâtının tüzüğü olan Fütüvvetnâmeler olsun, “Fütüvvetin Gereklere”ni belirlerken es-Sulemî'nin Kitâbu'l-Futuvve'sine dayanmışlardır. Böylece, toplumlarda yanlış olarak İslâm'ın fakirliği benimsediği anlayışı yerleşmiştir. Günümüzde de, Hz. Peygamber'i, hayatı boyunca fakir, yoksul bir kişi ve hiç zenginlik yüzü görmemiş, varlık sahibi olmamış bir insan algısı yaygın olmuştur.

Bunlar ne nasslarla ve ne de tarihi gerçeklerle bağdaşmamaktadır. Zirâ, en-Nesâî (ö. 303/915), Hz. Peygamber'in, “Allah'ım, küfürden, fakirlikten sana sığınırım.” sözleriyle dua ettiği sırada, bunu duyan bir sahâbî kendisine, “İkisi 'küfür' ve 'fakirlik' birbirine denk mi?” diye sormuş ve Allah'ın Resûlü, “Evet” diye cevap vermiştir. Ebû 'Ubeydi'l-Kâsım (ö. 224/838), Kitâbu'l-Emvâl'inde, el-Mâverdî (ö. 450/1058) ile Ebû Ya'lâ el-Ferrâ' (ö. 458/1066), el-Ahkâmu's-Sultâniyye'lerinde, Hz. Peygamber'in Medîne'de Mehrûz adlı bir çarşısının, 7 âdet bahçesinin, Benû'n-Nadîr'in arâzîsinin, Vâdî'l-Kurâ arâzîsinin üçte birinin, Fedek arâzîsinin bulunduğu; bunlardan başka, Ketîbe, Selâlum ve Vetiyh adlarında 3 hisarının var olduğunu kaydetmektedirler.

İslâmdaki bazı ibâdetleri yerine getirmek, varlıklı olmaya bağlıdır. Hac, zekât, kurban, fitir sadakası ve cihâd maddiyatla yerine getirilebilen ibâdetlerdir. Bu bakımdan, İslâm'ın şartı; zenginlere beş, fakirlere üç denilmiştir.

Bu çalışmada, “Fütüvvetnâmelerde Fakirliğin Faziletleştirilmesi ile Hz. Peygamber'in Fakirliği Küfre Eşit Gören Yaklaşımı ve Zenginlik Esaslı İbadetler Arasındaki Çatışma” konusu ayrıntılı işlenecektir. Toplumda tasavvufi-fütüvvet geleneğince yerleştirilmiş olan fakirlik anlayışı ile Hz. Peygamber'in, fakir, yoksul muhtaç kişi algısı irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Fütüvvetnâme, tasavvufi-fütüvvet toplumu, ibâdetler, fakirlik, zenginlik

ETİK SİSTEMLERİN ŞEKİLLENDİRDİĞİ İKTİSADİ DAVRANIŞ MODELLERİ: AHİLİK ETİĞİ VE PÜRİTANİZM ETİĞİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇALIŞMA

Yahya Hasan KURTMAN

İstanbul Ticaret Üniversitesi

yhasan.kurtman@istanbulticaret.edu.tr

Hüseyin ARSLAN

İstanbul Ticaret Üniversitesi

harслан@ticaret.edu.tr

ÖZET

Ekonomik düşünce tarihi, modern iktisat teorisine hâkim olan rasyonel insan modelinin ötesinde, ekonomik aktiviteyi ahlaki bir çerçevede değerlendiren tarihsel sistemleri de içerir. Bu makale, Ahilik ve Püritanizm gibi iki farklı etik-ekonomik sistemin şekillendirdiği insan tiplerini karşılaştırmalı olarak ele alarak, bu sistemlerin ekonomik davranış üzerindeki etkilerini analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Araştırma, her iki sistemin tarihsel, felsefi ve teolojik kökenleri üzerine yapılan kapsamlı bir literatür taraması ve bu sistemlerin değerlerini derinlemesine analiz eden kavramsal analiz yöntemlerini kullanmaktadır. Bu yöntemlerle, Ahilik ve Püritanizm'in temel değerleri tespit edilmiş, bu değerlerin felsefi ve ahlaki anlamları ile aralarındaki ilişkiler ortaya konulmuştur. Ayrıca, her bir sistemin sahip olduğu bu değerler, SWOT analizi ile değerlendirilerek, günümüz dünyası için taşıdıkları güçlü ve zayıf yönler ile sundukları fırsat ve tehditler tartışmaya açılmaktadır.

Çalışmanın bulguları, farklı ahlaki temellere dayanan ekonomik sistemlerin birey davranışlarını nasıl şekillendirdiğini ve bu davranışların toplumsal yaşama yönelik sonuçlarını nasıl farklılaştırdığını göstermektedir. Bu yaklaşım, ekonomik davranışların ardındaki ahlaki ve kültürel dinamikleri anlamamızı sağlayarak, farklı kültürlerin sahip olduğu değerlerin toplumsal yaşama yansımalarını yorumlamaya yönelik literatüre kavramsal bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ahi Etiği, Protestan Etiği, Karşılaştırmalı Analiz, SWOT, Değer

DÜRÜSTLÜKTEN ADALETE: AHİLİK İLKELERİNİN MODERN SİYASAL ETİK AÇISINDAN YORUMU

Hüseyin ARSLAN
Ahi Evran Üniversitesi
Huseyin.arслан@ahievran.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma, Anadolu'nun köklü sosyo-ekonomik kurumlarından biri olan Ahiliğin etik değerlerini modern siyasal etik açısından yeniden yorumlamayı amaçlamaktadır. Ahilik teşkilatı, yalnızca üretim ve ticaret düzenini belirlemekle kalmamış; dürüstlük, doğruluk, kul hakkı yememek ve üretimde kalite gibi ilkeleriyle toplumsal yaşamın adalet anlayışına da yön vermiştir. Siyasetin meşruiyetini yalnızca güç ilişkileri üzerinden değil, ahlaki zemin üzerinden de değerlendirmek mümkün olduğunda, Ahilik ilkelerinin günümüz demokrasi kültürüne ışık tutabilecek önemli katkılar sunduğu görülmektedir. Bu bağlamda tebliğde, öncelikle Ahilik ahlakının tarihsel çerçevesi ele alınacak, ardından bu değerlerin modern siyasal etik ile kesişim noktaları incelenecektir. Son bölümde ise dürüstlükten adalete uzanan bir çizgide Ahiliğin günümüz siyasetinde şeffaflık, hesap verebilirlik, toplumsal güven ve etik sorumluluk gibi kavramlara sağlayabileceği katkılar tartışılacaktır. Çalışma, tarihsel bir geleneğin çağdaş siyasal pratiklere uyarlanması hem teorik hem de uygulamalı düzeyde etik sorunların çözümünde yol gösterici olabileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, siyasal etik, adalet, dürüstlük, toplumsal güven

KARESİ’DE AHİ MEHMED VE AHİ MUSTAFA VAKIFLARININ İDARİ VE SOSYAL YAPISI

Mustafa POLAT

Balıkesir Üniversitesi

mustafa.polat@balikesir.edu.tr

ÖZET

Bu bildiri, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi’nde yer alan hurûfât defteri kayıtları (1690–1830) esas alınarak, Balıkesir merkezindeki Sahn-ı Hisar Mahallesi’nde bulunan Ahi Mehmed ve Ahi Mustafa vakıflarının idari teşkilatını, sosyo-ekonomik işlevlerini ve Osmanlı taşra yapısı içindeki konumunu incelemektedir. Çalışmanın amacı, XVII. ve XVIII. yüzyıllarda faaliyet gösteren bu ahi vakıflarının işleyişini; görevlendirme, berat yenileme ve arz süreçleri üzerinden somut biçimde ortaya koymaktır.

Metodolojik olarak nitel tarih araştırmasına dayanan çalışmada, birincil kaynak olarak Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi’nden elde edilen belgeler kullanılmış; bu belgeler diplomatik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Zaviyedarlık, şeyhlik, imamlık, hatiplik, müezzinlik, cüzhânlik, kayımlık, nâzırlık ve dâkkü’l-hınta gibi görevler; atama biçimleri, görevlilerin isimleri ve yevmiyeleri dikkate alınarak sistematik bir biçimde tasnif edilmiştir. Bu veriler, Ahi Mehmed ve Ahi Mustafa vakıflarının yalnızca dinî hizmetlerin yürütüldüğü mekânlar değil, aynı zamanda tasavvufî, eğitimsel ve idari işlevleri bünyesinde barındıran yapılar olduğunu göstermektedir. Arşiv kayıtları, günümüzdeki Alaca Mescit’in, Ahi Mehmed’in inşa ettirdiği ve 18. yüzyıl vakıf kayıtlarında bahsi geçen aynı adlı mescit ile tarihsel süreklilik içinde olduğunu göstermektedir. Böylelikle söz konusu vakıflar, Karesi’de hem dini hayatın hem de toplumsal dayanışma ve idari düzenin sürekliliğini sağlayan önemli yerel kurumlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç olarak, Ahi Mehmed ve Ahi Mustafa vakıfları örneği üzerinden Osmanlı vakıf sisteminin taşradaki canlılığı, bürokratik işleyişi ve toplumsal dayanışmadaki rolü somut arşiv verileriyle ortaya konulmakta; bu yönüyle çalışma, taşrada hizmet üreten vakıflarının Osmanlı toplumsal dokusundaki önemini yeniden değerlendirme imkânı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Karesi, Osmanlı Vakıf Sistemi, Ahi Mehmed ve Ahi Mustafa Vakıfları, Hurûfât Defteri, Sahn-ı Hisar

AHİLİK VE MODERN YÖNETİM: SWOT/TOWS TEMELLİ MODEL ÖNERİSİ

Sema GEDİK

Semag69@hotmail.com

Ersin KAVİ

Yalova Üniversitesi

ekavi@yalova.edu.tr

ÖZET

21.yüzyılın iş dünyası; dijitalleşme, yapay zekâ temelli üretim sistemleri, küresel belirsizlikler ve etik değerlerin aşınması gibi çok boyutlu dönüşümlerle yeniden şekillenmektedir. Bu dönüşüm, örgütlerin yalnızca teknik yeterlilikler temelinde değil; aynı zamanda anlam üretimi, etik tutarlılık ve psikolojik güvenlik gibi insani ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, tarihsel bir üretim ve ahlak sistemi olan Ahilik; gönüllülük esaslı katılım, içsel denetim mekanizmaları, toplumsal fayda odaklılık ve mesleki etik ilkeleriyle çağdaş örgüt kültürlerine alternatif bir paradigma sunma potansiyeline sahiptir. Ahilik'in bu potansiyelinin çağdaş iş dünyasında karşılık bulabilmesi, sistemin mevcut örgüt yapılarıyla stratejik ve kültürel düzeyde etkileşim kurabilmesine bağlıdır. Ahilik'in güncel etkileşim seviyesini görmek üzere yapılan literatür taraması, entegrasyonu sınırlayan üç temel engeli işaret etmektedir: bilgi ve farkındalık eksikliği, stratejik ve kültürel uyumsuzluklar ile kuramsal ve uygulamalı çalışmaların yetersizliği. Bu çalışma ile söz konusu engellere yönelik stratejik çözüm önerileri geliştirmek amacıyla SWOT ve TOWS analizlerinden yararlanılmıştır. Yönetim bilimlerinde stratejik karar alma, örgütsel dönüşüm ve model geliştirme süreçlerinde yaygın olarak kullanılan bu analiz araçları doğrultusunda, ilk olarak Ahilik'in sahip olduğu güçlü ve zayıf yönler ile dış çevredeki fırsatlar ve tehditler SWOT analiziyle sistematik biçimde ortaya konmuştur. Sonrasında elde edilen bulgular TOWS matrisi aracılığıyla stratejik biçimde eşleştirilmiş; güçlü yön-fırsat (SO), zayıf yön-fırsat (WO), güçlü yön-tehdit (ST) ve zayıf yön-tehdit (WT) kombinasyonları temel alınarak dört başlık altında on somut müdahale alanı geliştirilmiştir.

Müdahale alanları, Ahilik'in çağdaş iş dünyasına entegrasyonuna yönelik uygulama odaklı önerileri içermektedir. İlk olarak, Ahilik'in üretim ahlakı sürdürülebilirlik politikalarıyla bütünleştirilerek kurumsal stratejilere entegre edilmektedir. İkinci olarak, eğitsel ilkeler mesleki müfredatlar ve örgütlerin insan kaynakları politikalarına aktarılmaktadır. Üçüncü olarak, değer temelli liderlik anlayışı ve iç denetim mekanizmaları aracılığıyla kurum kültürünün dönüşümü hedeflenmektedir. Son olarak, dijital içerikler ve akademik iş birlikleri ile Ahilik'in kültürel temsili stratejik düzeyde güçlendirilmektedir. Böylece bu bütüncül yaklaşım ile Ahilik'in günümüz iş dünyasına entegrasyonu önemli ölçüde sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, etik liderlik, değer temelli yönetim, sürdürülebilirlik, toplumsal fayda

AHİLİK AND MÜSİAD IN TURKEY'S DEVELOPMENT AFTER 2002: THE "HIGH MORALİTY, HIGH TECHNOLOGY" APPROACH

Enes ASLAN

MÜSİAD

enes.aslan@musiad.org.tr

ABSTRACT

This paper examines the influence of Ahiism, a traditional Anatolian ethical-economic system, on Turkey's socio-economic development after 2002, focusing on the role of MÜSİAD (Independent Industrialists' and Businessmen's Association) as a modern institutional representative of Ahilik values. Emphasizing the motto "High Morality, High Technology," the study highlights how MÜSİAD integrates ethical responsibility and technological innovation into its vision for national and international development. Core principles of Ahiism—such as moral conduct in commerce, community solidarity, and vocational training—are analyzed alongside MÜSİAD's policies and initiatives supporting small and medium-sized enterprises (SMEs), entrepreneurship, and vocational education. Through comparative analysis of classical Ahi literature and MÜSİAD's organizational practices and publications, the paper identifies clear similarities between traditional values and modern economic strategies. Since 2002, MÜSİAD has been instrumental in fostering a development model that balances market competitiveness with social cohesion and ethical standards, all while promoting technological advancement. This approach reflects a unique synthesis of cultural heritage and modern innovation, positioning MÜSİAD as a key actor in Turkey's post-2002 economic transformation. The research contributes to understanding how historically rooted ethical-economic traditions like Ahiism can be revitalized by contemporary organizations to shape sustainable and inclusive growth models. Ultimately, it demonstrates that embracing "High Morality, High Technology" can offer a compelling framework for balancing economic success with social responsibility in Turkey's ongoing development.

Keywords: Ahiism, MÜSİAD, Ethical Economics, Sustainable Development, Turkey's Post-2002 Economic Growth

5. OTURUM: DİL VE EDEBİYAT / LANGUAGE AND LITERATURE

AL-FUTUWWA İN MAHMOUD DARWİSH'S POETRY

Mohammed B. ALBOJI

Alazhar University

turath1948@hotmail.com

ABSTRACT

At the outset, we would like to point out the scope of this research, which focuses on Mahmoud Darwish's poem "My Country Teaches Me". The research method applied here is an analysis of the dialectical meaning of the text regarding the notion of brotherhood. Many words acquire new meanings in each era while sometimes retaining their old connotations alongside the new, depending on the context in which they are used. In this study, we attempt to derive a new meaning of futuwwa (chivalry/heroic youth) in Palestine under Israeli occupation after the 1948 aggression. Some Palestinian poets sought to revive the spirit of optimism and hope, uplifting morale so that people could withstand the deadly military decrees—away from the psychological and existential alienation that the occupation sought to impose on us. In Mahmoud Darwish's poetry, we notice this new concept of futuwwa. We take as an example his poem "My Country Teaches Me", written in the early 1960s while he was imprisoned by the occupation. I chose this poem because it came at a difficult time for the Palestinian people after the Nakba. They were lost, disoriented, and unable to comprehend what had happened—how they were expelled from their homes, and how strangers from all over the world came to live in their cities, villages, and houses. Everything was taken—the home with its life, tools, kitchen, and sometimes even its children. Against this backdrop, the poem emerged as an attempt to restore balance to the spirit of the people and reignite hope in their hearts that a better future awaited. In 1961, while Darwish was held in solitary confinement in a narrow cell, he composed this poem at the age of twenty. The title itself is a challenge to defeat, a defiance of the decrees of the Zionist military governor. It declares that we rise above all defeats, that we remain fighters until the stalks of freedom grow in the soil of our homeland. Darwish becomes the fata (youth/chivalric figure) who restores hope and spirit to masses suffocating in psychological crises. Darwish, the young man, tries to do something positive—removing despair from people's souls. The poem is built on the actions of the enemy, followed by the reaction of the poet who represents the people. He says: "They blocked the light in my cell"—this is the action of the Zionist enemy. The people's reaction is: "But the sun of my torches flared within my heart"—I saw in my heart the light of freedom and the torches of coming victory. The poem was published in Darwish's second collection, Olive Leaves (1964), and had earlier appeared in Al-Ittihad newspaper in Haifa (Arabic-language). Because of such poems, Darwish was imprisoned multiple times. He says: "My country teaches me / the iron of my chains / the violence of eagles / and the tenderness of the optimist." Here he offers a dose of hope: that the homeland teaches us both the violence of eagles—creatures free by nature that soar through the skies of the homeland—

and the tenderness and optimism of finding sustenance for life, for under our skin lies the birth of a storm and the lanterns of torches. He says: “They wrote on the walls the number of my card”—a sign of nothingness, reducing the Palestinian to a mere number in a cell. But the poet’s response is: “On the walls grew a meadow of my wheat stalks.” We, the people, are wheat stalks that multiply freely in our own land. Even a single dry grain will fill the valley with stalks. This is another burst of hope launched by the poet for the masses, for stalks never perish but remain symbols of survival and rootedness in the land. Presence and absence are among the most important features of the text’s dialectic—the presence of the Palestinian character and the absence of the Zionist one. The poet says: “They drew on the walls the image of my killer... but the shadows of my braids erased its features.” The enemy tries to impose his image upon us, but it quickly vanishes beneath the shadows of our history woven into this land. The enemy may boast of his military victory in 1948, but I—the people—cast my defeat into the darkness and dig my nails into the rays of the sun until it dwells in my heart and conscience. Thus, the enemy will see nothing but the glowing force of my presence and will hear nothing but the clanking of my chains—inside prison or outside—as a saint in my homeland, purifying the land in the form of a fighter. Here the morale rises gradually in the text: first through the appearance of the poet’s image, then the sound of his chains, then the sun of his presence rooted in the land’s history, and finally his transformation into a fighter in the form of a saint in a sacred land. The imagery unites to present scenes of yearning for freedom and rejection of defeat. This is our poet Mahmoud Darwish—the young man of Palestine, the bringer of hope and the spirit of futuwwa—for on this land there is that which deserves life. We conclude that Darwish calls for brotherhood in the face of the usurper. We notice this phenomenon in his early poetry—in his first collection *Wingless Birds* (1960) and his second, *Olive Leaves* (1964).

Keywords: Mahmoud Darwish, Palestinian Poetry, Futuwwa, Political Poetics, Cultural Resilience

MÜFESSİRİN HAYATINA DOKUNAN YÖNLERİYLE AHİLİK ANLAYIŞINI REFERANS ALAN TEMEL DİNAMİKLER

İsa KANİK

Ahi Evran Üniversitesi

isa.kanik@ahievran.edu.tr

ÖZET

Ahîlik, kaynağını; din, ahlak, gelenek ve yaşayan toplumsal yüce değerlerden alan evrensel bir iktisadi ve sosyal sistemdir. Ahîlik; her ne kadar salt bir iktisadî ve ticarî sistem olarak biliniyor olsa da netice itibarıyla toplum, sanat, bilim, kültür, edebiyat ve genel düşünce dünyasını etkileyen geniş yelpazeli bir yapıdır aslında. Tarihe iz bırakan iktisadî ve sosyal durumların zamanın ilerlemesine rağmen hala sebep, sonuç ve hikmetleri yönüyle müzakere ediliyor olması, bunlar bağlamında geleceğe yönelik plan ve hedeflerin temel parametrelerinin hesap edilmesi söz konusu durumların ne derece önemli olduklarını da ortaya koymaktadır. Gerek Kur'an'daki yeri gerekse toplum hayatına etkisi ve katkısı gibi farklı yönleriyle ahîlik sistemi bugüne kadar birtakım akademik yayınlar, ulusal veya uluslararası organizasyonlar gibi muhtelif platformlarda ele alınmıştır. Bu tebliğde de müfessirlerin hayatlarında ahîlik anlayışının etkileri irdelenmektedir. Bilindiği üzere tefsir disiplininin temel bir terimi olarak "Müfessir; herhangi bir lafzı tefsir edip müfessir duruma getiren, lafız ya da birtakım ilkelerden hareketle Kur'an'ı yorumlayıp açıklayan kimse" dir. Daha açık bir ifadeyle belirtmek gerekirse Kur'an'ın kendine özgü birtakım hususiyetleri sebebiyle onu açıklayıp tefsir etme misyonunu üstlenen bilgili, birikimli ve yetenekli kimsedir. Tebliğimizde şimdilik özet olarak ifade edilen, tam metin teşekkül ettiğinde de ayrıntılarıyla tartışılacak olan; "Müfessirlerin düşünce ve yaşamlarında ahîlik anlayışının etkileri" meselesi değerlendirilmeye çalışılmaktadır. Hayatın tabiatı gereği âlimleri, günümüz ifadesiyle bilim insanları ve akademisyenleri; ahîlik anlayışının temel değer ve dinamikleri olan dürüstlük, kardeşlik, güvenilirlik, sabır, çalışkanlık ve cömertlik gibi unsurlar ne derece etkilemiştir? Özellikle Kur'an'ı tefsir etmeyi görev edinen müfessirleri bu durum nasıl etkilemiştir? Bir yönüyle toplumda rol model olan, toplumun lokomotif kitesinden biri olan müfessirlerin yaşamlarında söz konusu ahîlik değerleri nasıl ve ne derece makes bulmuştur? Bu soruların yanıtları aranmaya çalışılmaktadır. Ahîlik anlayış ve felsefesinin 12 ve 13. yüzyıllardan itibaren kurumsallaşmaya başladığı gerçeğinden hareketle bilhassa bu tarihten sonraki müfessirlerden konuyla ilgili olduğu düşünülen; Begavî (öl. 516/1122), Zemahşerî (öl. 538/1144), Fahreddin er-Râzî (öl. 606/1210), Beyzâvî (öl. 685/1286), Nesefî (öl. 710/1310), Molla Fenârî (öl. 834/1431), Molla Hüsrev (öl. 885/1480), Ahîzâde -Ahî Çelebi- (öl. 904/1498), İbn Kemal Paşa (öl. 940/1534) ve Ebüssuûd Efendi (öl. 982/1574) gibi meşhur bazı müfessirlerin hayatları ve düşünce dünyaları incelenmektedir. Konusu ve kapsamı yönüyle nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı araştırmamızın gerek disiplinlerarası bir olguya işaret ediyor olması gerekse müfessirlerin hayatına yansıyan yönleriyle ahîlik olgusunu ele alıyor olması bakımından sahaya katkısının olması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Kur'an, Müfessir, Ahîlik, İktisat

AHİLİK GELENEĞİNDE DİN VE AHLÂK EĞİTİMİ: BURGAZÎ'NİN FÜTÜVVETNÂMESİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Adem POLAT

Diyamet İşleri Başkanlığı

a.adempolat@gmail.com

ÖZET

Ahilik teşkilatı, tarihsel süreçte Anadolu coğrafyasında yalnızca bir mesleki yapılanma olarak değil; mesleki eğitimi, bireyin ahlaki olgunlaşması ve dini terbiyesiyle bütünleştirerek destekleyen, çok katmanlı ve nitelikli bir eğitim sistemi olarak da önemli bir işlev icra etmiştir. Bu teşkilatın değerler sistemi ile eğitim paradigmasını yansıtan temel kaynaklar arasında yer alan fütüvvetnâmeler, hem tasavvufi gelenekler hem de esnaf örgütlenmeleri açısından normatif bir başvuru metni ve rehber niteliği taşımaktadır. Bu metinler, bireyleri doğruluk, iffet, sabır, cömertlik ve sadakat gibi yüksek ahlaki erdemlerle donatmayı amaçlarken; Kur'an-ı Kerim'de "fetâ" kavramı üzerinden anlatılan örnek şahsiyetleri ideal insan modeli olarak sunarak genç kuşakların manevi inşasına yön vermiştir. Bu bildiride, XIII. yüzyılda Anadolu'da kaleme alınmış ve bilinen en eski Türkçe fütüvvetnâme olma niteliği taşıyan Yahya b. Halil b. Çoban el-Burgazî'ye ait Fütüvvetnâme niteliksel çözümlemenin odaklandığı temel metin olarak ele alınmıştır. Söz konusu eser, dönemin inanç ve erdem sistemini yansıtan, ahilik geleneğine özgü bir kavramsal içerikle dikkat çekmekte olup, fütüvvet kültürünün düşünsel arka planını, dinî-ahlaki eğitim kodlarını ve erdem temelli bir kişilik inşasını içeren yönleriyle, ahlaki derinliği olan özgün bir eğitim anlayışının izlerini taşımaktadır. Bu çerçevede eser, yaygın din eğitimi bağlamında ele alınabilecek bir muhteva sunmakta; özellikle mesleki yapılanmaların ahlaki temeller üzerine inşa edilmesinde işlevsel bir kaynak olma potansiyeli taşımaktadır. Araştırmada nitel bir yöntem benimsenmiş; literatür taramasına dayalı doküman analizi tekniği kullanılarak eserin içeriksel çözümlemesi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, Burgazî'nin Fütüvvetnâmesi'nin hem pedagojik hem de andragojik perspektiften bireyin manevi ve ahlaki eğitimine ilişkin uygulanabilir ilkeler sunduğunu göstermektedir. Bu çalışma, ahî geleneğinin pedagojik ve normatif zeminini teşkil eden kaynaklarda inşa edilen değerler sisteminin, çağdaş ahlaki normlara dayalı mesleki formasyon süreçleri ile din ve ahlak eğitimi politikaları arasında kuramsal bir bağ kurulmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda, geçmişin tecrübe, irfan ve hikmet birikimini, günümüz din ve ahlak eğitimi yaklaşımları bağlamında yeniden değerlendirmeyi; bu tarihî mirasın pedagojik bağlamda nasıl işlevsel, dönüştürücü ve sürdürülebilir hale getirilebileceğine ilişkin kavramsal bir zemin inşa etmeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, Din ve Ahlâk Eğitimi, Yaygın Din Eğitimi, Fütüvvetnâme, Burgazî

FÜTÜVVETNÂME-İ ESRÂR DEDE’NİN ÂĞÂZ-I KİTÂB BÖLÜMÜ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Mustafa GÜNEŞ
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
mgunes74@gmail.com

ÖZET

XVIII. yüzyıl mutasavvıf ve divan şairlerinden biri olan Esrâr Dede, Mevlânâ ve Şeyh Gâlib hayranı bir şahsiyettir. Mevlevîlik yolunun sadık bir yolcusu bir olan Esrâr Dede’nin (1749-1796) yüz yetmiş yedi beyitlik Fütüvvet-nâme-i Esrar adlı eseri, fütüvvet ilke ve esasları ile ilgili özet bilgiler içermesi bakımından ahi birlikleri tarafından önemli bir kaynak olarak kabul edilmiştir. Halk diline oldukça yakın, akıcı ve öğretici bir üslupla kaleme alınan ve öncelikle toplumu eğitime amacı güden söz konusu eserin; Mevlevî bir şair tarafından kaleme alınmış olması, onun değerinin daha da artırmasına sebep olmuştur denilebilir. Hz. Peygamber’in “din nasihattir” hadisinden ve “Ali’den başka yiğit, Zülfikar’dan başka kılıç yoktur” sözünden ilham alınarak kaleme alındığı düşünülen eser, Fütüvvet-nâme türünün en güzel örnekleri arasında yer alır. Bu bildiride; ahi birliklerinin anayasası olarak kabul edilen fütüvvet-nâmelerin pek çok özelliğini bünyesinde barındıran Fütüvvet-nâme-i Esrâr Dede’nin Âğâz-ı Kitâb bölümünde yer alan on beş beyitte öne çıkan fütüvvet, mürüvvet ve ahlak, kavramları ile ilgili bir kısım görüş, düşünce ve değerlendirmeler dikkatlere sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Esrar Dede, Fütüvvet-nâme-i Esrâr Dede. Esrâr Dede Fütüvvet-nâmesi’nin Âğâz-ı Kitâb Bölümü, Fütüvvet Esas ve İlkeleri

NİZAMİ GENCEVİ DÜŞÜNÇESİNDE KAMİL İNSAN YAPISI; AHİLİK TİCARET AHLAKI ÇERÇEVESİNDE

Ahmet NİYAZOV
Azerbaycan İlahiyat Enstitüsü
ahniyazov@hotmail.com

ÖZET

Şeyh Nizami Gencevi (1141-1209) XII. Azerbaycan düşünürüdür. Şair o dönemden günümüze kadar Şeyh Nizami mahlası ile anılmaktadır. Onu bu isimle anmaları toplumun sosyal sorunlarına karşı Nebevi ahlak çerçevesinde pratik çözümler sunması ile bağlıdır. Dönem itibarıyla şairlerin toplum nezdindeki etkinliği, söylenen fikirlerin halk nezdinde yaygınlaşmasının esas sebebidir. Bu bakımdan onun külliyatı bu mutevaya sahiptir ve Nizami Gencevi bir “Divan” ve beş büyük eserini (Hamse) manzum tarzda yazmış, bulunduğu Gence şehrini de hiç terk etmemiştir. Bunun sebebi ise Selçuklu sultanının genç şairin yeteneği üzerine ona şöyle demesidir: “Eğer bu ülke toprakları sizden sonra da neslinize kalmasını istiyorsanız bu insanlara İslamı öğretin.” Bundan sonra Nizami Gencevi ömrünün sonuna kadar yurduna hizmet etmiş İslamın ruhunu insanın kendini arayışı problemi önüne misli bulunmaz değer şeklinde takdim etmiştir. Öte yandan, Nizâmî Gencevî'nin Ahi Ferruh Zencânî'nin müridi olduğu bilinmektedir. Bu bağlılık dolayısıyla şairin eserlerinde, esnaf ve sanat erbabının yaşam biçiminin Ahi Evren ilkeleri doğrultusunda şekillenmesinin, aynı zamanda insanın yaratılış gayesine uygunluk arz ettiği vurgulanmaktadır. Makalemizin temel inceleme konusunu da bu husus oluşturmaktadır. Nitekim Nizami Gencevinin eserleri insan ve toplumu esas alır. O, bir yönü ile de toplumun ekonomik problemlerine temelden çözüm bulma yaklaşımları sergilemektedir. Bu çerçevede şair ilk önce “kâmil insan” prototipi sunmaktadır. Bunu sunarken büyük alim irfan edebiyatı zenginliği içerisinde İslam dininin “insan-i kâmil” öğretileri ile bunu nasihatvari tarzda dile getirmektedir. Kâmilliğe giden yolda insanın kalbi sorumluluklarının olduğunu hatırlatmakta, bunun akabinde ise kalbi saflaştırmanın ve temiz vicdana sahip olma yollarını Kuran prensipleri ile de nasihat etmektedir. Bu gibi yaklaşımlarla şair, önce insan değeri üzerinde durmuş akabinde ise toplum rifahına yönelik helal kazanç aramak, ömrün kıymetini bilmek, başkasının eline bakmamak, doğru sözlü olmak, işinin piri ve liyakat sahibi olmak, ticarete hile yapmamak gibi ticaret ahlakının temel değer yargıları ile bunun mümkün olabileceğini ileri sürmektedir. Vakıf tasarrufunda bulunarak toplumsal sorumluluk bilincinin ve hayırseverlik anlayışının öncülüğünü yapmakla birlikte toplum yapısının Nebevi ahlak ile şekillenmesinde müstesna rolü olan Şeyh Nizami Gencevi sadece kendi zamanının değil, bugünün insanına dahi evrensel değerleri haiz prensipler takdim etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nizami Gencevi, şair, ahilik, ahlak, insan, değerler, felsefe

ŞED KUŞANMAK: MANZUM BİR FÜTÜVVET-NÂME'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR KARAKTERİN İNŞASI

Özge MUSTAFAOĞLU

Üsküdar Üniversitesi

ozge.mustafaoglu@uskudar.edu.tr

Emine YENİTERZİ

Üsküdar Üniversitesi

emine.yeniterzi@uskudar.edu.tr

ÖZET

Tarsuslu Dâ'î'ye atfedilen 2359 beyitlik mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmış olan manzum Fütüvvet-nâme, sünnî bakış açısı ekseninde tasavvufî ve ahlâkî bir yorum ile fütüvvet teşkilatına dair zengin malzeme içeren, Türk edebiyatının en hacimli manzum fütüvvet-nâmesi konumundadır. Tespit edilen tek nüshası Marmara Üniversitesi Nadir Eserler Koleksiyonunda bulunan Fütüvvet-nâme üzerinde 2 lisansüstü çalışma yapılmış, başından ve sonundan bir miktar eksik mesnevi Fatih Köksal tarafından 2019'da neşredilmiştir. İktisadi veya mesleki hususlara değinilmemiş olan manzum Fütüvvet-nâme'de, güzel ahlâk sahibi, kendisiyle ve toplumla barışık, dünya ve ahiret dengesini kurmuş olgun insan olmanın yolları ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Fütüvvete kabul ritüellerinden biri olan şed kuşanma ahî arketipinin sahip olduğu vasıflar bakımından önem arz etmektedir. Şed törenlerinde ahînin belinin yedi kez bağlanması ile yedi kötü huyun bağlanması, bağlanan şeddin yedi kez çözülmesiyle de yedi güzel huyun kazandırılması sembolize edilmektedir. Buna göre şed kuşanan kişi cimrilikten, nefsin istek ve arzularından kurtularak güzel ahlâk sahibi bir kimse haline gelmektedir. Cimrilik ve hırs kapılarının bağlanıp cömertlik ve kanaat kapılarının açılması, günümüzün sınırsız tüketim ve biriktirme arzusuna dayalı ekonomik modeline karşı bir duruş sergilemektedir. Bu düstur, kaynakların adil paylaşımını (sosyal sürdürülebilirlik) ve "yeterli olanla yetinme" bilincini (çevresel sürdürülebilirlik) teşvik etmektedir. Aynı şekilde, herze (boş laf) kapısını bağlayıp marifet kapısını açmak, ekolojik ve sosyal sorunlar karşısında bilinçli ve sorumlu kararlar almayı gerektiren "farkındalık" ilkesiyle örtüşmektedir. Yalan kapısının kapatılıp doğruluk kapısının açılması, şeffaflık ile güvenin tesis ettiği uzun vadeli, istikrarlı ekonomik ve sosyal ilişkilerin zeminini hazırlamaktadır. Kısaca, şed kuşanmak, ahlaki dönüşümün somutlaştığı bir ahittir. Ahî, beline bağlanan şedd ile sadece bir zanaat topluluğuna dahil olmaz; aynı zamanda israfa, kibre, hırsa ve yalana dayalı sürdürülemez bir yaşam tarzını terk edeceğine dair manevi bir söz vermektedir.

Bu çalışmanın amacı manzum Fütüvvet-nâme'de betimlenen ahî arketipinin sahip olduğu yedi erdem doğrultusunda sürdürülebilir bir dünyanın ancak ahlaki zaaflarından arınmış ve sorumluluk sahibi "sürdürülebilir karakterler" tarafından tesis edilebileceğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fütüvvet-nâme, ahî, fütüvvet, sürdürülebilirlik, sürdürülebilir karakter

6. OTURUM: DİL VE EDEBİYAT / LANGUAGE AND LITERATURE

FÜTÜVVET-NÂME METİNLERİNDEKİ AHİLİK TERİMLERİ VE MESLEK ADLARI ÜZERİNE SÖZ VARLIĞI İNCELEMESİ

Kaan KAHRAMAN

semenderkk@gmail.com

ÖZET

Ahilik kurumu, XIII. yüzyılın ortalarından itibaren Anadolu topraklarında Türklerin sosyal hayatının düzenlenmesinde önemli bir rol üstlenmiştir. Kardeşlik, cömertlik, yiğitlik, çalışkanlık, ahlak, fütüvvet gibi kavramlar ahiliğin temel felsefesini oluşturmaktadır. Fütüvvet-nâmeler ise fütüvvetin kaynağını, esaslarını, merasim ve uyulması gereken usul ve kurallarını anlatan eserlerdir. Ahilik teşkilatı, mesleki bir dayanışma kurumu olması yönüyle çeşitli meslek kollarının ticari faaliyetlerinde denetim mekanizması olarak önemli görevler üstlenmiştir. Fütüvvet-nâme metinlerinde de bu meslek kollarının adlarına yer verilmiştir. Fütüvvet-nâme metinlerinde ahilik törenlerinin yapılışı, ahilik kültürü, ahilik örgütünün yapısı, ahiliğin amaçları, ahilik kültürünün temel unsuları ile ilgili çeşitli kavramlar ve terminolojiler yer almaktadır. Bu çalışmada, Türk edebiyatında manzum ve mensur olarak yazılmış belirli fütüvvet-nâmelerdeki meslek adları ve ahilikle ilgili terimlerin söz varlığı ortaya konmaya çalışılacaktır. Çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Belirlenen fütüvvet-nâme metinlerindeki söz varlığı taranarak ahilik terimleri ve meslek adları tespit edilmiştir. Tarama sonucunda elde edilen bulgular, fütüvvet-nâme metinlerinde ahiliğin kendine has zengin bir terminolojisinin olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Türkçenin genel söz varlığı ile ilgili meslek adları ve terimler üzerine çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışma, ahilik teşkilatı gibi doğrudan mesleklerle ilgili bir kurumu konu alan fütüvvet-nâme metinlerinin söz varlığını meslek adları ve terimler bağlamında incelemesi yönünden literatüre önemli katkılar sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, Fütüvvet-nâmeler, Meslek adları, Terimler, Söz varlığı

YUNUS EMRE DİVANİ'NİN KÜTAHYA VAHİD PAŞA NÜSHASINDA AHİLİK İZLERİ

Erdal ADAY

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

erdal.aday@dpu.edu.tr

Arif KOLAY

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

arif.kolay@dpu.edu.tr

ÖZET

2021 yılı Cumhurbaşkanlığı tarafından “Yunus Emre ve Türkçe Yılı” olarak ilan edilmiştir. Bu vesileyle Yunus Emre üzerine araştırmalar yoğunlaşmış ve yeni nüshalar gün yüzüne çıkmıştır. Bu dönemde ortaya çıkan yeni el yazması nüshalardan biri de 1492'de Kahire'de istinsah edilmiş olan ve 2020'de Kütahya Vahid Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi'ne kazandırılan Yunus Emre Divanı nüshasıdır. Kütahya Vahid Paşa nüshası 2020 yılında Hacer Özbay'dan satın alınarak kütüphaneye kazandırılmıştır. Eser, Kahire'de Şerif Hüseyin el Sekin tarafından 2 Ağustos 1492 (897-07 Şevval) istinsah edilmiştir. Eser 181 varak olup, “Risaletün Nushiye” adlı manzum birinci risale 1b-36a varakları arasındadır ve içerisinde 360 beyit vardır. Eserin dili Eski Anadolu Türkçesi özellikleri taşır. Divân, 36b-181b bölümleri arasında yer alır. Bu çalışmanın amacı Yunus Emre Divanı'nın Vahid Paşa nüshasındaki ahilik unsurlarını değerlendirmek ve Kütahya'nın sahip olduğu iki yazma eserler kütüphanesine araştırmacıların dikkatlerini çekmektir. Yunus Emre Divanı'nda yer alan ahilikle ilgili kavramlardan hareketle Yunus'un bir ahi dostu, ahiliğin değerlerini taşıyan bir şahsiyet olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Kütahya, Ahilik, Divan, Yunus Emre

FÜTÜVVET-NÂMELERDEKİ MESLEKLER VE GÜNÜMÜZ MESLEKLERİYLE İLİŞKİSİ

Sabri ÖZ

BeTa İlim Derneği

soz.iticu@gmail.com

Kaan KAHRAMAN

semenderkk@gmail.com

ÖZET

Ahilik kurumu, XIII. yüzyılın ortalarından itibaren Anadolu topraklarında Türklerin sosyal hayatının düzenlenmesinde önemli bir rol üstlenmiştir. Kardeşlik, cömertlik, yiğitlik, çalışkanlık, ahlak, fütüvvet gibi kavramlar ahiliğin temel felsefesini oluşturmaktadır. Fütüvvet-nâmeler ise fütüvvetin kaynağını, esaslarını, merasim ve uyulması gereken usul ve kurallarını anlatan eserlerdir. Fütüvvet-nâmelerde ahiliğin meslek ahlakı ve diğer kurallarından bahsedilirken çeşitli mesleklerden bahsedilir. Ahilik kurumu meslek kollarının teşkilatlanmasında önemli görevler üstlenmiştir. Ahi birliklerinde bir meslek kolunda ustalaşmak isteyen bir kişi yamalıktan ustalığa kadar ahiliğin meslek ahlakına göre yetiştirilmekteydi. Ahilik, bulunulan dönemin sosyal hayatı içerisindeki ihtiyaçlara karşılık gelen hallaç, sabuncu, deveci, sütçü, dabbaklık, palanduzluk, silahşörlük, ateşbazlık, sakalık vs. alanlarda faaliyet göstermiştir. Endüstrileşme, sosyal hayatın hızlı değişimi, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki yenilikler dolayısıyla geçmişteki çoğu meslek ortadan kalkmış ya da önemi yitirmiştir. Bu çalışmanın amacı geçmişte ahilik kurumu çatısında faaliyet gösteren meslek kollarının günümüzdeki durumu ve günümüz meslekleri ile ilişkisini ortaya koymaktır. Araştırmanın temel konusu bu mesleklerin günümüzde devam edip etmediği, devam ediyorsa ne gibi değişikliklere uğradığı, geçmişten günümüze nasıl dönüşüm geçirdiğidir. Araştırmada tarama ve karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Fütüvvet-nâme metinlerinde tespit edilen meslek kolları taranarak günümüz meslekleri ile ilişkisi incelenip karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgular üzerinden ahilik kurumu altında faaliyet gösteren meslek kollarının geçmişten günümüze durumu yorumlanmıştır. Çalışmada ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda yapılacak öneriler ahiliğin öneminin kavranması hususunda literatüre de önemli katkılar sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Fütüvvet, Fütüvvet-nâme, Ahilik, Meslekler

MİRSÂDÜ'L-İBÂD'DA TİCARET AHLÂKI

Sevâl GÜNBAL BOZKURT

Medeniyet Üniversitesi

seval.gunbal@medeniyet.edu.tr

ÖZET

Anadolu'da Ahilik teşkilatının sistemli bir yapı hâlinde vücut bulmasında fütüvvet ve İslâm tasavvufunun dikkat çekici bir etkisi vardır. Ahilik prensiplerinin önemli bir kısmının ve Ahiliğin meslekî etik kurallarının oluşmasında tasavvufî ve ahlâkî eserler etkili olmuştur. Bu görüşten yola çıkarak bu çalışmada Necmeddin Dâye'nin Mirsâdü'l-İbâd adlı eserinde ticaretin önemi ve tüccarların sahip olması gereken ahlâkî özellikler incelenecektir. Bu bağlamda gerek Necmeddin Dâye ile aynı devirde yaşayan gerekse kendisinden önceli sûfîlerin ticaret hakkındaki görüşlerine yer verilecektir.

Dâye lakaplı Necmeddin Râzî, 13. Yüzyıl'da yaşamış önemli sûfîlerdendir. Türkçeye de birkaç kez tercüme edilen Mirsâdü'l-İbâd isimli tasavvufî eseri ile tanınır. Bir mukaddime ve beş bölümden meydana gelen eser, Anadolu'da Müslümanlığın ve tasavvufun gelişip şekillenmesinde etkili olurken aynı zamanda Kübrevî geleneği ve tasavvuf anlayışını da yansıtmıştır. Necmeddin Dâye bu eserini 1223 yılında Anadolu Selçuklu hükümdarı Alâeddin Keykubâd'a takdim etmiştir. Eserin son bâbı olan beşinci bâbı, sekiz bölümden oluşur. Yedinci bölüm 'Der Beyân-ı Sülûk-i Ehl-i Ticaret' başlığını taşır. Müellif bu bölümde ticaret ehlinin sülûkunun nasıl olacağından bahseder ve uygun ayet ve hadisler aracılığıyla düşüncesini açıklar. Necmeddin Dâye ticareti, dünya ve ahiret için olmak üzere ikiye ayırır. Ticaret, Allah'ı anmaya engel olmamalıdır. Tâcir, dindar ve güvenilir olmalı ve malın gerçek sahibinin Allah olduğunu unutmamalıdır. Aynı zamanda ticareten kazandığının bir kısmını hayır işlerine vakfetmelidir. Necmeddin Dâye'nin ticaret hakkındaki görüşleri aslında kendisinden önceki âlim ve sûfîlerin görüşlerinin bir devamıdır.

Anahtar Kelimeler: Mirsâdü'l-İbâd, Necmeddin Dâye, Ahilik, tasavvuf, ahlâk

AHİLİĞİN ARKA PLANINDA YER ALAN FÜTÜVVET KELİMESİNİN SEMANTİĞİ VE TERİM ANLAMLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Recep KIRCI

recep_k_03@hotmail.com

ÖZET

Kavramlar dilde önemli görevler üstlenir. Anlamı yerine oturmayan bir kavram yanlış anlaşılmanın kapısını açar. Hatta kavramlar kelimenin gerçek ve mecaz anlam geçişlerinde önemli görevler üstlenir. Zira kavramlaşan bir kelime aynı zamanda terim olarak kullanılan bir kelimedir. Bundan dolayıdır ki terimler kavramların dille ifade edilmiş halleridir denilmektedir. Terim anlamındaki kelimenin, konulduğu anlamın dışına çıkması sonucunda lügat ıstılah açısından ortaya hakiki ve mecazi anlam arasında bir karışma meydana getirir. Nitekim bu konuda lügatte dua, şeriatta (fıkıh) namaz anlamında kullanılan salât lafzı örnek verilmektedir. Netice olarak kavramlar, bunların etimolojisi, sözlük anlam ile terim anlam arasındaki ilişki önemlidir. Zira iki anlam arasında ilişki bulunmaksızın ortaya konan kullanım hakikat ve mecazı çizgisinin dışına çıkarıp anlamsızlığa, kavram kargaşasına sürükler. Ecdadımızın sahip olduğu ve her kesim tarafından özlemle anılan vakıf medeniyetinin yanında sanat erbabını bir araya getiren onları düzene sokan ve ahlaki erdemlerle tezyin eden ahilik teşkilatı da vardır. Ahilik teşkilatının öncesi ise İslam geleneğinde fütüvvettir. Bu çalışmada ahiliğin arka planı sayılabilecek olan fütüvvet kelimesinin semantiği yapılacaktır. Zira Arapça kökenli olan bu kelime geçmiş dönemlerde meşhur bir terim olarak kullanıldığı gibi geleneğe ahlaki öğretiler içeren önemli eserlere Arapça “Kitâbü’l-fütüvvet” Türkçe ve Farsça “Fütüvvetnâme” şeklinde ismi olmuştur. Bu durum kelimenin semantiğinin araştırılmasını bizim açımızdan önemli hale getirmiştir. Araştırma esnasında nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman, literatür tarama ve analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın amacı geleneğe ehemmiyet arz eden bu kelimenin geçmişten günümüze lügat anlamlarını ortaya koyup bunların terim anlamı ile ilişkisini inceleyerek alana mütevazı bir katkı sunmaktır. Söz konusu kelimenin semantiği, klasik dönemden günümüze kadar kaleme alınan Arapça sözlüklerden, cahiliye dönemi ve İslam’ın ilk döneminde inşad edilen şiirlerden ve Arap sözlerinden araştırılarak ortaya konacaktır. Daha sonra da ileriki dönemde sahip olduğu terim anlamı ile lügat anlamı arasındaki ilişkisi araştırılacaktır. Çalışma sonucunda fütüvvet kelimesi sözlükte gençlik, cömertlik gibi anlamları ifade ederken hicri II miladi VIII. yüzyılından itibaren tasavvufi bir terim olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Semantik, Kavram, Fütüvvet, Ahilik

KÂŞÂNÎ VE BURGAZÎ ÖZELİNDE AHİLİK VE FÜTÜVVETİN TEMEL ŞARTLARI: MUKAYESELİ BİR ANALİZ

Adnan AKALIN

Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

adnanakalin@gmail.com

Murat AKKUŞ

Balıkesir Üniversitesi

muratakkus114@hotmail.com

ÖZET

Ahîlik ve fütüvvet, İslam tarihindeki esnaf yapısının manevi ve toplumsal omurgasını oluşturarak bireysel erdemleri toplumsal uyumla bütünleştiren kapsamlı bir değerler sistemi sunar. Bu çalışma, Kâşânî'nin Tuhfetü'l-İhvân'ı ile Yahyâ b. Halîl el-Burgazî'nin Fütüvvetnâme'sini mukayeseli bir perspektifle ele alarak iki anlayışın ortak ahlaki zeminini ve evrensel insani ilkelerini analiz eder. Bu çerçevede fütüvvetin, bireysel manevi olgunlaşmayı, toplumsal fayda ve ortak iyilikle kaynaştıran bütüncül bir yaşam disiplini ortaya koyduğunu gösterir. Kâşânî'nin tasavvufi yaklaşımı niyetin sahilîği, nefsin arınması ve içsel terbiye üzerinde yoğunlaşırken, Burgazî'nin çizgisi helal kazanç, hizmet ve topluluk dayanışması gibi pratik ve kurumsal boyutları görünür kılar. Böylece fütüvvet, yalnızca mesleki kurallar bütünü değil, insan-ı kâmil olma yolunda etik bir kılavuz hâline gelir. Ele alınan bu mukayeseli analiz, ahlaki ilkelerin kişisel karakter inşası ile kamusal sorumluluk arasındaki dengeyi nasıl kurduğunu ortaya koymaktadır. Sonuç olarak bu çalışmada, fütüvvet ve ahilîğin insanı merkeze alan, adil ve güven temelli bir birlikte yaşama kültürü için günümüzde de geçerli ve sürdürülebilir değerler bütünü sunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahîlik, Fütüvvet, Kâşânî, Tuhfetü'l-İhvân, Burgazî, Fütüvvetnâme.

7. OTURUM: AHİLİK İLKELERİNİN GÜNCEL YORUMU /A CONTEMPORARY INTERPRETATION OF THE PRINCIPLES OF AKHI ORDER

SOFCU ESNAFI VE TÛCCARLARININ ŞİKAYETLERİ İLE EKONOMİK YAŞAMIN DÛZENİNİ VE AHİLİĞİN İZLERİNİ KEŞFETMEK

Fatma ŞENSOY

İstanbul Sağlık ve Teknoloji Ûniversitesi

fatma.sensoy@istun.edu.tr

ÖZET

Ahilik sistemi ve dÛzeni, ekonomik yaşamın temel aktörlerini, ticaret ve üretim birimlerini disiplinli bir teşkilat çatısı altında birleŐtirmiŐtir. Esnaf teşkilatı aşırđ üretimi, haksız rekabeti ve işsizliği azaltıcı bir anlayışa dayanmıŐtır. Bu sistem sayesinde üretim organize edilip ürün arzđ ve fiyatların istikrarlı olmaları saĐlamıŐ, malların kaliteli ve standartlara uygun olmaları amaçlanmıŐtır.

Sofcu esnafđ ve tÛccarlarının Divan'da ve yerel mahkemelere gÖtördükleri davalarında toplumun faydasını ön plana çıkartmak, halkın menfaatini korumak, haksız rekabeti önlemek, kalite kontrolü ve standardizasyonun sağlanması gibi konular vardır. Uzmanlaşma ile birlikte farklılaŐan örgÛtlenme yapısı oldukça ayrıntılı yapıları ortaya çıkarmıŐtır. Bu yapı, kullanılan hammaddenin çeŐidi, faaliyetin yer aldđđ üretim aşaması, üretilen malın spesifik niteliği hatta malđ tüketenlere göre de ayrıŐan bir görünüm sergilemektedir. Tiftik ipliğinin sof kumaŐı haline gelinceye değin geçirdiği aşamaların hepsi ayrı uzmanlık alanıdır. Ankara ve çevresinde yoğun bir üretim sonucu elde edilen sof kumaŐları, yerli ve yabancı tÛccarlar tarafından satın alınıp Ûlke içerisinde başta İstanbul bölgesine tahsis edilmiştir.

Bu çalışma, İstanbul Ahkam Defterleri başta olmak üzere yayımlanmıŐ arşiv belgeleri üzerinden sofcu esnafđ, tÛccarlarının ve üreticilerinin Şikayetleri üzerine yoĐunlaŐacaktır. Geçmişin tecrÛbeleri ve bulunan çÖzüm yollarđ üzerinden üretim, dağıtım, alım satım nizamđ, toplam kalite yönetimi, hammadde temini, dağıtımı, işgücünün organizasyonu, toplumun ihtiyaçı, esnaf dÛzeni konuları tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sofcu esnafđ, sof tÛccarları, alım satım nizamđ, üretim, kalite yönetimi

GİRİŞİMCİLİK ANLAYIŞI BAKIMINDAN AHI EVRAN: ÇAĞLAYAN GİRİŞİMCİLİKTE GÜVEN VE UMUT ETKİSİ ÖLÇEĞİ KAPSAMINDA BİR DEĞERLENDİRME

Orhan ÇAĞLAYAN

Bursa Teknik Üniversitesi

orhan.caglayan@btu.edu.tr

ÖZET

Girişimcilik, temelde kaynakları bir araya getirme, risk üstlenme, bir iş kurma ve bağımsız olarak kazanç sağlama üzerine kuruludur. Girişimcinin sahip olması gereken doğuştan gelen nitelikler ve sonradan kazanılabilir özellikler Çağlayan (2025) tarafından tespit edilmiştir.

Girişimcinin kişilik ve diğer özellikleri yanında girişimciliğe bakışı, girişimcilikten ne anladığı, piyasa koşulları ve kazancın ötesinde ülke ve dünyanın gidişatına ilişkin vizyonu ve duyguları, ayrıca değerlendirilmesi gereken bir konudur.

Ahi Evran, asrının önemli ilim insanlarından eğitim almış, eğitim için ülkesiyle yetinmeyip Bağdat'a gitmiş, yenilikçi fikirlerle Anadolu'ya gelmiş, iş kurmuş, 32 meslek koluyla Anadolu'nun farklı şehirlerine yayılmış örgütlü bir yapı kurmuştur.

Vizyoner bir bakışla girişimciliğin, kazancın, yerel ve ulusal düzeyde kalkınmanın gerçekleşebilmesi için güven unsurunun önemli olduğunu, bağımsızlığın önemini değerlendirmiş ve Ahi Teşkilatını aynı zamanda askeri bir güç olarak da yetiştirmiş ve teçhiz etmiştir. Yine yatırımın temel bir motivasyonu olarak hep umut dolu olmuş, bir heyecanı, bir derdi olmuş aslında yeni geldiği bir coğrafya olmakla birlikte yurt edindiği daha yaşanabilir bir Anadolu umuduyla son nefesine kadar çalışmış, üretmiş, asayiş bozan unsurlarla mücadele etmiştir.

Bu çalışmanın amacı Ahi Evran'ın girişimci vizyonunun güven ve umut yönüyle ele almak üzere Çağlayan (2022) Girişimcilikte Güven ve Umut Etkisi bağlamında değerlendirilmesidir.

Çalışma sonucunda Ahi Evran'ın girişimciliği yanında güven ve umuda ilişkin bakışı ve çabaları tespit edilecek, güven ortamında iş kurulabileceği ve girişimin bir umudun sonucu olduğu ortaya konmuş olacaktır. Böylece girişimciliğin farklı bir yönü Ahi Evran örneği üzerinden değerlendirilmiş olacak, ayrıca konuyla ilgilenen araştırmacılara farklı bir bakış açısıyla yol gösterilmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Çağlayan Girişimcilikte Güven ve Umut Etkisi, Ahi Evran

AHİLİK İLKELERİNİN BAŞTA TİCARET HUKUKU OLMAK ÜZERE ÖZEL HUKUKTAKİ KARŞILIĞI

M. Fatih CENGİL
İstanbul Ticaret Üniversitesi
mfcengil@ticaret.edu.tr

ÖZET

Ahilik köken itibarıyla ticaretin ibadet bilinciyle yapılmasını esas alan dini-mesleki bir teşkilat olarak ifade edilmektedir. Ancak ahilik ilkeleri esasen (ahi) insana ve topluma yönelik olduğundan toplumsal yaşama dair birçok düzenlemeyi de içermektedir. Bu ilkeler ahlaklı, çalışkan, dürüst, yardımsever ve misafirperver ahi insanı yetiştirecek bir toplum inşasını hedef tutmaktadır. Hukuk da adalete yönelmiş toplumsal bir yaşama düzeni olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla ahilik ilkeleri aynı zamanda idealize edilmiş bir hukukun yerleşmesinde önemli role sahiptir.

Ahilik ilkelerinin birçok açıdan meri hukukumuzda karşılığı bulunmaktadır. Çalışmamızda özellikle ahilik ilkeleri ile meri hukuktaki ticari örf adet, haksız rekabet, rekabet yasağı, rekabet hukuku uygulamaları, sınai mülkiyet hakları, hakların kullanılması, tüketicilerin korunması ile uyumsuzluk çözüm yöntemleri konuları birlikte ele alınarak ortak ve farklı yönleri ortaya konulacaktır. Ayrıca bu çalışmada meri hukuka dair regülasyonlarda ahilik ilkelerinden yararlanılması hususu irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, hukuk, ticaret hukuku, tüketici hukuku

AHİLİK PERSPEKTİFİYLE SOSYAL POLİTİKALAR

Orhan KOÇAK

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa

orhan.kocak@istanbul.edu.tr

ÖZET

Sosyal politikalar, toplumların dezavantajlı kesimlerinin yaşam boyu korunması, desteklenmesi ve üretkenliğinin temin edilmesini amaçlamaktadır. Bu doğrultuda devletler, sağlıklı ve üretken nesillerin varlığını sağlamak amacıyla yasal ve kurumsal altyapıları tesis ederek sağlık, eğitim, işsizlik desteği ve sosyal güvenlik hizmetleri gibi politikaları uygulamaktadırlar. Ancak, mevcut yasal ve kurumsal ilerlemelere karşın, artan nüfus, maliyet baskıları, vergi gelirlerindeki düşüşler ve demografik değişimler gibi faktörler nedeniyle toplumun önemli bir bölümü sosyal politika hizmetlerine erişememekte ve sosyal dışlanma riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunların kökeninde ayrıca, ahlaki ve etik değerler ile toplumsal geleneklerin ihmal edilmesinin sonuçları da bulunmaktadır.

Selçuklular'dan Osmanlılara intikal eden Ahilik geleneği, salt bir esnaf teşkilatı olmanın ötesinde, toplumsal barışın tesis edilmesinde mühim bir yapı taşı vazifesi görmüştür. Ahilik Teşkilatları, geçmişte uyguladıkları mesleki eğitim (iş içi ve iş dışı), yardım sandıkları aracılığıyla sağlanan sosyal güvenlik mekanizmaları ve kişilik/etik eğitimi gibi faaliyetler vasıtasıyla, toplumda marjinalize olma ihtimali bulunan kesimlerin sosyal ve ekonomik entegrasyonuna (içerilmesine) kayda değer katkılar sunmuştur. Bu çalışma ile tarihimizde belirgin bir role sahip olan Ahilik uygulamalarının, günümüzdeki sosyal dışlanma tehdidi altındaki grupların topluma içerilme süreçlerine yönelik potansiyel katkılarını bilimsel bir değerlendirme ile incelemeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Dışlanma, Sosyal İçerme, Sosyal Güvenlik, Ahilik

TRACING AHI PRINCIPLES IN MODERN COOPERATIVE IDENTITY: RESOURCE DEPENDENCE PERSPECTIVE

Mehmet YETKİN

myetkin@outlook.com

Recep Caner ERSELCAN

cerselcan@hotmail.com

ABSTRACT

This study examines the degree to which the ethical and structural foundations of the historical Ahi order align with the values of contemporary cooperative groups. The Ahi tradition, beyond a medieval vocational organization, operated as a socio-economic entity focused on ethical production, community welfare, and moral integrity. Contemporary cooperatives, as defined by the International Cooperative Alliance (ICA), seek to empower individuals via democratic governance and solidarity-driven economic structures.

The study is theoretically based on Resource Dependence Theory (RDT), which posits that organizations rely on external resources for survival and deliberately organize themselves to mitigate that dependency. We aim to analyze how the Ahi order and contemporary cooperatives consider access to economic resources, internal power structures, and methods for mitigating environmental uncertainty and dependency.

The research adopts a qualitative approach rooted in document analysis. The principal sources are the ICA's "Statement on the Cooperative Identity" and the official descriptions of the Ahi order issued by the Republic of Türkiye's Ministry of Trade. The study use content analysis to reveal the normative and structural continuities or discontinuities between the two models, emphasizing how historical organizational insights might influence modern cooperative initiatives.

We are aiming to contribute to the literature by offering a historically grounded, theory-informed comparison between traditional Ahi principles and the modern cooperative identity. By situating both concepts within the framework of Resource Dependence Theory, it highlights how ethical and structural responses to resource constraints have evolved across time. The findings hope to inspire future interdisciplinary research on the institutional roots of cooperative organization models and encourage the contextual integration of cultural-economic traditions into contemporary cooperative development strategies.

Keywords: Ahi Order, Cooperatives, Cooperative Identity, Resource Dependence Theory (RDT), Ethical Production, Socio-Economic Organization

AHİLİKTE MODERN İŞLETMELERE: ‘HALKTAN YANA KAPISINI BAĞLAMAK, HAK’TAN YANA KAPISINI AÇMAK’ İLKESİNİN SOSYAL SORUMLULUK PERSPEKTİFİNDE GÖMÜLÜ KURAM YAKLAŞIMIYLA İNCELENMESİ

Ümit KANMAZ

İstanbul Ticaret Üniversitesi

ukanmaz@ticaret.edu.tr

ÖZET

Ahilik teşkilatı, 13. yüzyılda Anadolu’da Ahi Evran tarafından kurulmuş; ekonomik, sosyal ve kültürel işlevleriyle toplumun düzenleyici unsurlarından biri olmuştur. Teşkilata kabul için şart koşulan kurallar arasında yer alan “Halktan yana kapısını bağlamak, Hak’tan yana kapısını açmak” ilkesi, bireyin toplumsal çıkar ve övgü beklentilerinden uzaklaşarak değer-temelli bir hizmet anlayışına yönelmesini ifade etmektedir. Bu çalışma, söz konusu ilkenin modern işletmelerde sosyal sorumluluk uygulamaları ile ne ölçüde örtüştüğünü incelemektedir. Araştırma, gömülü kuram (grounded theory) yaklaşımıyla yürütülmüş; tarihsel belgeler, akademik yayınlar ve günümüz şirketlerinin sosyal sorumluluk raporları nitel veri seti olarak analiz edilmiştir. Kodlama süreci sonucunda “ahlakî sorumluluk”, “paydaş değeri”, “etik sürdürülebilirlik” ve “kurumsal strateji” olmak üzere dört ana kategori elde edilmiştir. Elde edilen bulgular, Ahilikteki bu ilkenin modern şirketlerdeki sosyal sorumluluk anlayışıyla benzerlikler taşıdığını göstermektedir. Ahilik, hizmeti bireysel menfaatten arındırıp Hak odaklı bir anlayışa bağlarken; modern işletmelerde aynı yaklaşım toplumsal faydanın kurumsal sürdürülebilirliğe ve uzun vadeli başarıya hizmet etmesi şeklinde seküler bir karşılık bulmaktadır. Sonuç olarak, Ahilik geleneği modern işletmeler için yalnızca tarihsel bir miras değil, aynı zamanda sosyal sorumluluk ve etik yönetim anlayışına ışık tutabilecek kültürel bir modeldir.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, Sosyal Sorumluluk, İş Etiği, Gömülü Kuram, Ahlakî Sorumluluk, Paydaş Değeri, Etik Sürdürülebilirlik, Kurumsal Strateji

EN GÜZEL “MAHALLE BASKISI;” AHİLİK

Mehmet Bülent DENİZ
Tüketici Birliği Federasyonu
mbulentdeniz@gmail.com

ÖZET

Tarih yazıcıları, tüketicinin haklarına ilişkin tarihsel süreci, 1962 yılından başlatıyor.

Dönemin ABD başkanı John F. Kennedy'nin, 15 Mart 1962 yılında Temsilciler Meclisi'nde, “tüketiciler, tanımları gereği hepimizi kapsar” diyerek başladığı konuşmasında; tüketicilerin hakları olduğu ve şimdiye dek tüketicilerin seslerinin duyulmadığı ve korunması gerektiğine işaret etmesi ile modern zamanların tüketici hakları süreci başladı.

Bu tarihi konuşma sonrası tüketicinin haklarının varlığı konusunda süreç hızlı bir şekilde ilerledi; 1975 yılında tüketicinin beş temel hakkının varlığı düzenleyen uluslararası duyuru yapıldı ve nihayetinde 15 Mart 1985 yılında ülkemizin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Tüketici Hakları Evrensel Bildirgesi kabul edildi.

Dünya tüketici haklarının tarihi 15 Mart 1962'den başlatılsa da coğrafyamızda tüketici haklarına ilişkin ilk dokunuşlar yüzyıllar öncesinde gidiyor.

Asr-ı Saadet Devri'nde, Hazreti Ömer'in halifeliği döneminde, bir kadının pazarlarda satılan gıdaların çürük ve pahalı olduğundan dert yanması üzerine, Halife'nin; “seni ve dileyen diğer hanımları pazar yeri denetçisi, muhtesibe ilan ediyorum. Gidin pazarları denetleyin” buyruğu ile günümüzdeki “zabıta”ya denk gelen ilk oluşum başlıyor

Muhtesibe'den, ihtisap müessesine, oradan zabıtaya evrilecek olan “Fahiş fiyatla mal satanı, çürük mal satanı bulun, bildirin” buyruğunun mirasçımız aslında.

Zamanın saatini birkaç yüzyıl sonrasına götürdüğümüzde çok çarpıcı bir durumla karşı karşıya kalıyoruz: Dünyanın yazılı ilk tüketici yasası olan 1502 yılında Bursa Kanunnamesi.

Bu yasa ve ilerleyen aşamalarda Padişah'ın birçok fermanı ile tüketicilerin satın alacakları mallara ilişkin kalite, standart belirlemesinin yapıldığı görülüyor. Örneğin; bir ayakkabının hangi özellikleri taşıması gerekliliği uzun uzadıya yazılmış bu yasada.

Tüketici haklarının bu tarihi aslında şaşırtıcı değil; İslam'ın kitabı Kur'an'ın, Mutaffifin 1-3. ayetleri, A'raf 31. ayetlerinin hüküm sürdüğü coğrafyamızda, başka bir anlayışın hakim olması olanaklı değil.

İşte bu mirasın sahipleri Osmanlı'daki Ahî teşkilatı ile yeni bir ahlaki zirveye tırmandılar: Kimilerinin eksik yorumla sadece bir esnaf dayanışması olarak nitelediği ahilik, bu bakış ile halkın sanat, ticaret, ekonomi gibi çeşitli meslek alanlarında yetişmelerini sağlayan, onları hem ekonomik hem de ahlaki yönden yetiştiren, çalışma yaşamını iyi insan meziyetlerini esas alarak düzenleyen bir örgütlenmeden ibaret görülse de, zirvesini; iyi ahlâk, doğruluk, kardeşlik, yardımseverlik ile yakalayan, bir sosyo-ekonomik düzen hayalini gerçekleştirmeyi esas alır.

2. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TOUCHING LIFE WITH AKHI ORDER, 30-31 OCTOBER 2025, İSTANBUL

Her örgütlenme gibi hayal edilene giden yolda, iç kontrol mekanizmasını en güçlü şekilde çalıştırarak, toplumun genelinin hukukunun yerine gelmesini sağlayan Ahiliğin kuşattığı bir piyasa ortamında, tüketici haklarının güvence altında olmadığını kim söyleyebilir ki?

Yeryüzünün hangi tüketici yasası, ahî olmak için; “cimriliği bırakıp lütuf sahibi olmak, zulüm etmeyip sıcaklık ve yumuşak başlılıkla davranmak, hırstan uzaklaşıp kanaatkâr ve razı olmak, tokluk ve lezzet kapısını nefsin isteklerine kapatmak, halktan yana değil Hak’tan yana olmak, marifet sahibi olmak, yalan kapısına yaklaşmayıp daima doğruluk kapısında olmak” tercihini yaparak, şed kuşanandan daha çok koruyabilir ki?

Anahtar Kelimeler: Tüketici Hakları Tarihi, Ahilik Teşkilatı, Tüketici Bilinci, Etik Ticaret, İslam’da Piyasa Denetimi

8. OTURUM: AHİLİK İLKELERİNİN GÜNCEL YORUMU /A CONTEMPORARY INTERPRETATION OF THE PRINCIPLES OF AKHI ORDER

FROM AHI ETHICS TO THE 2030 AGENDA FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT: INTERPRETING UNITED NATIONS GENERAL ASSEMBLY RESOLUTION 77/281 (2023) ON THE SOCIAL AND SOLIDARITY ECONOMY

Muratcan GÖKDEMİR

İstanbul Ticaret Üniversitesi

mgokdemir@ticaret.edu.tr

ABSTRACT

The United Nations adopted the 2030 Agenda for Sustainable Development in 2015, which identifies 17 goals to be achieved by 2030. The promotion of the social and solidarity economy is acknowledged as an effective route to sustainable development. With this in mind, the United Nations General Assembly adopted Resolution 77/281 (2023) on the Social and Solidarity Economy in recognition of the 2030 Agenda for Sustainable Development. The Ahi ethics, which embrace the principles of cooperation, honest trade, mutual assistance, and social dialogue, resonate with themes in Resolution 77/281. In this paper, the contributor contends that Ahi ethics function for the establishment of a social and solidarity economy, which can inform the policy ecosystem in improving sustainable development. This study contends that the Ahi ethics offer a practical set of principles to improve the Social and Solidarity Economy (SSE) that is promoted by United Nations General Assembly Resolution 77/281 (2023) and, as a result, supports the United Nations 2030 Agenda for Sustainable Development. The analysis establishes a structured relationship matrix that aligns the defining characteristics of SSE in Resolution 77/281 (2023) with fundamental Ahi principles. This matrix encompasses the following: voluntary cooperation and mutual aid; participatory governance; education and skills training; transparency, accountability, and concern for society and the environment; inclusion of vulnerable groups; social dialogue, and labour rights. The findings of the study suggest that the United Nations General Assembly reflected the themes of Ahi ethics in order to promote a social and solidarity economy. This study concludes that Ahi ethics are not merely moral precepts; rather, Ahi tradition provides a functional instrument for the realization of sustainable development.

Keywords: Ahi Ethics, the United Nations, the UN General Assembly, Sustainable Development, Social and Solidarity Economy, 2030 Agenda For Sustainable Development

AHLAKİ EKONOMİDEN KÜRESEL AĞ EKONOMİSİNE: AHİLİK VE HAVAYOLU İTTİFAKLARI ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR İNCELEME

Şükrü BUDAK

İstanbul Ticaret Üniversitesi

sbudak@ticaret.edu.tr

ÖZET

Ahilik, 13. yüzyıldan itibaren Anadolu'da gelişen; dürüstlük, dayanışma, kalite ve toplumsal fayda ilkeleri üzerine inşa edilmiş özgün bir mesleki-ahlaki örgütlenme modelidir. Ahî teşkilatı, üretim süreçlerinde adil fiyatlama, kalite denetimi ve karşılıklı güveni esas alarak hem ekonomik istikrarı hem de toplumsal refahı korumayı amaçlamıştır. Bu yönüyle Ahilik, sosyal sermayenin ekonomik değer yarattığı erken dönem bir ahlaki ekonomi örneği olarak değerlendirilebilir. Günümüzde küresel havayolu endüstrisinde benzer bir dayanışma yapısı, havayolu ittifakları (Star Alliance, oneworld, SkyTeam vb.) biçiminde yeniden ortaya çıkmaktadır. Bu ittifaklar, farklı ülkelerdeki havayolu şirketlerini tek bir ağ altında birleştirerek rekabeti azaltmak, kapasite kullanımını artırmak, maliyetleri paylaşmak ve finansal verimliliği güçlendirmek amacı taşımaktadır. Üye havayolları arasındaki kod paylaşımı, ortak sadakat programları ve gelir yönetimi sistemleri modern bir ekonomik dayanışma mekanizması olarak işlev görmektedir.

Bu çalışma, Ahilik teşkilatı ile havayolu ittifaklarını dayanışma, güven, yönetim, kaynak paylaşımı ve finansal sürdürülebilirlik boyutlarında karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Analiz, her iki sistemin de iş birliği ve güven temeli üzerinde şekillendiğini, ancak amaç ve değer yönelimlerinin farklılaştığını ortaya koymaktadır. Ahilik'te dayanışma ahlaki sorumluluk ve toplumsal fayda temelliysen, havayolu ittifaklarında dayanışma stratejik zorunluluk ve rekabet gücü kazanımı amacına yöneliktir.

Türk Hava Yolları'nın 2008 yılında Star Alliance ağına katılımı, kurumsal tarihinin en önemli stratejik adımlarından biri olmuştur. Bu süreç, şirketin uçuş ağını 190'dan fazla ülkeye genişletmiş, yolcu bağlantılılık oranlarını yükseltmiş ve ortak pazarlama faaliyetleri sayesinde gelir çeşitliliğini artırmıştır. Ayrıca bakım, ikram, eğitim ve dijital altyapı alanlarında bilgi ve standart paylaşımı, Ahilik'teki usta-çırak ilişkisine benzer biçimde kurumsal öğrenmeyi teşvik etmiştir. Bununla birlikte, ittifak ilişkilerinde bağlılık, Ahilik'teki gibi ahlaki bir yükümlülük değil; küresel rekabet koşulları, pazar baskısı ve sermaye gereklilikleri tarafından belirlenen stratejik bir zorunluluktur.

Sonuç olarak, Ahilik modeli, günümüz işletmelerine yalnızca etik liderlik ve toplumsal sorumluluk açısından değil, aynı zamanda güvene dayalı iş birliği, kaynakların ortak kullanımı ve finansal sürdürülebilirlik açısından da ilham verebilecek bir sistemdir. Havayolu ittifakları ise bu dayanışma anlayışını küresel ölçekte yeniden üretmekte, finansal verimlilik ile iş birliği kavramlarını modern ağ ekonomisinin dinamikleriyle bütünleştirmektedir. Bu karşılaştırma, etik değerlere dayalı sürdürülebilir iş birliği ağlarının nasıl tasarlanabileceğine ilişkin önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, havayolu ittifakı, ahlaki ekonomi, mesleki örgütlenme, finansal sürdürülebilirlik

AHİLİKTE MODERN İŞLETMELERE: USTA-ÇIRAK İLİŞKİSİNİN İNSAN KAYNAKLARI PERSPEKTİFİNDE VAKA ÇALIŞMASI YÖNTEMİYLE İNCELENMESİ

Tuncel ÖZ

İstanbul Ticaret Üniversitesi

toz@ticaret.edu.tr

ÖZET

Ahilik teşkilatı, ekonomik faaliyetlerin yanı sıra, esnaf ve zanaatkarlar arasında karşılıklı güven, iş birliği ve mesleki dayanışmayı sağlayan kurumsal bir yapı olarak işlev görmüştür. Teşkilatın en temel değerlerinden biri olan dayanışma ilkesi, üyeler arasında güven, yardımlaşma ve karşılıklı sorumluluk anlayışıyla toplumsal düzenin korunmasına katkı sağlamıştır. Bu çalışma, söz konusu ilkenin modern işletmelerde kurumsal sosyal sermaye ile ilişkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmada yöntem olarak sosyal ağ analizi kullanılmıştır. Tarihsel belgelerden elde edilen veriler ışığında Ahilik dönemi esnaf birlikleri arasındaki ilişkiler modellenmiş, günümüzdeki işletmelerde çalışanlar arasındaki etkileşim ağlarıyla karşılaştırılmıştır. Bulgular, Ahilikte dayanışmanın bireyler arasında güven, bilgi ve kaynak paylaşımı temelinde örgütlendiğini; modern şirketlerde ise benzer yapıların çalışan bağlılığı, iş birliği ve inovasyon kapasitesini güçlendirdiğini göstermektedir. Her iki dönemde de dayanışmanın temel işlevi, bireysel faydanın ötesinde topluluk veya kurum düzeyinde sürdürülebilirliği sağlamaktır. Sonuç olarak, Ahilikteki dayanışma ilkesi modern işletmelerde sosyal sermaye oluşturulmasına katkı sağlayabilecek kültürel bir model olarak değerlendirilebilir. Bu bulgu, işletmelerin sosyal sorumluluk stratejilerine tarihsel bir referans noktası kazandırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, Dayanışma, Sosyal Sermaye, Sosyal Ağ Analizi, Kurumsal Sorumluluk

ÇOK YÖNLÜ BİR YAPILANMA OLARAK AHİLİK VE ÇOK YÖNLÜ BİR KİŞİLİK OLARAK AHİ EVRAN'A MODERN KAVRAMLARLA YENİDEN BAKMAK

Rahmi ŞEYHOĞLU

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

rasevhoglu@hotmail.com

ÖZET

Ahilik, 13. yüzyıl gibi hem İslam dünyasının hem de Anadolu'da bulunan Selçuklu devletinin en buhranlı döneminde rol oynamış sivil bir yapılanmadır. Bu yapılanma tarihte çok örneği görülen "kardeşlik" temelli "feta" yapılanmalarına benzemekle beraber fonksyonları ve icra ettiği görevler bakımından orijinal bir yapı arz etmektedir. Ayrıca devrinde özellikle İran kaynaklı tarikatleşmelerin yoğunluğuna karşılık hem tarikat anlayışına hem de yeni geldiği coğrafyadaki farklı inanç ve kültürlerle karşılık inşa etmeye çalıştığı kimlik ve kişilik modelleri ile de kendine has bir yapıda olduğunu görmekteyiz. Tarikatlerdeki mistik ve kanaatçi yapı yerine üretmek ve eğitmek temelli bir sisteme sahip olmasının yanında askerî, sosyal, iktisadî, siyasî ve eğitime dayanan pek çok alanda aktif rol oynadığını görmekteyiz. Günümüz örgütlü toplum modeli ile Batı'da aynı yüzyıllarda doğmaya başlayan "Burjuva" sınıfının daha önceden Anadolu'da doğmasına sebep olacak bir yapılanma olarak görebiliriz. Özellikle öncelik verilen meslek etiği ve üretime dayanan zihniyet belki de Moğol istilası olmasa idi erken dönemde iktisadî devrimin Anadolu'da oluşmasına vesile olacaktı. Ayrıca Ahiliğin eğitim, kültür ve dile verdiği önem ve mensuplarını meslek eğitimi yanında "millî kimlik inşası" yönünde de eğitmesi ileriki yıllarda bambaşka sonuçlara sebep olabilirdi. Ahiliğin bu çok yönlü güçlü yapısını Moğol İstilasası ve Ahî Evran'ın ölümü sekteye uğratmıştır. Ahi teşkilatlarının çok yönlülüğünü kurucusu olan Ahî Evran'ın kişiliğinde de görmekteyiz. Ahî Evran hem entelektüel donanımı hem de hayatı ile Ahîlere örnek olmuştur. Kendisi hem medrese eğitimi, hem tasavvuf terbiyesine sahip olduğu gibi İmamı Azam gibi faal olarak zulme ve adaletsizliğe aktif olarak karşı çıkmış politik bir duruşla topluma örnek olan aydın tavrına sahip bir kişiliktir. Ahîlik ve Ahî Evranı kendi zaman ve şartlarında değerlendirdikten sonra "sivil toplum", "millî kimlik inşası", "burjuva", "aydın ve entelektüel", "rol model" gibi modern kavramların anlamları içerisinde anakronizme düşmeden öncü örnekler olarak değerlendirmeye çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, Ahi Evran, Sivil Toplum, Burjuva, Rol model

AHİLİK ÖĞRETİSİ İLE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ DİSİPLİNİ ARASINDAKİ KAVRAMSAL VE UYGULAMALI PARALELLİKLER: KÜLTÜREL BİR MODEL ÖNERİSİ

Ömer Faruk ALACAĞAN

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük

alacahan@cumhuriyet.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma, Anadolu topraklarında doğan ve yüzyıllar boyunca iktisadi, ahlaki ve toplumsal yaşamın şekillenmesinde önemli rol oynayan Ahilik öğretisi ile modern iş sağlığı ve güvenliği (İSG) disiplininin değer, eğitim ve uygulama boyutları arasındaki kavramsal ve uygulamalı paralellikleri incelemektedir. Ahilik, yalnızca bir meslek örgütlenmesi değil; aynı zamanda üretim sürecinde dürüstlük, dayanışma, ahlak ve kaliteyi esas alan bütüncül bir yaşam felsefesidir. Bu yönüyle, günümüzün modern İSG anlayışında yer alan güvenlik kültürü, davranış temelli güvenlik, etik liderlik ve psiko-sosyal risk yönetimi yaklaşımlarıyla dikkat çekici düzeyde örtüşmektedir.

Araştırmanın temel varsayımı, Ahilik öğretisinin özünde yer alan “önce insan” anlayışı, öz denetim kültürü, usta-çırak temelli sürekli eğitim modeli ve toplumsal sorumluluk ilkelerinin, çağdaş İSG politikalarına kültürel bir derinlik kazandırabileceği yönündedir. Bulgular, her iki sistemin de insan refahını merkeze alan, etik değerlere dayalı, önleyici ve proaktif bir yaklaşım sergilediğini göstermektedir. Özellikle Ahilik’teki erdem temelli üretim felsefesi ile İSG’nin güvenli davranış geliştirmeye ve etik liderliğe odaklanan güncel uygulamaları arasında güçlü yapısal ve işlevsel benzerlikler tespit edilmiştir.

Çalışma, literatür sentezi ve kavramsal analiz yöntemlerinden yararlanarak, Ahilik ilkelerinin modern İSG politikalarına nasıl adapte edilebileceğini tartışmakta; etik, davranışsal ve yönetsel düzeyde uygulanabilir öneriler sunmaktadır. Ayrıca, “Ahilik-İSG Entegrasyon Modeli” adını taşıyan kültürel bir çerçeve önerilerek, bu modelin işyerlerinde güvenlik kültürünün gelişimine katkı sağlayabilecek bir referans yapı oluşturabileceği öne sürülmektedir. Model, etik liderlik, sosyal dayanışma, sürekli eğitim ve öz denetim gibi Ahilik unsurlarının, modern İSG yönetim sistemleriyle bütünleştirilmesine olanak tanımaktadır.

Sonuç olarak, Ahilik mirası doğru şekilde yorumlanıp çağın ihtiyaçlarına uyarlanabilirse, yalnızca teknik ve mevzuata dayalı bir güvenlik anlayışından öteye geçilmesini; işyerlerinde etik, davranışsal ve kültürel temelli bir güvenlik bilincinin inşa edilmesini mümkün kılabilir. Bu bağlamda Ahilik öğretisi, İSG disiplinine insani, kültürel ve ahlaki bir boyut kazandırabilecek önemli bir yerli model önerisi olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, İş Sağlığı ve Güvenliği, Güvenlik Kültürü, Etik Liderlik, Davranış Temelli Güvenlik

BİRÛNÎ'NİN İKTİSADİ VE AHLAKİ VİZYONU: FÜTÜVVET, MÜRÜVVET VE AHLİK ARAYIŞI

Mustafa DEMİRCİ

Selçuk Üniversitesi

mdemirci@selcuk.edu.tr

ÖZET

Birûnî, 1044 yılında Gazneli Sultanı Mevdud için yazdığı “Kitabu'l-Cevahir ve Me'adin” adlı eserinin takdim kısmında, altın ve gümüş gibi maddi zenginlik araçları üzerinden insan-madde ilişkisini ele alırken, iktisadi ve ahlaki görüşlerini ortaya koyar. Bu görüşler, onun klasik liberalizmin öncülerinden biri olarak değerlendirilmesine zemin hazırlar. Ancak Birûnî, yalnızca maddi bir perspektifle sınırlı kalmaz; Farabi'nin saadet nazariyesinden etkilenerek, insanın maddi hazlar ile manevi saadet arasındaki farkı anlaması gerektiğini vurgular. Ona göre, maddi zenginlikler geçici hazlar sunarken, gerçek saadet kalıcı manevi değerlerde bulunur. Bu yaklaşımı, modern iktisat kavramlarından “homo economicus” a karşı, ahlaki erdemlerle donanmış “fütüvvet” tipini ideal insan modeli olarak öne çıkarır.

Birûnî, bu bağlamda dört temel kavramı ön plana çıkarır: mürüvvet, fütüvvet, cömertlik ve yiğitlik. Bu kavramlar, bireysel ve toplumsal ahlakın temel taşlarını oluşturur:

1. Mürüvvet: Mürüvvet, kişinin ruhu, sahip oldukları ve durumuyla sınırlı bir erdemdir. Bu, bireyin kendi sınırları içinde onurlu, erdemli ve yiğit bir duruş sergilemesini ifade eder.

2. Fütüvvet: Fütüvvet, mürüvvetin ötesine geçerek diğerkâmlık, cömertlik ve bağışlayıcılık gibi erdemleri kapsar. Birûnî'ye göre fütüvvet, kişinin kendi kazanımlarını aşarak başkalarının yüklerini omuzlaması, onların refahı için fedakârlık yapmasıdır. Bu, özverili ve toplumsal sorumluluk anlayışını yansıtır.

3. Cömertlik: Fütüvvetin bir yansıması olan cömertlik, kişinin bencillikten uzak durarak sahip olduklarını paylaşmasını ifade eder. Birûnî, cömertliği, maddi zenginliklerin geçici doğasına karşı bir erdem olarak vurgular.

4. Yiğitlik: Yiğitlik, kişinin sabrı, vakarı, tevazusu ve yumuşak huyluluğuyla bilinmesini sağlar. Birûnî, bu erdemi, kişinin kendi çıkarlarını değil, topluma hizmet etmeyi önceleyen bir duruş olarak tanımlar.

Birûnî, bu ahlaki erdemleri Kur'an ayetleri ve hadislerle destekler, İslam tarihindeki örneklerle zenginleştirir ve hikmetli şiirlerle güçlendirir. Altın ve gümüş gibi zenginlik araçlarını ele aldığı bu eserinde, konuyu fütüvvet, mürüvvet, cömertlik ve yiğitlik gibi erdemlere bağlaması tesadüfi değildir.

Aksine, maddi zenginliklere dalma riski taşıyanlara karşı, asırlar öncesinden “fütüvvet” tipini bir model olarak sunar. Birûnî'nin iktisat anlayışında, ihtiyaç ekonomisi benimsenmeli; birey ve toplum, maddi yönlerin ötesinde diğerkâmlık, kahramanlık, cömertlik ve yardımseverlik gibi manevi erdemlerle tamamlanmalıdır. Ona göre, dünyevi zevkler geçicidir ve ekonomi, saadete ulaşmada yalnızca bir araç olarak değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Birûnî, Fütüvvet, Mürüvvet, Ahlak

9. OTURUM: TARİHİ YAKLAŞIMLAR /HISTORICAL APPROACHES

CHIVALRY AND AHİLİK: FROM SPIRITUAL VALUES TO SOCIAL ORGANIZATION IN THE TURKISH LANDS

Ihsan AL-DEEK

An-Najah National University

ihsan.deek@yahoo.com

ÖZET

The term Futuwwa (chivalry) is considered one of the most prominent ethical and spiritual concepts in Islamic heritage. Originally, it was associated with youth, strength, and faith, as mentioned in the Qur'an: "They were youths who believed in their Lord" (Al-Kahf: 13). Sufi scholars developed it into a moral station emphasizing altruism, nobility, and service to others, as documented in Abu 'Abd al-Rahman al-Sulami's Kitab al-Futuwwa.

With the expansion of the Islamic state, the concept of Futuwwa evolved from an individual spiritual dimension into an organized social dimension, materializing in Anatolia as the Ahilik system during the 6th–8th centuries AH / 12th–14th centuries CE. This system represented a comprehensive framework regulating professional life and trade, integrating vocational training, spiritual education, and adherence to ethical values.

The relationship between Futuwwa and Ahilik is one of essence and extension: Futuwwa embodies the spiritual core based on sacrifice and selflessness, while Ahilik represents its practical and social manifestation through guild-like institutions connecting artisans and merchants, and consolidating values of solidarity and mutual support. Consequently, the transmission of Futuwwa into Ahilik in the Turkish lands exemplifies the transformation of Islamic spiritual values into practical social and economic systems that maintained community cohesion.

Keywords: Futuwwa, Ahilik, Sufism, Anatolia, Ethical Values, Social System

AHİLİK YÖNETİM SİSTEMİ

Kazım CEYLAN

ÖZET

Temelleri Kur'an'ı Kerim ve Hz. Peygamber sünnetine dayanan fütüvvet- nâmeler ile Türk kültürünün derinliklerinde var olan teşkilâtçılık, dayanışmacılık ve yiğitlik esaslarına bağlı olan Ahilik teşkilâtı, Anadolu'da bir medeniyet hareketi, sosyo-ekonomik sistem, devlet felsefesi ve eğitim modeli olarak derin izler bırakmıştır.

Ahilik, Anadolu'da ve gönül coğrafyamızda ahlâkı ve yeteneklere göre eğitimi esas alan; dayanışma ve yardımlaşma içinde kaliteli mal üreten; adaleti ve liyakatı esas alarak hizmet üreten ve inandığı değerleri hayata geçiren dünyevi ve uhrevi bir sistemdir. Kendine has bir yönetim anlayışı ortaya koymuştur.

Ahilik yönetim anlayışı ve uygulamalarını değişen şartlara ve duruma göre iki farklı dönemde değerlendirebiliriz:

- 1- Tekke ve Zaviyelerden yönetildiği ilk Dönem,
- 2- Loncalardan yönetildiği ikinci Dönem.

1.Dönem(Tekke-Zaviye devri): Bu dönemde her meslek ve belde kendi arasında yiğit-ahi-şeyh olarak teşkilatlanmış; meslekler ve beldeler kendi aralarında Ahi Baba vekilini seçmişler ve onlar da Kırşehir'deki Ahi Baba'ya başka bir deyişle Pirlar-Pirine bağlanmışlardır.

Bu devirde adalet, ehliyet- liyakat, istişare, ahlâk ve merhamet teşkilâtın temel düsturu olmuştur.

Ahilerin yönetim anlayışı, A. Selçuklu, Ankara Ahi İdaresi ve yükseliş dönemine kadar Osmanlı idaresi'nde etkili olduğu söylenebilir.

2-İkinci Dönem(Loncalardan Yönetim):

Bu dönemde değişen şartlara göre teşkilât yapısı da değişmiştir. Teşkilâta Ahi Şeyhi, kadı ve muhtesip, Ahi Baba Vekili(Kâhyalar Başı), Büyük Meclis, meslek gruplarının yönetim kurulları(kethüda, yiğitbaşı-Servet, işçi başı, ehli hibre, ve ehl-i sinai), esnaflar(usta, kalfa, çırak, yamak) bulunmaktaydı.

Ahi Teşkilâtı, tüm dünyaya model olmuş bir idari yapılanmaya sahipti.

Ahilik yönetim sisteminde ilk dönemde görevliler kendi aralarında seçimle iş başına gelmişlerdir. İnançlar, idealler ve gönüllülük ön plâna çıkarken; ikinci dönemde sistem ön plâna çıkmıştır. Bu tebliğimizde Ahiliğin yönetim anlayışını ve yetiştirmek istediği Ahi İnsan tipini değerlendirmeye ve medeniyetimize etkilerini anlatmaya gayret edeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, Fütüvvetname, Dayanışma, Lonca sistemi

ESNAF ÖRGÜTLENME VE DAYANIŞMA MODELİ OLARAK AHİLİK: SAKARYA'DA BİR ARAŞTIRMA,

Fatma FİDAN

Sakarya Üniversitesi

ffidan@sakarya.edu.tr

ÖZET

Ahilik, 13. yüzyılda Anadolu'da ortaya çıkan, esnafın meslekî ve ahlaki yönden gelişimi ve tutumunu belirleyen sosyal ve ekonomik dayanışma modelidir. Ahilik, özellikle Osmanlı öncesi ve erken Osmanlı dönemlerinde Anadolu'da sadece ekonomik sistemin değil, toplumsal düzenin sağlanmasında önemli işlev gerçekleştirmiştir.

Bu araştırma, esnafın ahilik teşkilatına yönelik tutumu ve ahilik teşkilatı temel değerlerine sahip olma durumu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırma, Sakarya'daki farklı işkollarında faaliyet gösteren 149 esnaf ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma örnekleminin belirlenmesinde tesadüfi örnekleme metodu kullanılmıştır. Araştırmaya katılanların % 7'si kadın, % 93'ü erkektir. Katılımcıların % 71'i 41-60 yaş grubundadır.

Araştırma verileri yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar yüz yüze ve işyerlerinde yapılmıştır.

Ahilik temel değerleri olarak, "dürüstlük", "çalışkanlık", emanete riayet, "yardımseverlik", "adalet", "tevazu", "kanaatkârlık" ve "rekabet yerine dayanışma" temel alınmıştır.

Yapılan araştırmada katılımcı esnaf ahilik değerlerini benimsediği ancak mevcut sosyo-ekonomik sistem içerisinde uygulanmasına dair yetersizliklerin olacağı görüşüne sahiptir. Katılımcıların kendi mesleki alanlarında dayanışmanın ve işbirliğinin düşük olması nedeniyle temel değerlerin uygulanmasının önem taşıdığı ancak rekabet nedeniyle zor olduğu ifade edilmiştir. Esnaf odalarının ahilik değerlerinin yaygınlaşmasında öncü örgütler olması durumunda ahilik geleneğinin devamını sağlanacağı görüşü hakimdir. "Rekabet" ve "kazanmaya" dayalı mevcut ekonomik sistemle, "dayanışma" ve "kanaatkarlığa" dayalı değerler bütünüün uzlaşmasının örgütsel bir işbirliği ile tesis edilebilecektir. Ön plana çıkan değerler sırasıyla, çalışkanlık, emanete riayet, tevazu, yardımseverlik, adalet, dürüstlük, dayanışma ve kanaatkarlıktır. Ahilik kurumuna yönelik farkındalığın yüksek ancak hayata geçirilme düzeyinin yetersiz olduğu ifade edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Ahilik, Ahilik Teşkilatı, Ahilik Bilinci

MESLEKİ EĞİTİM MODELİ OLARAK AHİLİK: İCAZETNAMADEN DİPLOMAYA DÖNÜŞÜM

Fatma FİDAN

Sakarya Üniversitesi

ffidan@sakarya.edu.tr

Kürşat ÇAPRAZ

Sakarya Üniversitesi

kcapraz@sakarya.edu.tr

ÖZET

Ahilik teşkilatı, 13. yüzyılda Kırşehir'de Ahi Evran öncülüğünde kurulan, Selçuklular'da ve Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde toplumsal ve ekonomik hayatın düzenlenmesinde ve devletin şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Ahilik teşkilatında eğitim, sadece bir meslek kazandırma hedefi taşımaz, bireye tüm hayatına yön verecek temel değerleri kazandırma gayesi taşımaktadır. Teşkilata kabul edilen bireylere, dini, ahlaki, sosyal ve kültürel değerleri kazandırma ve hayatını bu değerler temelinde sürdürmesini hedefler. Bu yönüyle Ahilik teşkilatı, bireylerin karakterini, ahlaki ve manevi duruşunu şekillendiren işlev görürken, bireyin meslek kazanma ve mesleki gelişimini de teşvik eder. "Elin, kapın, sofran açık; gözün, belin, dilin kapalı olsun" gibi ahlaki ilkeleri tüm hayata egemen olmasını mesleki kabulün de koşulu olarak benimser. Ahi toplantıları ve ahilik zaviyelerinde dini, ahlaki ve kültürel bilgiler verilmekteydi. Adaylara sadece mesleki değil, manevi eğitim de verilirdi.

Bu çalışmada, ahilik teşkilatında verilen mesleki eğitiminin mesleki eğitim açısından model olarak uygulanabilirliği incelenmiştir. Araştırma yöntemi olarak doküman analizi kullanılmıştır.

Ahilikte mesleki eğitim, "hiyerarşik" ve uygulamaya dayalı" modeli ifade eder. Ahilik teşkilatında mesleki eğitim meslek erbabının hayatı boyunca, "mesleğe kabul", "mesleki gelişim" ve meslek icrası olmak üzere üç aşamada gerçekleşmektedir.

Çırak – kalfa – usta sistemiyle temel dönemleri içeren meslek eğitimi verilirdi. Mesleğe giriş için adayın belirli koşulları sağlaması gerekmektedir. 10-12 yaşında gençler mesleğe kabul edilerek çıraklık dönemine adım atar. Bu dönemde, bir ustanın yanında gözleme dayalı ve ustanın öğreticiliğinde temel eğitim verilir. Bu evrede temel ahlaki ve mesleki eğitim ön plandadır.

Çıraklık dönemini başaran genç, kalfa olmaya hak kazanır. Daha çok mesleki bilginin verildiği ve mesleği icra etmeye başladığı evredir. Mesleki becerilerinin geliştiği ve üretim sürecinde yer aldığı bir dönemi içerir. Ustanın yardımcısı olarak üretimin bir aktörü olarak yer almaya başlar.

Mesleki uzmanlaşma ve ahlaki olgunlaşma sürecini tamamlayan kalfa, ustalık sınavına girer. Sınavı başaran aday, icazetname (ustalık belgesi) alarak usta olmaya hak kazanır. Usta olan meslek mensubu, kendi dükkanını açar ve çırak yetiştirir. Ayrıca teşkilatın öngördüğü diğer sorumlulukları üstlenir.

2. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TOUCHING LIFE WITH AKHI ORDER, 30-31 OCTOBER 2025, İSTANBUL

Ahilik teşkilatında verilen mesleki eğitimin günümüzdeki mesleki eğitimden temel farkı, bütüncül, adanmışlığa dayalı ve manevi değerlerin şekillendirdiği yaşam biçimini ifade etmesidir. Mesleki eğitim sürecinde, Ahilik teşkilatı mesleki eğitimi model olarak benimsenebilir. Mesleki eğitimin teşvikinde ve nitelikli ara işgücü yetiştirmede katkısı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, Ahilikte Mesleki Eğitim, Mesleki Eğitim

ORTA ÇAĞ İTALYASI'NDA LONCALAR İLE ANADOLU AHİLİK TEŞKİLATININ KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEMESİ

Murat Kaan YILDIZ

mkaany@gmail.com

ÖZET

Orta Çağ boyunca İtalya şehirlerinde ortaya çıkan lonca yapıları ile Anadolu'da gelişen Ahilik teşkilatı, farklı kültürel ve coğrafi zeminlerden doğmuş olsa da işlevsel açıdan dikkat çekici paralellikler göstermektedir. Her iki kurum da ekonomik üretimin düzenlenmesi, meslekî eğitimin kurumsallaştırılması ve toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesi gibi alanlarda önemli roller üstlenmiştir. Bununla birlikte, değer sistemleri, kültürel temelleri ve siyasal etki alanları açısından belirgin farklılıklar söz konusudur. İtalya'da 11. yüzyıldan itibaren şekillenen arti ya da corporazioni, Floransa, Venedik ve Milano gibi kentlerde zanaatkarların örgütlenmesini sağlayarak kalite ve fiyat denetimi yapmış, üyelik süreçlerini düzenlemiş ve ticaretin işleyişini kontrol etmiştir. Bu yapılar, zamanla sadece ekonomik değil, aynı zamanda siyasal güç de kazanmış; Floransa'daki Arti Maggiori örneğinde olduğu gibi kimi dönemlerde doğrudan şehir yönetimini ellerinde bulundurmuşlardır. Anadolu'da gelişen Ahilik teşkilatı ise, Türkmen topluluklarının sosyal dayanışma ahlakından beslenen, zanaatkârlığı ahlaki değerlerle bütünleştiren özgün bir modeldir. Ahilik yalnızca meslekî beceri kazandırmayı değil, aynı zamanda bireyleri tevazu, kanaatkârlık, adalet ve cömertlik gibi değerlerle yoğurmayı amaçlamıştır. Çıracılık, kalfalık ve ustalık aşamaları her iki yapıda da benzer şekilde var olmakla birlikte, loncalarda süreç daha seküler ve pragmatik iken Ahilikte manevi ve toplumsal boyut ön plandadır. Bu çalışma, Durkheim'in Toplumsal Dayanışma kuramını yönetsel çerçeve olarak benimsemekte ve yapısal-fonksiyonalist bir yaklaşımla kurumların işlevlerini incelemektedir. Ana kaynaklar arasında İbn Battûta'nın Rihlesi, Evliya Çelebi'nin Seyahatnâmesi ve Pegolotti'nin La Pratica della Mercatura adlı eseri yer almakta; ikincil kaynak olarak Mikail Bayram'ın Ahilik üzerine çalışmaları ve Fernand Braudel'in Akdeniz dünyasına ilişkin analizleri kullanılmaktadır. İtalyan loncaları seküler ve siyasal yönleriyle öne çıkarken, Ahilik Türkmen dayanışma ahlakından beslenen manevi çerçevesiyle dikkat çekmektedir. Buna rağmen her iki kurum da üretimi düzenleyerek, meslekî eğitimi standartlaştırarak ve toplumsal uyumu güçlendirerek kendi toplumlarının dengeli işleyişine katkı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, lonca sistemi, Orta Çağ, meslekî örgütlenme, toplumsal dayanışma

BELEDİ HİZMET ARZINDA İSTANBUL ESNAFININ ROLÜ: ARAYICI ESNAFI ÖRNEĞİ (TANZİMAT ÖNCESİ)

Kaya GÖKTEPE

Medeniyet Üniversitesi

kaya.goktepe@medeniyet.edu.tr

ÖZET

Tarihsel süreçte farklı kültür ve medeniyetlere ev sahipliği yapan İstanbul, fetih sonrasında yürütülen imar, inşa ve ihya faaliyetleriyle her geçen gün önemini arttırmış ve başkent olmasının da tesiriyle etki alanını zamanla genişletmiştir. Bu gelişime paralel olarak İstanbul, iktisadi açıdan Osmanlı klasik dönemi boyunca bir taraftan üretim ve dağıtım merkezi olarak işlev görürken diğer taraftan da yarım milyonu aşan nüfusuyla önemli bir tüketim merkezi olarak varlık göstermiştir. Şehirdeki nüfus artışı ve tüketimle birlikte beledi hizmetlere düşen rol her geçen gün artmış ve kapsamlı bir organizasyona gereksinim duyulmuştur. Bu doğrultuda şehrin cadde, sokak ve meydanlarının pak ve temiz tutulması, padişah başta olmak üzere merkezi otoritenin üzerinde hassasiyetle durduğu bir alan olarak kabul edilmiş ve şehrin hizmet talebine cevap verebilmek için askeri sınıf ile reaya arasında aracılık görevi üstlenen esnaf birliklerine nizamname ve talimatnamelerle çeşitli görevler verilmiştir. Örneğin sokakların ve meydanların kaç günde bir temizleneceği, kimin sorumluluğunda olacağı, çöplerin nasıl toplanacağı, nereye döküleceği, çevre ve temizlik hizmetlerinin nasıl ihale edileceği, ihale bedellerinin ne kadar olacağı, bunların nasıl denetleneceği gibi hususlar ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Belediye hizmetler bağlamında temelini ahilik geleneğinden alan ve içerik olarak ahlak, vatan sevgisi, diğerkâmlık ve mesleki yetkinlik gibi alanlarda gelişim esasına dayalı esnaf birlikleri içerisinde ise “arayıcı esnafı” adı verilen esnaf sınıfı, şehrin çevre ve temizlik hizmetlerinde birer özel teşebbüs olarak önemli görevler ifa etmişlerdir. Bu sınıf, idari açıdan Subaşı'ya bağlı olan Çöplük Şubası himayesinde faaliyetlerini sürdürmüştür. XVII. yüzyılın son dönemlerinde sayıları 500 civarını bulan ve devletten yıllık bir bedel karşılığı çöp toplama işini alan bu esnaf sınıfı, İstanbul'un çöplerini sepetlerle toplayarak işe yarayacak maddeleri seçip alıp gerisini Haliç'te belirlenen yerlerde denize dökmek suretiyle şehrin tanzifine katkı sağlamışlardır. Osmanlı Devleti'nde sanayi atıklarının henüz belirgin bir şekilde ortaya çıkmadığı bu dönemde temizlik işini üstlenen arayıcı esnafı, devletin kurumsallaşma çabalarının bir sonucu olarak 19. yüzyıl ortalarında İstanbul Şehremaneti'nin kurulmasıyla görevlerini zamanla belediyelerin uhdesinde devretmek durumunda kalmıştır. Bu çalışmada belediye teşkilatı kurulmadan önceki dönemde beledi hizmet talebine cevap verebilmek amacıyla müracaat edilen arayıcı esnafının İstanbul'un çevre ve temizlik hizmetlerine yapmış olduğu iktisadi ve sosyal katkı, arşiv belgeleri ve döneme ait kaynaklar ışığında tahlil edilecektir.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, Belediye Hizmetler, Temizlik, Esnaf Teşkilatı, Arayıcı Esnafı.

10. OTURUM: TARİHİ YAKLAŞIMLAR /HISTORICAL APPROACHES

COMMUNITY PROTECTION AND TRADE - OTTOMAN'S AHI GUILD

Hassan SYED

Euclid University

hassan@euclidfaculty.net

Sema YILMAZ

Yıldız Technical University

sygenç@yildiz.edu.tr

ABSTRACT

The great Ottoman empire of Euro-Asia rose at the declining moments of the Islamic caliphate ruled from Baghdad during the thirteenth century. The Byzantine Empire was scrambling to maintain its influence across the Bosphorus strait. The modern views about the origins of the Ottoman Empire are perhaps shaped by contemporary 20th century European Orientalist historical accounts. Herbet Albert Gibbins work, The Foundation of the Ottoman Empire projects Ottomans as Turk pagan tribes that entered the folds of Islam and quickly forced their neighboring Christian Orthodox Greek and Byzantine Catholics under their rules at the pains of death. The orientalist perhaps ignored or trivialized Juzjani's thirteenth century work titled Tabaqat e Nasir'i or Rashid Ud Din's great historical account of Oghuz history, titled Jami Al Tawarikh. The fall of Seljuk Sultanate gave rise to the Northern Turcic tribal alignment along the Byzantine borders. The organization of Turk tribes as Baylicks or geographical sub-states with tribal fighting forces helped to fend off the rising Mongol carnage in Euro-Asia. The youth at the time dismayed by the fall of the Seljuk sultanate and decimation of Baghdad, Samarkand, and Bukhara flocked to the rising Turk Baylicks as the center of Islamic power in the region. The spiritual leaders who had fled from the Mongol carnage also turned to the Northern Turk Baylicks for patronage and protection. The stability and strength of the Turk Baylicks metamorphosized in the Ottoman rule. The non-Turk youth from Arab, Caucasia and Persian Islamic regions flourished under the patronage of Ottoman's organized trade and cultural systems. The Arabic Akhi or the Turk Ahi lexicon of brotherhood, emerged as an organized body of youth warriors and craftsmen deeply influenced by the Sufi traditions set by Sheikh Abdel Ali and Ibn Arabi during the Turk Baylick days. The Ottoman Sultans used the Ahi Guild as a platform for community protection and skills development throughout their history. This paper examines the socio-cultural and historical underpinnings of the Ahi Guild from its inception to its demise.

Keywords: Ottoman History, Ahi Guild, Akhi Force, Euro Asian Empires, Social Guilds

FÜTÜVVET SPORLARI VE FÜTÜVVET OYUNLARI

Mashhour Al Habazi SURUR

Filistin Kudüs Üniversitesi

mhabazi@staff.alquds.edu

Seyfullah KORKMAZ

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

seyfullahkorkmaz@ahievran.edu.tr

ÖZET

Fütüvvet ve cesaret birbirinin ayrılmaz paçasıdır. Cesaret, yiğitlik ister. Yiğit, yani fütüvvet sahibi, bir dizi fiziksel sporu uygulayarak becerilerini geliştirir. Bunun yanında fütüvvet, verdiği eğitimle genç bir adamı yüce ahlaklı, asil karakterli, cesur bilge bir kişiye dönüştürür. İslam, verdiği eğitimle gençlik kelimesine yüklenen anlamı geliştirerek onu dengeli, sosyal, iktisadi ve askeri bir sisteme dönüştürdü. Gencin kendisine verilen görevleri yerine getirebilecek bir genç (feta) olabilmesi için pek çok spor ve oyunlarla beceri kazanıp yetişmesi gerekiyordu. Peş peşe gelen İslamî asırlarda, sürekli olarak, gençlere verilen en önemli eğitim, spor ve fütüvvet oyunları olarak şunlar öğretiliyordu: Ok atmak, silah kullanmak, kılıç oyunları, avcılık, özellikle aslan ve vahşi hayvan avlamak, güvercin beslemek, güvercinlerle oynamak ve güvercinleri mesaj taşımaları için eğitmek... Toplumda yaygın olan bu oyun ve sporlar hakkında ilim adamları ve yazarlar, sayısız kitaplar yazmışlardır. Bu araştırmada, fütüvvet eğitimine katılan gençlerin yaptıkları spor ve fütüvvet oyunları ile bu spor ve oyunların fütüvvet ehlinin yetişmelerine yaptığı etkiler üzerinde durulacaktır. Konu, tarihî, vasfî ve tahlilî bir şekilde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Futuvvet, Spor, Gençlik, Ahlak, Fütüvvet Oyunları

CUMHURİYET DÖNEMİ YEREL TARİH YAZIMINDA AHİLİK ALGISI

Rabia YURDAGÖK

Balıkesir Üniversitesi

rabiayurd@gmail.com

ÖZET

Cumhuriyet Dönemi Yerel Tarih Yazımında Ahilik Algısı isimli çalışmamızda, Cumhuriyet dönemi yerel tarih yazımında Ahilik olgusunun ele alınış biçimini Balıkesir örneği üzerinden incelemektedir. Araştırmanın amacı, 1930'lardan günümüze yayımlanan yerel tarih kitapları, belediye kültür yayınları, dergi ve makaleler aracılığıyla Ahilik kavramının nasıl tanımlandığını, hangi bağlamlarda yer aldığını ve ne ölçüde tarihsel bir çerçeveye oturtulduğunu ortaya koymaktır. Yöntem olarak, ikincil kaynak taraması esas alınmıştır; Balıkesir İl Halk Kütüphanesi, Balıkesir Üniversitesi Kütüphanesi, Milli Kütüphane dijital koleksiyonları ve Dergipark üzerinden erişilen yayınlar sistematik olarak incelenmiştir. Çalışmanın kaynaklarını, Balıkesir şehir tarihi monografileri, yerel kültür dergileri, sempozyum bildirileri ve belediye yayımlarında yer alan tarih yazıları oluşturmaktadır.

Bildirinin ilk bölümünde Ahiliğin tarihsel arka planı ve Türkiye’de yerel tarih yazımındaki yeri tartışılmış, ikinci bölümde Balıkesir’e dair seçilen yayınlardaki Ahilik temsilleri çözümlenmiştir. Üçüncü bölümde ise, Ahilikten hiç bahsetmeyen eserler değerlendirilmiş ve bu sessizliğin olası nedenleri üzerinde durulmuştur.

Çalışma sonucunda, yerel tarih yazımında Ahilik temasının genellikle turistik ve kültürel bir öge olarak, nadiren ise ekonomik ve toplumsal bağlamıyla ele alındığı; bazı eserlerde ise tamamen göz ardı edildiği tespit edilmiştir. Bu durum, yerel tarih çalışmalarında Ahiliğin sistematik bir biçimde incelenmesi gerekliliğini ortaya koymakta ve ileride yapılacak araştırmalara yönelik öneriler sunmaktadır. Böylece çalışma, hem Balıkesir’in kültürel mirasına hem de Ahilik literatürüne katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, Osmanlı Devleti, Balıkesir, Yerel Tarih

GENEALOGY OF FUTUVVET IN FRENCH SOURCES OF 20TH CENTURY: HENRY CORBIN'S (1903-1978) RESEARCH AS A CASE STUDY

Mohammadamin SHAHJOU EI

Institute for Humanities and Cultural Studies

mshahjouei@yahoo.com

ABSTRACT

The Persian books of chivalry (futuvvet-nameler) have a long history in Irano-Islamic culture and spiritual civilization from the ancient period down to the present time, too. These futuvvet-nameler are not only of researchers' interest in the field of religious studies, but also of philosophers and sociologists. Many figures here are recognized as 'jawanmard' (derived from the Persian word 'jawanmardi' which is equal to the Arabic terms 'futuvvat', 'hurriyyat'), such as Puriyaye Vali, known as hero (pehlevan) Mahmud of Khuwarizm, the famous mystic and poet, who moved from wrestling sport to the spirituality of tasavvuf to be the symbol of the connection between the two virtues, being 'hero' and 'spiritual', having both the corporeal and the spiritual strength at the same time.

With the French philosopher and orientalist of 20th century, Henry Corbin (1903-1978), the study of the science of futuvvet, which is a branch of the science of Sufism as well as tawhid, entered its new flourishing age in Iran. According to him, a philosophy of ethics can be extracted from our futuvvet-nameler, and the Zoroastrian ethics also concludes to the idea of an order of chivalry.

In the Persian treatise of futuvvet, entitled al-Risalah al-Futuvvetiyyah by Mir Seyed 'Ali Hamadani, the order of jawanmardan (fityan, ahrar) is ascended up to the prophets, like Adam, Abraham (abulfityan), Joseph, and Muhammed, and after him, 'Ali ibn abi Talib (peace be upon them) who is the leader of the order and all jawanmardan are his followers, including his children as well as Salman and Safwan. This ascendance can also be found in Risala Futuvvatiyya from Nafais al-Funun fi 'Arais al-'Uyun by Shamsoddin Muhammed Amoli which has been published by Henry Corbin in 20th century.

In the present paper, the genealogy (Şecere) of futuvvet will be investigated according to al-Risalah al-Futuvvetiyyah by Mir Seyed 'Ali Hamadani, who was a great Sufi of his own period, in the light of the studies of French philosopher of 20th century, Henry Corbin.

Keywords: Genealogy (Şecere), Futuvvet, Henry Corbin (1903-1978), 20th Century, Futuvvet-nameler, al-Risalah al-Futuvvetiyyah, Mir Seyed 'Ali Hamadani

KADIN ELLERİNDE İKTİSADİ GELİŞİM: BACIYAN-I RUM'UN AHİLİK SİSTEMİ İÇİNDEKİ GÖRÜNMEZ ÜRETİM AĞLARI

Zeynep GÜNAY

Balıkesir Üniversitesi

zeynep.gunay@balikesir.edu.tr

ÖZET

Ahilik sistemi, toplumsal düzeni şekillendirirken benimsediği evrensel ilkeler ve işleyiş mekanizmaları bağlamında kolektif bir yaklaşım sergilemiştir. Teşkilat, cinsiyet temelli ayrımları aşarak kadınları üretim süreçlerine aktif biçimde entegre etmiş ve bu sayede sosyal adalet ile ekonomik verimlilik arasında dengeli bir model oluşturmuştur. Bu kapsamda Ahıyan-ı Rum'un "erkek merkezli" yapılanmasına paralel olarak "Bacıyan-ı Rum" adı altında tarihte kayda geçen ilk kadın sivil örgütlenme modelini hayata geçirmişlerdir.

Söz konusu oluşum, tekstilden gıda üretimine kadar çok katmanlı üretim alanlarında kadın emeğini kurumsal çatı altında örgütleyerek toplumsal cinsiyet eşitliğinin erken dönem prototiplerinden birini teşkil etmiştir. Ahilik prensipleri çerçevesinde geliştirilen mesleki eğitim programları, karar alma mekanizmalarındaki temsil imkânları ve ortak üretim kooperatifleri aracılığıyla kadınların kamusal alandaki varlığı kurumsallaştırılmıştır. Bu uygulamalar, Orta Çağ Anadolu'sunda sosyal sermaye birikimini artıran ve toplumsal dayanıklılığı güçlendiren multidisipliner bir sistemin temel taşlarını oluşturmuştur.

Bu çalışmada, Bacıyan-ı Rum'un Ahilik sistemi içinde ördüğü bu "gölge ekonomi ağı", kadın emeğinin Orta Çağ Anadolu'sundaki üretim ve ticaret dengelerini sessizce şekillendirdiğine temas edilmektedir. Görünmez dokuma tezgâhlarından beslenen bu sosyo-ekonomik model, toplumsal cinsiyet rollerini aşarak kolektif refahın sürdürülebilirliğini sağlamıştır. Günümüzde dahi, bu tarihsel mirasın izleri, kadın odaklı ekonomik örgütlenmelerin epistemolojik temellerini anlamak için kritik bir referans noktası oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, Bacıyan-ı Rum, kadın emeği.

ERDEMLİ BİR TOPLUM İÇİN TASAVVUFİ FÜTÜVVET VE AHİLİK TEŞKİLATININ ÖNEMİ

Mehmet Kasım ÖZGEN

Erciyes Üniversitesi

mehmetkozgen@hotmail.com

ÖZET

Ahilik ve fütüvvet kavramlarını birlikte değerlendirmek gerekir. Çünkü her iki kavramı biri ötekini tamamlayan kavramlardır. Öte yandan tarihsel anlamda fütüvvet düşüncesi olmaksızın onun bir uzantısı olan ahilik teşkilatının oluşması ve bu teşkilatının ruhunu toplumda inşa etmek de kolay görünmemektedir.

Tasavvuf fütüvvet kavramını bir kültür olarak geliştirmekte ve tasavvuf felsefesinin meyvesi olan erdemleri topluma kazandırmada örnek alınacak bir başarı göstermiştir. Bu nedenle öncelikli olarak tasavvufta fütüvvetin ne anlama geldiğini analiz etmek gerekir. Fütüvvet kavramının kökeninde “fetâ” kelimesi olup, “genç, atılgan, yardımsever, yiğit, cömert” anlamına gelmektedir. Bu durumda fütüvvet kavramı “yiğitlik, kahramanlık, alperen, cömertlik ve civanmertlik” anlamlarına gelir. Ancak bu yiğitlik kültürüne tasavvufi terbiyeye göre şekillendirmek tasavvufi fütüvvetin üstlendiği ulvi bir görevdir. Ahilik teşkilatı örneğinde olduğu gibi tasavvufi fütüvvetin bunu nasıl başardığı sorusu teşkilat yapısı üzerinde cevaplandırmak fütüvvetin felsefi ve tarihsel araka palanına daha uygun gözükmemektedir.

Tasavvufi fütüvvete göre “insanların kusuruna bakmamak”, “insanları incitmemek”, “azla yetinmek”, “cesur, cömert ve fedakâr” olmak erdemleri, baş erdemler olarak görülmelidir. İlk dönem sufilerine göre fütüvvet, ihtiyaç halinde bile başkalarını kendi nefesine (isar) tercih etmek, ilk adımda, kendi nefisini kendine düşman bilmek ve sonra “nefis adına hiçbir erdem ve hak görmemek”, normal olan durumun çok ötesinde fedakâr olmak ve mütevazı olmaya öğrenmeye çabalamaktır. Bu türden erdemlere sahip olan toplumlar erdemli ve mutlu olan toplumlardır.

Tasavvufi fütüvvette “isar, ihsan, ikram, aziz olmak” gibi kavramlar öyle derin bir şekilde işlenmiştir ki fedakârlık kültürü daha sonra fütüvvet ahlakının temel ilkeleri haline gelmiştir. Fütüvvet kültürünün temelinde olan “tevazu” kavramı ödev ahlakı anlamında önemli bir kavramdır. Ancak tasavvuf felsefesi “tevazu” kavramını ilke olarak benimsemekle birlikte bu ilkenin de çok ötesine geçecek bir biçimde yepyeni bir niyet/ihlas/ihsan/isar ahlakını ve farklı bir kültür felsefesi inşa etmiştir. Tasavvuf ahlakında, sufi dinin gereği olarak tevazu sahibi olmalıdır. Fütüvvet ahlakı için tevazu sahibi olmak ve aynı zamanda mütevazı olduğunu görmemek yani benliğini unutmak iyi bir hayat için oldukça önemlidir.

Dergâh, ocak ve ahilik teşkilat kültüründen geçmiş ve ahilik erdemlerine sahip olan bir ahi/kardeş aynı zamanda kendindeki bu mütevazılığı de ahlak olarak “kendi nefsinde görmemeyi” de bilen bir kişidir. Böyle bir kültürden yetişen bir kişi klasik erdemlerin çok ötesine, benliğini unutmaya aşamasına geçmiş ve isar ahlakına sahip bir kişidir. Çünkü benliğini yok saymadan kendini mütevazı olarak gören kişi aynı zamanda kendinde “hak sahibi” olmayı da görür.

2. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TOUCHING LIFE WITH AKHI ORDER, 30-31 OCTOBER 2025, İSTANBUL

Hak sahibi olarak kendini görmek; kendi kendini liyakate uygun olarak görmek demektir. Kendini liyakate uygun görmek kendinde erdem veya yetkinlik görmek demektir. Ayrıca kendinde erdemi gören biri de tavazuyu bırakıp “erdem” üzerinden hareket etmeye başlar. Oysa “feta”ya talip ahi erdemi kendinde görmek bir yana, talip olduğu görevden dolayı hiç kimseye karşı hak sahibi olmadığını da fark etmelidir. İşte tasavvufi fütüvvet böylesi bir incelik kültürünü ahilik sisteminde inşa etmiştir. Söz konusu bu kültür inşası insanlık tarihine sunulan örnek bir insan felsefesi örneği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kavramlar: Tasavvufi Fütüvvet, Ahilik, Teşkilat, Tasavvuf Felsefesi, İsar

11. OTURUM: TARİHİ YAKLAŞIMLAR /HISTORICAL APPROACHES

FİLİSTİNLİ YAZAR MUHAMMED BUCÎ'NİN "EL-CÜNDÎYYU'L- KUZU" İSİMLİ ESERİNDE FÜTÜVVET VE AHİLİK

Seyfullah KORKMAZ

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

seyfullahkorkmaz@ahievran.edu.tr

ÖZET

Bu araştırma, Filistin'in İsrail tarafından işgali yıllarında, Gazze'de kendilerini Filistin toplumunun önderleri olarak gören bir kısım kahramanların etrafında dönmektedir... Olayların çoğu 1970'li yıllarda Gazze'de yaşanmıştır. Eserde çok sayıda fütüvvet örneği vardır. Bunlar arasında fütüvvet alanında yeni örnekler oluşturan önemli bir kaç tanesini seçtik.

Kitabın 76. Sayfasında, Gazze denizinde, Gazzeli balıkçıların, sardalya avlanma sezonunda İsrail işgal komutanlığının denizde avlanma mesafesi ve derinliğini belirleyen kararlarına karşı çıktıkları olaylar anlatılır. Bu kararlara, Ebu Halid (daha önceleri Yafa'da balıkçılık yapıp sonra da Gazze'ye sığınan) açıkça, şiddetle karşı çıkar, direnir. Ebu Halid, teknesi, olta takımı ve kendi canı için tehlike oluşturmasına rağmen, Gazze balıkçılarının bu mücadelesine liderlik etme sorumluluğunu üstlenir. "Boğularak ölmemiz, açlıktan ölmemizden daha iyidir" ve "Aşağılanmaktansa ölmemiz daha iyidir" şeklinde sloganlar üretir...

Ebu Halid, Filistin toplumu için fedakarlık ve özveriyle nitelendirilen bir liderlik figürüdür çünkü o, İsrail işgalinin amacının balıkçıları Filistin dışına Sina'ya sürgün etmek olduğunun farkındadır. İşgal yetkilileri Ebu Halid'i sardalya avlanma mevsimine kadar denizde başıboş dolaşmaya bıraktı. Gece yarısından sonra, av bol olunca, İsrail savaş gemileri gelip üzerine kurşun yağdırdı ve balıkçı teknelerine, özellikle de Ebu Halid'in teknelerine atık su pompaladı. Ardından Ebu Halid'i tutuklayıp hapsedmek ve yargılamak üzere limana götürdüler ve oradaki Gazzeli balıkçıların tüm teknelere el koydular.

Üçüncü hikâyenin başlığı "Ümmü İsmail" olup kitabın 25. Sayfasında yer alıyor. Bu hikâye bir tür fütüvvet örneğidir. Çünkü Ümmü İsmail, zayıflık göstermemiş, zulme sessiz kalmamış, susmamış, aksine haksızlığa karşı direnmiştir.

Dördüncü hikâyede, Bir İsrail işgal ordusu aracı gelip bir Filistinli bir genci alır, gençler bu duruma karşı çıkar... Burada gençlerin yaptığı; direniş yani fütüvvet gruplarının karakteristik özelliği olan kolektif bir kahramanlık hareketidir. Buradaki kahramanlık ferdi olmaktan ziyade, işgal askerlerinin zulmünü püskürtmeye yönelik toplu bir kahramanlık örneğidir.

Beşinci hikâyede, (30. Sayfada) fütüvvetin kolektif olduğunu görüyoruz. Gazze Şeridi'nin ortasındaki Bureyc mülteci kampından bir grup genç adam... İşgal askerleri evi yıkıp bir kızın vücudunun her yerine ateş ediyorlar... Burada ise fütüvvet; ferdi olmayıp Filistinlilik onur ve şerefini savunmak için yapıldığı görülmektedir...

2. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TOUCHING LIFE WITH AKHI ORDER, 30-31 OCTOBER 2025, İSTANBUL

Sonuç olarak, fütüvvet ve ahilik mefhumların rehberlik ve çağrışımları, Antere döneminden Emevi ve Abbasi dönemlerine, ardından da Selçuklu, Memlûklü ve Yüce Osmanlı Devleti'ne kadar, çağlar boyunca, farklı boyutlarda süregelmıştır. Nekba'dan bu yana, fütüvvet ve ahiliğin Filistin şiiirindeki çağrışımı ise, bu araştırmamızda olduğu gibi, mağdur insanları savunmak, onların morallerini yükseltmek, umut ve farkındalık ruhunu yeniden canlandırmaktır.

Anahtar Kelimeler: Fütüvvet, ahilik, Filistin direnişi, Gazze, vatan sevgisi

OSMANLI DEVLETİ'NDE ÇOCUK İSTİHDAMI

Talip MERT

ÖZET

Osmanlı mahkeme sicillerinde 5-10 yaş arası kız ve erkek çocukların varlık sahibi aileler tarafından belli şartlarda çalıştırıldığı görülmektedir. Osmanlı Devleti'nde çocuk istihdamı, çocukları çalıştırmamanın şekli ve şartları o devirlere göre oldukça güzel şartlara bağlanmıştı. Ortada bu işle ilgili herhangi bir kurum yok, yazıya geçirilmiş ve yayınlanmış nizamname veya tüzük gibi şeyler de yok. Burada kurum olarak sadece mahkemeler ve bu mahkemelerin sicilleri var. Bu sözleşmelerde görülebilen tek geçerli kural bugün asgari ücret denilen şeyin o günkü adı “günün geçim şartlarına uygun olup-olmamasıdır”. Bu istihdam şekli daha çok ferdi himayenin resmi bir kimliğe kavuşması, mahkeme kararıyla çalışanların tam bir güvenceye kavuşmasından ibarettir. Bu güvence hali-vakti yerinde olan kimselerin muhtaç bir çocuğu himayeden çok istihdam ettiği şeklinde bir anlayış ortaya koymasındır. Böyle bir anlayışla da o çocuğun ruhen gelişmesi, serbest düşünebilmesi, minnet altında kalmaması için geliştirilmiş fevkalade nazik ve insani bir hava göze çarpmaktadır.

Tarih boyunca başka milletlerde bunun benzeri bir uygulama var mı? Ben şahsen bilmiyorum, olduğunu da tahmin etmiyorum. Dünya tarihi az çok bildiğimiz şeylerden ibaret. İslam dünyası dışında katliâm, gôzyaşı, mağduriyet, mahrumiyet bilinen dünya tarihinin kara sayfalarıdır. Durum böyle olunca da Osmanlı Devleti'ndeki çocuk istihdamı insanlık âlemine sunulmuş çok muhteşem ve saygı değer, tarihin parlak bir sayfasından başka bir şey değildir.

Çocuk istihdamı ile ilgili bir de şöyle bir sonuç vardır. Sekiz on sene bir ailenin yanında kalan çocuklarla şöyle bir hesaplaşma yapılmıştır. Bu hesaplaşma sonunda çocuğun ne kadar çalıştığı, ne kadar ücret aldığı iş veren durumundaki aile reisi ile tespit edilen rakamlar da kadı sicillerine yazılmıştır.

Başlangıcı Asr-ı Saadet'e dayanan bu himaye şekli git gide kurumlaşma yoluna gitmiştir. Bu kurumlaşma ihtiyacının sonucu olarak de bugünkü Çocuk Esirgeme Kurumunun atası olan ve dâruleytamlar 1860'larda vücut bulmuştur. Dâruleytam adıyla hayata geçen bu kurumlar, çeşitli devrelerden sonra günümüze ulaşmıştır.

İslam tarihi boyunca öksüz, yetim veya ailesince ihtiyaçları karşılanamayan fakir çocuklar hali vakti yerinde olan şahıslar ve aileler tarafından himaye edilmişlerdir. Bu himaye anlayışı Müslüman toplumlarda tamamen “SEVAP” almak ve Allah rızasını kazanmak için yapılmıştır ve hâlen bir şekilde yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Çocuk İstihdamı, Çocuk İşçiliği, Sosyal Adalet

1838 OSMANLI-İNGİLİZ TİCARET ANTLAŞMASI'NIN LONCALARA YANSIMASI: YED-İ VÂHİD (TEKEL) AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

Tuğrul ARIK

İstanbul Ticaret Üniversitesi

tarik@ticaret.edu.tr

ÖZET

Ahilik, hem bireysel ahlaki erdemlere hem de kurumsal işleyişe dair özgün özellikler barındıran bir Türk kurumudur. Ahi adayları, çeşitli ritüeller ve uzun yıllara yayılan eğitim süreçleri sonucunda olgun bir ahi kimliğine erişirken; kurumun kendisi de Anadolu'daki Türklerin sanat ve ticaret faaliyetlerini özgürce sürdürebilmeleri için bir örgütlenme alanı oluşturmuştur. Osmanlı Devleti'nin iâşe politikası çerçevesinde sıkı bir denetim ağı içinde faaliyet gösteren Ahilik, XVII. yüzyıla kadar büyük ölçüde Müslümanlara özgü kurallar üzerine teşekkül etmiş; ancak bu yüzyıldan itibaren esnaf ve sanatkârlıkta gayrimüslimlerin artan varlığıyla söz konusu kurallar esnemiş ve lonca diye tabir olunan teşkilatlanmış esnaf birlikleri halinde varlığını sürdürmüştür. Esnaf gruplarını yakından ilgilendirecek şekilde 1826'dan itibaren ülke ekonomisinin durumu ile dış ticaret alanında ortaya çıkan yeni gelişmeler eşliğinde Osmanlı Devleti, bir tür tekel uygulaması olan Yed-i Vâhid usulüne başvurmuştur. 1838 Osmanlı-İngiliz Ticaret Antlaşması ile bu usûl kaldırılmıştır. Bu çalışma, ikincil kaynaklara dayanarak ahilik kurumunun ortaya çıkışını ve teşkilatlanmış esnaf birlikleri haline gelişini incelemektedir. Ayrıca Yed-i Vâhid usulünün uygulanmasının ve 1838 Osmanlı-İngiliz Ticaret Antlaşması çerçevesinde kaldırılmasının esnaf gruplarına nasıl yansıdığını tartışmaktadır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre; Yed-i Vâhid'in kaldırılması loncaların işleyişinde esnekliğe yol açmıştır. Ticaret tekelinin kaldırılmasıyla birlikte esnaf loncaları arasındaki rekabet artmıştır.

Anahtar Kelimeler: İktisat Tarihi, Osmanlı, ahilik, tekel, yed-i vâhid

AHİLER VE MEVLEVİLERİN İLİŞKİLERİNİ YENİDEN DEĞERLENDİRMEK: BİR LİTERATÜR TENKİDİ VE YENİ YAKLAŞIMLAR

Kemal Ramazan HAYKIRAN
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
krhaykiran@gmail.com

ÖZET

Tarihte irfan çağı olarak anılan XIII. yüzyıl Anadolu'su Türkiye Selçuklularının zirve asrı olduğu gibi düşünce ve kültür hayatında da yüksek bir seviyenin yaşandığı dönem olmuştur. Selçuklu Türkiyesi sunduğu pek çok imkandan dolayı bir çok alim ve mutasavvıf için bir cazibe merkezine dönüşmüş dolayısıyla da ilmi sahada büyük bir canlılık yaşanmıştır. Kirmânî, Yunus Emre, İbn Arabî, Sadreddin Konevî gibi ilk akla gelenlerle birlikte devrin önde gelen mütefekkirlerinin çoğunun yolu burada keşmişliği. Bütün bu canlılığa rağmen aynı zamanda XIII. yüzyıl büyük bir yıkım ve istila asrı olarak da tarihteki yerini almaktadır. Cengiz Han etrafında siyasi birliğini tamamlayan Moğollar, bu asırda bütün dünyayı derinden sarsan ama en çok da Müslüman beldeleri tahrip eden istilalarına başlamışlardır. Büyük bir askeri güce dönüşen Moğollar bir anda bütün Avrasya'ya saldırarak dünya tarihinin en büyük kara imparatorluğunun sahibi durumuna geldiler. İslam coğrafyasında büyük bir tahribata yol açan Moğol akınları neticesinde İslam uygarlığı hala daha telafi edilememiş yaralar almıştı. Bu kargaşa ve korku ortamının Müslüman alim ve mütefekkirleri de derinden etkilediği açık bir gerçektir.

Anadolu'nun bu kaotik çağında siyasal ve sosyal hayatı doğrudan etkileyen iki önemli zümre bulunmaktaydı. Bunlar Ahîler ve Mevlevîler idi. Anadolu'nun kültür ve düşünce hayatını da derinden etkileyen bu iki zümrenin gerek Moğol istilasına karşı geliştirdikleri tavırlarında gerekse birbirleri ile olan münasebetlerinde takındıkları tavırlara ilişkin modern tarihçiliğin zihninde oluşan algının yapılan yeni araştırmalar ve gün yüzüne yeni yeni çıkan devri aydınlatan kaynakların verdiği bilgiler ışığında yeniden gözden geçirilmesinin icbar ettiği görülmektedir. Bu çerçevede çalışmamızda Ahilik ve Mevlevilik ilişkileri üzerine kaleme alınan mevcut literatürün kronolojik bir tenkidi yapılarak; Ahî Evran ve Mevlânâ Cellaeddin Rumî'den başlayarak Ahîler ve Mevlevîler arasındaki ilişkiler devrin kaynaklarına yansıyan bilgiler çerçevesinde ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ahîlik, Mevlevîlik, Ahî Evran, Mevlânâ Celalledin Rumî, Fatma Bacı, Hüsameddin Çelebi

AHİLİK, LONCA VE ORDUCULUK: OSMANLI TOPLUMUNDA AHLAKİ İKTİSATIN KURUMSAL SÜREKLİLİĞİ

Oktay MENECLER

menecler@gmail.com

Sema YILMAZ

Yıldız Teknik Üniversitesi

sygenç@yildiz.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye’de KOBİ’lerin tarihsel kökenlerini ve Anadolu’daki ahlaki-iktisadi örgütlenme biçimlerinin modern ekonomik yapıya uzanan sürekliliğini incelemektedir. Araştırmanın amacı, fütüvvet anlayışından doğan Ahilik teşkilatlarının ve Osmanlı lonca sisteminin, toplumsal dayanışma, üretim etiği ve kurumsal ahlak bakımından nasıl bir model sunduğunu ve bu modelin askeri yapılar üzerinden nasıl yeniden biçimlendiğini ortaya koymaktır.

Çalışma tarihsel-sosyolojik yöntemle yürütülmüş; fütüvvetnâmeler, kronikler ve çağdaş literatür taranarak Ahilik-Lonca-Orduculuk ekseninde kurumsal süreklilik analizi yapılmıştır. Bulgular, Ahilik kurumunun yalnızca bir esnaf örgütlenmesi değil, aynı zamanda Osmanlı toplumunda ahlaki ekonomi ve toplumsal sermayenin taşıyıcısı olduğunu göstermektedir. Lonca teşkilatları, üretim disiplini ve dayanışma temelli yapısıyla hem ekonomik hem toplumsal düzenin sürdürülmesinde işlev görmüş; bu yapı, orduculuk teşkilatı aracılığıyla askeri alana da yansımıştır.

Araştırma, 16. yüzyıldan itibaren orduculuğun lonca geleneğinden türeyerek Osmanlı ordusunun lojistik sistemine entegre olduğunu, ancak 18. yüzyılda ekonomik ayrıcalığa dönüşerek 1826’da Yeniçeri Ocağı ile birlikte ortadan kalktığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, lonca temelli dayanışma kültürü toplumsal hafızada varlığını sürdürmüştür ve modern kurumlara etki etmiştir. Çalışma, bu tarihsel mirasın günümüz KOBİ kültüründeki etik ve dayanışma değerlerinin kökenlerini anlamaya yönelik bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, lonca, Orduculuk, Toplumsal dayanışma, Ahlaki iktisat

12. OTURUM: TARİHİ YAKLAŞIMLAR /HISTORICAL APPROACHES

İLHANLI POLİTİKASI KARŞISINDA AHİLİĞİN DURUMU

Firdevs ÖZEN

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

firdevs.ozen@gmail.com

ÖZET

Türkiye Selçuklu Devleti, 1243 yılında yapılan Köseadağ Savaşı'nda Moğollara mağlup olunca Anadolu Moğol güçleri tarafından işgal edildi ve Selçuklular Moğol egemenliği altına girdi. Bu yenilgi, Ahîlerin siyasî ve askerî açıdan güçlenmelerinin önünü açtı ve devlet, 1256 yılında İlhanlı egemenliğine girdikten sonra da bu etki artarak devam etti. Ahîler, İlhanlı hâkimiyeti esnasında siyasî otoritenin zayıfladığı zamanlar yönetime müdahale ederek gerektiğinde sorumluluk alıp hem emniyeti sağladılar hem de Moğollara karşı koymalarıyla ve halka moral vermeleriyle bu dönemde önemli bir rol oynadılar.

Ahîliğin prototipi olan Fütüvvet, Türkiye Selçuklu Devleti'ne I. İzzeddîn Keykâvus döneminde girdi. Bu teşkilat, zamanla Türklere özgü nitelikleri bünyesine katarak I. Alâeddîn Keykubâd döneminde güçlendi. Alâeddîn, Ahîlerle iyi ilişkiler kuran ve onları himaye eden bir hükümdardı. Onun ölümü ile yerine geçen II. Gıyâseddîn Keyhüsrev döneminde Ahîlerin durumu sarsılmaya başladı. Çünkü Gıyâseddîn, Ahîlere karşıt bir politika benimsemişti.

Ahîler, Köseadağ Savaşı'ndan sonraki Moğol işgali sürecinde güçlü oldukları şehirlerde Moğollara direnc gösterdiler. Tokat ve Sivas'ı kolay şekilde ele geçiren Moğollar, Kayseri'de Ahîlerin örgütlediği büyük bir direnişle karşılaştılar. Moğollarla mücadeleyi kendilerine ilke edinen Ahîlere karşı İran merkezli olarak kurulan İlhanlı Devleti tarafından sindirme ve dağıtma yanlısı bir politika izlendi. Meşruiyetini kaybeden ve İlhanlı baskısı altında Moğolların her istediğini yapmak zorunda olan Selçuklu sultanları artık siyasî bir güç olan Ahîlere karşı etkili olamadı. İki taraf zaman zaman karşı karşıya geliyor ve çatışma yaşanabiliyordu. 13. yüzyılın sonlarına doğru Selçuklu idaresi gittikçe zayıflarken onun bıraktığı boşluğu özellikle şehirlerde Ahîler doldurmaya başladı. 14. yüzyılın ilk çeyreğinde Ahîler açtıkları zaviyelerle Anadolu'nun her köşesine yayıldılar.

Ahîler, İlhanlı döneminde sadece siyasî olarak değil, iktisadî ve toplumsal hayatta da söz sahibiydi. Ahîlik teşkilatı ve teşkilatın başındaki Ahî Babaları, hemen hemen tüm Anadolu kentlerinde etkindi.

Çalışmamızda, İlhanlı egemenliğinde siyasî otoritenin zayıflamasıyla birlikte ortaya çıkan şehirli bir grup olan Ahîlerin siyasî, iktisadî ve sosyal faaliyetleri ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ahî babaları, Ahîler, İlhanlılar, Moğollar, Selçuklular

BATIANADOLU'NUN TÜRKLEŞMESİ VE İSLAMLAŞMASINDA AHİLER

Şakir TURAN

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Sakir.turan@dpu.edu.tr

ÖZET

XIII. yüzyılın başlarında Fütüvvet teşkilatının Anadolu uzantısı olarak kurulan Ahilik, bu coğrafyanın maddi ve manevi imarında önemli vazifeler üstlendi. Moğol istilasının meydana getirdiği kargaşa ve zulüm, bu oluşumu Uçlara yöneltti. Güney Batı Anadolu başta olmak üzere, Batı Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasına katkıda bulundu. Bu durum İbni Batuta'nın gözlemlerinde mevcuttur. XVI. asır tahrir defterlerindeki zaviye, mahalle, köy, mezra, çiftlik gibi Ahiler ile ilgili kayıtlar Batı Anadolu'da Türk İslam Medeniyetinin kökleştiğini teyit eder.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, Batı Anadolu, Moğol İstilas, Türkleşme, İslamlaşma

AHI EVRAN ZAVİYESİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

Tahsin HAZIRBULAN

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

thazirbulan@hotmail.com

ÖZET

Ahilik teşkilatının kurucusu Ahi Evran'ın (Şeyh Nasıreddin Mahmud, ö. 1261-1262) adına inşa edilen Kırşehir Ahi Evran Zaviyesi ve Camisi, Anadolu'nun en önemli tarihi yapı komplekslerinden biridir. Ahi Evran'ın Kırşehir'de vefat etmesinin ardından kabri üzerine inşa edilen bu yapı, sekiz asırlık tarihi boyunca önemli mimari ve işlevsel dönüşümler geçirmiştir.

Yapının ilk çekirdeğini XIII. yüzyılda inşa edilen türbe oluşturmaktadır. Anadolu Selçuklu geleneğine uygun olarak tasarlanan türbenin yanına kısa sürede bir zaviye eklenmiştir. Zaviye, derviş ve misafirlerin konakladığı, eğitim ve irşad faaliyetlerinin yürütüldüğü çok işlevli bir yapı olarak hizmet vermiştir. Anadolu Beylikler döneminde yapı, bölgede önemli bir manevî merkez olma konumunu korumuştur.

Erken Osmanlı döneminde zaviye kompleksine bir mescit veya küçük cami eklenmiş, ahilik teşkilatının Osmanlı'da önemini koruması nedeniyle yapıya özel ihtimam gösterilmiştir. XVI. yüzyılda zaviyenin yanına daha büyük bir cami inşa edilmiş veya mevcut mescit genişletilmiştir. Bu dönemde Osmanlı cami mimarisi özellikleri yapıya yansımış, yerel mimari gelenek ile Osmanlı üslubunun sentezi oluşmuştur. Klasik Osmanlı döneminde çeşitli hayır sahipleri tarafından yapıya vakıflar tahsis edilmiş ve ilaveler yapılmıştır.

Bu çalışmada arşiv ve araştırma kaynaklarından hareketle Ahi Evran Zaviyesi ve Camisinin tarihi gelişim süreçlerinden bahsedilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ahi Evran, Kırşehir, Zaviye, Cami

ORTA ASYA'DAKİ FÜTÜVVVA VE AHİLİK HAREKETİ'NİN TARİHİ GELİŞİMİ VE TÜRK GELENEĞİYLE İLİŞKİSİ

Ganizhamal KUSHENOVA

L.Gumilyov Eurasia Ulusal Üniversitesi

jamal-i@mail.ru

ÖZET

Orta Çağ'da Orta Asya'nın sosyal ve kültürel yaşamında güçlü bir etkiye sahip olan Fütüvvva ve Ahilik hareketlerinin ön koşullarını inceleyen bu çalışma, tarihimizin önemli meselelerini ele almaktadır.

Bilimsel metrik veritabanına dayalı olarak, Yassaviyya tarikatının siyasi ve ekonomik etkileriyle ilgili tarihi eserler neredeyse yok denecek kadar azdır. Basit halktan devlet yöneticilerine kadar pek çok kişinin Yassaviyya tarikatına mürid olduğunu göz önünde bulundurursak, Türkistan'daki okulun siyasi-ekonomik ve manevi etkilerine yönelik tarihsel bir analiz, önemli araştırmaların temelini oluşturacaktır.

Bu araştırma, vatan tarihinin o dönemi hakkında bütünsel bir yapı inşa etmeye ve devletler arası eğitim ve bilim, siyasi-ekonomik, manevi alanlarda karşılıklı işbirliği gibi ilişkileri kapsamlı bir şekilde açığa çıkarmaya imkan tanıyacaktır. Çünkü Kazakistan'da Yassaviyya yolu özel bir yere sahipti. Tarikatın sürekli faaliyet gösteren tekke ve zaviyeleri bulunuyor, müridleri ise Hoca Ahmet Yassavî gibi mesleklerini takdis ederek bu yolu takip ediyorlardı. Mürşit, Türk halklarının "pir"i haline geliyorlardı. Kıpçak bozkırlarında hayvancılıkla uğraşıldığını göz önünde bulundurursak, her hayvan türünün de bir "pir"i vardı. Ahilik hareketinde de her mesleğin "pir"i vardı. Ayrıca, bu hareketin hiyerarşik yapısında kullanılan kavramların göçebe Kazaklar arasında da kullanıldığını görmekteyiz.

Yassaviyya şeyhleri gittikleri bölgelerde yerel halkla iç içe geçmiş ve Türkistan tasavvuf okulunu geliştirmiş, yeni yapılar oluşturmuşlardır. Bu okullardan biri olarak ortaya çıkan Anadolu'daki Ahilik kurumu zamanla Cengiz Han'ın torunu olan Cengizliler'de de hizmet etmeye başlamıştır.

Bu bağlamda, Orta Çağ Kazakistan'ında göçebe Türk halkları arasında Fütüvvva hareketinin etkisi net bir şekilde ortaya çıkmış ve Anadolu'daki Ahilik kurumunun oluşumunda Türkistan tasavvuf okulunun ön koşullar oluşturduğu doğrulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fütüvvva, Ahilik, Tasavvuf Tarikatı, Hoca Ahmet Yassavî, Yassaviyya Tarikatı

TÜRK-İSLAM MEDENİYETİNDE XIII. YÜZYILDA İNSAN HAKLARININ YERELDE KORUNMASI: AHİLİK TEŞKİLATI

Mustafa YAYLA
Polis Akademisi Başkanlığı
myayla@gmail.com

ÖZET

Türk-İslam Medeniyeti'nin en önemli toplumsal yapılarından biri olan "Ahilik Teşkilatı" insan hakları bağlamında ele alındığında XIII. Asır Anadolu'da İslam dünyasında "Fütüvvet" olarak ortaya çıkan bir insan hakları Sivil Toplum Kuruluşu olarak da değerlendirilebilir. Türklerin Anadolu coğrafyasını vatan edinme çabalarıyla birlikte Ahiliğin XIII. ve XIV. Asırlarda bu topraklarda doğup gelişmeye başladığı görülmektedir. XIV. yüzyılda Osmanlı devletinin kurulmasıyla birlikte Ahilik kurumunun, Anadolu'nun her yerinde çok etkili bir Sivil Toplum Kuruluşu olarak temel insan hakları bağlamında kendi alanında çağlara ışık tutacak kadar zamanının oldukça ilerisinde hizmet verdiği aşikardır. Ahilik teşkilatı yalnız bir kuruluş değil aynı zamanda bir yaşam biçimi olarak da insan hakları bağlamında siyasi, ictimai, iktisadi ve medeni yapısı itibarıyla ortaya çıkan tablo kadim kültürümüzde tatbikatını bulan ahlaki değerlerin çağdaş insan hakları kültür ve felsefesine özgün katkılarda bulunabileceği görülmektedir. Aslında Ahilik kurumunun, "Fütüvvetname"leri temel alarak ortaya koyup saygı duyarak korumaya çalıştığı ve uyguladığı ahlaki değerlerin, doğrudan insan haklarının en temel felsefesi olan "insanın hayat hakkı" yanı sıra insanca yaşayabilmenin sürdürülebilmesi ile doğrudan ilgili olup hayatın bütün alanlarına dokunarak, çağımız insan haklarıyla da örtüşen değerlere sahip olduğu açıktır. Bu çalışma ahiliğin ilkeleri arasında yer alan ve günümüz insan haklarını çağrıştıran terimleriyle hukuk devleti ilkelerine uymak, zulme, zalime ve haksızlığa karşı koymak, zayıfın hakkını güçlüden almaya yardım etmek vb. bireyi ve haklarını kendinden daha güçlü olanlara karşı korumak kısaca Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Gazi'nin kayın pederi Ahilik mensubu Şeyh Edebalı "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın" vb. insan hakları ilkeleri ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, İnsan Hakları, Ahlak, Kardeşlik, Müsamaha

AHİLİK'A DAİR BİR ESER HAKKINDA

Sahiba UMAROVA

Taşkent Devlet Özbek Dili ve Edebiyatı Üniversitesi

ÖZET

Mirza Muhammed Sadik ibn Abduvali Munşiy Candari el-Buhari Buhara yanındaki Hayriabad köyünde doğdu. Mirza Sadik ibn Munşiy Candari mahlası ile yazmıştır. O Buhara emirlerinden Daniyalbiy (mil. 1758-1785), Şahmurad (mil. 1785-1799) ve Heyderşah (1799-1826) devirlerinde munşiy ve başmunşiy makamlarında faaliyet yürütüyor.

Mirza Sadik Munşiy'in kaç yılda doğduğu belli değil, ama Karşı döneminde hij.1235, mil. 1819 yılında 70 yaşına yakın vefat ettiği kaydedilmiştir. Mirza Sadik Munşiy meşevvi kamillik intilmiştir, İslam akideleri ve tasavvuf telimatını peki iyice öğrenmiştir. Onun "Tarihi menzum", "Dahmai şohon", "Kazovu kedar", "Kasidai şah Darvoz", "Munşot ve manşurot" gibi eserleri mevcuttur. Mirza Sadik Munşiy'nin ahlaka dair bir eseri de bellidir. Bu eserin fasıca matni şimdi zamana kadar alimler tarafından bulunmamaktadır. Mazkur eser Harezmi hani Allakulihan tavsiyesine göre Heseyn Harezmi (XIX asr I-yarımı) Özbek diline tercüme edilmiştir. Harezmi kopya edilen mazkur nüshesi Özbekistan Fenler Akademiyası BiRUNi adındaki şarkşunaslık institute fondasında muhafazdadır. Eser şimdi zamana davur yayılmamıştır. "Ahlaki hanıy" eseri sözbaşısında Mirza Sadik Munşiy insan'ın yaradılışınan maksat ne ekani hakkında söz yürütüyor. Sonra edalet, sahavet, futuvvet (ahilik), şıcaet, şevket, uzaki göre biliş, her şey'in natiçesi hakkında fekr ediş kibi insan'ın zahiri ve batini hislet ve faziletleri, jihan'nin bevacalığı, şariati pakize hifz etmek kibi adablere dikkatli ölmek hakkında öğütler, ve nihayetinde danışmand alimlerin nasihatlerinden timsal ve örnekler getiriyor.

"Ahlaki hanıy"den: "Sahibi tajribe olan azizler davet eturler,ki cömerlik ve ahilik izzet ve şeref nurların ziyade etmiş. Cimri, hasislik ve entrikaci, fesatçilik iyi ahlak ve hareketlarni insan'den uzaklaştırıyor. Yüce gönüllülük halk libasındaki ziynet ve süs olub, cevher bilen nemayan olur. Cömertlik ahlaki bir cevherdir. Kişi hasis ve nefsinin kuli olsa, mal-dünyaya haris olur. Har kişi kendini eranler safında hisablasa ve cömertlik davasında olsa, bu yalancı dünya firibina aldanıp kalmesden, akıl, zeka bilan hareket etmagi derkar. Himmet ve cesaret bilekinin kuvveti bilan har hangi düşmanın belini sindirir. Har kişide bu hislet mevcud olsa, yuci hasiyat, har kimsede bu sıfat mevcud olsa, büyük faziletdir.

Kişide gar himmet olsa fuzun,

Dalerane düşmanni kilgay zabun.

Anahtar kelimeler: Munşiy, Ahlaki hanıy, zahiri, batini, himmet, izzet, sahavet, fezilat, yaradılmış, Buhara, Daniyalbiy, Şahmurad, Heyderşah Harezmi, Allakulihan.

2. ULUSLARARASI AHİLİK ANLAYIŞI İLE HAYATA DOKUNUŞ SEMPOZYUMU ÖZETLER KİTABI

2. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TOUCHING LIFE WITH AKHI ORDER ABSTRACT BOOK

ahilik.ticaret.edu.tr

LİDERLİK VE GİRİŞİMCİLİK
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
LEADERSHIP AND ENTREPRENEURSHIP
APPLICATION AND RESEARCH CENTER

İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ

İSLAM EKONOMİSİ VE EKONOMİK SİSTEMLER
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
ISLAMIC ECONOMICS AND ECONOMIC SYSTEMS
APPLICATION AND RESEARCH CENTER

 TÜRK
TİCARET
BANKASI

 İSTANBUL
TİCARET
ODASI 1882